

№2 (39) маусым/июнь 2018

КАРЖЫ - ЭКОНОМИКАЛЫК ЖУРНАЛ
ФИНАНСОВО - ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
FINANCIAL - ECONOMIC JOURNAL

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ

20
АСТАНА

Немір тақырыбы:

Ішкі аудит қызметінің
тәуекелдерді басқару жүйесі

Тема номера:

Система управления рисками
службы внутреннего аудита

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

НОВОСТИ/ЖАҢАЛЫҚТАР 3

СЧЕТНЫЙ КОМИТЕТ/ЕСЕП КОМИТЕТІ

Краткое заключение к отчету правительства республики казахстан
об исполнении республиканского бюджета за 2017 год 32

ТЕМА НОМЕРА/НӨМІР ТАҚЫРЫБЫ

Система управления рисками службы внутреннего аудита
Абдигамидов А.К. 40

ПУБЛИКАЦИИ ЗАРУБЕЖНЫХ АВТОРОВ ШЕТЕЛДІК АВТОРЛАРДЫҢ ЖАРИЯЛЫМДАРЫ

Совершенствование механизма управления рисками в банковской сфере
Курдюмов А.В. 62

РГП "ЦИФН"/"ҚБЗО" РМК

Организация и методика внутреннего контроля и внутреннего аудита в Республике Казахстан
Алиева Б.Б. 64

«Особенности управления обязательствами государства в Республике Казахстан»

Сарсембаева Д.Е. 68

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ/МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ

Существенность в аудите: теоретические аспекты
Абдрахманова А. Ч. / Хуаныш Л. Х. 72

«Особенности проведения аудита специального назначения субъектов
квазигосударственного сектора Республики Казахстан»

Камасова М.Д. 75

Бюджет шығыстарын басқару тетігінің әділеттілікке ықпалы

Г.Т. Байгелова 78

Есеп комитетінің мүшесі Иманжүсіп Ақпомбаев EUROSAI-дың апаттардың алдын алуға және олардың зардаптарын жоюға бөлінген қаражатқа аудит жүргізу жөніндегі жұмыс тобының IV отырысына қатысты

Кишинев қаласында (Молдова Республикасы) өткен отырысқа Албанияның, Беларусьтің, Болгарияның, Қазақстанның, Молдованың, Польшаның, Сербияның, Түркияның, Украинаның жоғары мемлекеттік аудит органдарының өкілдері қатысты.

Табиғи және техногендік апаттардың алдын алу және олардың зардаптарын жоюға, тиісті нормативтік құқықтық базаны қалыптастыру мен жетілдіруге бөлінетін қаражаттың пайдаланылуына аудит жүргізу мәселелері бойынша сындарлы пікір алмасу болды.

Су тасқынына қарсы қорғану жүйесін дамыту және оның жұмыс істеу тиімділігіне аудит жүргізу әдіснамасы әзірлеу проблемаларына ерекше көңіл

бөлінді. Украинаның, Молдованың және Түркияның ЖМАОосы мәселе бойынша өз тәжірибесін ұсынды.

Есеп комитетінің мүшесі Иманжүсіп Ақпомбаев отырыстың негізгі тақырыбы бойынша сөз сөйледі. Ол Қазақстан Республикасында қабылданып жатқан төтенше жағдайлардың алдын алу шаралары туралы қатысушыларды хабардар етті. Иманжүсіп Ақпомбаев аудиторлық іс-шаралардың қорытындылары Есеп комитеті апаттардың туындау тәуекелдерін басқарудың пәрменді құралдарын құру және уәкілетті мемлекеттік органдардың жеделден қоюын арттыру бойынша нақты ұсынымда әзірлеп жатқанын баса атап өтті.

Анықтамa ретінде:

EUROSAI-дың апаттардың алдын алуға және олардың зардаптарын жоюға бөлінген қаражатқа аудит жүргізу жөніндегі жұмыс тобы EUROSAI-дың 2014 жылғы маусымда өткен IX конгресінде құрылған.

Жұмыс тобын құруға осыған дейін EUROSAI-дың экологиялық аудит жөніндегі жұмыс тобының табиғи, техногендік апаттар және радиоактивтік қалдықтар аудиті жөніндегі арнайы кіші тобының үш жыл бойғы (2006 - 2008 жылдары), сондай-ақ EUROSAI-дың апаттардың алдын алуға және зардаптарын жоюға бөлінген қаражатқа аудит жүргізу жөніндегі арнайы тобының алты жыл бойғы (2008 - 2014 жылдары) қызметі ықпал етті.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

Член Счетного комитета Иманжусуп Ақпомбаев принял участие в IV заседании рабочей группы EUROSAI по аудиту средств, выделенных на предотвращение и ликвидацию последствий катастроф

В заседании, прошедшем в г.Кишиневе (Республика Молдова), приняли участие представители высших органов государственного аудита (БОГА) Албании, Белоруссии, Болгарии, Казахстана, Молдовы, Польши, Румынии, Сербии, Турции и Украины.

Состоялся конструктивный обмен мнениями по вопросам проведения аудита использования средств, выделяемых на предупреждение и ликвидацию последствий природных и техногенных катастроф, формирования и совершенствования соответствующей нормативной правовой базы.

Особое внимание было уделено проблемам разработки методологии проведения аудита эффективности развития и функционирования

системы противопожарной защиты. Свой опыт по данному вопросу представили БОГА Украины, Молдовы и Турции.

Член Счетного комитета Республики Казахстан Иманжусуп Ақпомбаев выступил по основной теме заседания. Он проинформировал участников о мерах по предотвращению чрезвычайных ситуаций, принимаемых в Республике Казахстан. Иманжусуп Ақпомбаев подчеркнул, что по итогам аудиторских мероприятий Счетным комитетом вырабатываются конкретные рекомендации по созданию действенных инструментов управления рисками возникновения катастроф и повышению оперативности реагирования уполномоченных государственных органов.

Справочно:

Рабочая группа EUROSAI (Европейская организация высших органов финансового контроля) по аудиту средств, выделенных на предотвращение и ликвидацию последствий катастроф, создана на IX Конгрессе EUROSAI в июне 2014 года.

Созданию рабочей группы предшествовала трехлетняя деятельность (с 2006 по 2008 год) специальной подгруппы по аудиту природных, техногенных катастроф и радиоактивных отходов рабочей группы EUROSAI по экологическому аудиту, а также шестилетняя деятельность (с 2008 по 2014 год) специальной группы EUROSAI по аудиту средств, выделенных на предотвращение и ликвидацию последствий катастроф.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

Есеп комитетінің мамандары түйінді ұлттық көрсеткіштер бойынша ИНТОСАИ жұмыс тобының 11-отырысына және ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖМАО басшылары кеңесінің сарапшылық тобының 11-отырысына қатысты

ИНТОСАИ-дың жұмыс тобына 15 мемлекеттің жоғары мемлекеттік аудит органдарының (ЖМАО), сондай-ақ бірқатар

халықаралық ұйымдардың өкілдері қатысты.

Отырыс барысында түйінді ұлттық көрсеткіштерді (ТҮК) әзірлеу мен

пайдалану мәселелері бойынша тәжірибе және білім алмасу болды.

ТҮК-тің экономиканың жағдайын сипаттап қана қой-

май, халықтың өмір сүру деңгейін арттыру бойынша іс-шаралардың тиімділігін айқындаудың маңызды құралы болып табылатыны атап өтілді.

Есеп комитетінің өкілдері бағдарламалық құжаттардың мақсаттарына сәйкес мемлекеттік қаржының жағдайы мен салалардың даму қарқынын бағалауға мүмкіндік беретін өлшемшарттарды сараптама-лық-талдау қызметінде пайдалану туралы баяндама жасады.

Жұмыс қорытындылары бойынша ИНТОСАИ жұмыс тобының 2018 жылға арналған жоспары мақұлданды. Келесі отырысты 2019 жылы Словак Республикасында өткізу туралы шешім қабылданды.

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖМАО басшылары кеңесінің сарапшылық тобының отырысы барысында 2017 жылғы қызмет қорытындылары қаралды, сондай-ақ 2018-2019 жылдарға арналған жұмыс жоспары бекітілді.

Топтың қатысушылары ЖМАО қызметінде ТҮК-ті пайдалану мәселелерін талқылады. Көрсеткіштерді пайдалану әлеуметтік-экономикалық дамудың стратегиялық құжаттарының іске асырылуына толық бағалау жүргізуге ықпал ететіні атап өтілді.

Ақпарат ретінде:

ИНТОСАИ-дың Түйінді ұлттық көрсеткіштер бойынша жұмыс тобы 2007 жылы Мехико қаласында өткен ИНТОСАИ XIX Конгресінің шешімімен құрылған. Ресей Федерациясының Есеп палатасы жұмыс тобының Төрағасы болып табылады. Жұмыс тобының миссиясы - ұлттық және халықаралық деңгейде экономика, экология және әлеуметтік салаларда маңызды ұлттық көрсеткіштерді әзірлеуге және қолдануға жәрдемдесу.

ИНТОСАИ – 194 елдің ЖМАО-ларын толық құқықты мүшелер ретінде және 5 елдікін байқаушылар ретінде біріктіретін жоғары мемлекеттік

аудит органдарының халықаралық ұйымы. Біріккен Ұлттар Ұйымымен ынтымақтасатын мекеме дәрежесі бар. 1953 жылы құрылған. Есеп комитеті 2000 жылдан бастап ИНТОСАИ мүшесі болып табылады.

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖКБО басшылары кеңесінің Түйінді ұлттық көрсеткіштер жөніндегі сарапшылық тобы 2008 жылғы қыркүйекте Мәскеу қаласында (Ресей Федерациясы) өткен ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржылық бақылау органдары басшыларының VIII сессиясының шешімі бойынша құрылған.

Топтың қызметі ИНТОСАИ-дың түйінді ұлттық көрсеткіштер жөніндегі жұмыс тобының шеңберінде ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖКБО басшылары кеңесінің өңірлік пилоттық жобасының іске асырылуына жәрдемдеседі.

Есеп комитетінің
баспасөз қызметі

05.04.2018

Специалисты Счетного комитета приняли участие в 11-м заседании Рабочей группы ИНТОСАИ и 11-м заседании Экспертной группы Совета руководителей ВОГА государств-участников СНГ по ключевым национальным показателям

В заседании Рабочей группы ИНТОСАИ участвовали представители высших органов государственного аудита (ВОГА) 15 стран, а также ряда международных организаций.

В ходе заседания состоялся обмен опытом и знаниями по вопросам разработки и использования ключевых национальных показателей (КНП).

Отмечено, что КНП не только характеризуют состояние экономики, но и являются важным инструментом определения эффективности мероприятий по повышению уровня жизни населения.

Представители Счетного комитета выступили с докладом об использовании критериев в экспертно-аналитической деятельности, позволяющих оценить состояние государственных финансов и темпы развития отраслей в соответствии с целями программных документов.

По итогам работы одобрен план Рабочей группы ИНТОСАИ на 2018 год. Принято решение провести следующее заседание в 2019 году в Словацкой Республике.

В ходе заседания Экспертной группы Совета руководителей ВОГА государств-участников СНГ рассмотрены итоги деятельности за 2017 год, а также утвержден План работы на 2018-2019 годы.

Участники группы обсудили вопросы применения КНП в деятельности ВОГА. Отмечено, что использование показателей способствует проведению полноценной оценки реализации стратегических документов социально-экономического развития.

Справочно:

Рабочая группа ИНТОСАИ по ключевым национальным показателям образована решением XIX Конгресса ИНТОСАИ в Мехико в 2007 году. Председателем рабочей группы является Счетная палата Российской Федерации. Миссия рабочей группы – содействие разработке и применению ключевых национальных показателей в экономической, экологической и социальной сферах на национальном и международном уровнях.

ИНТОСАИ – международная организация высших органов государственного аудита, объединяющая ВОГА 194 стран в качестве полноправных членов и 5 стран в качестве наблюдателей. Имеет ранг учреждения, сотрудничающего с Организацией Объединенных Наций. Образована в 1953 году. Счетный комитет является членом ИНТОСАИ с 2000 года.

Экспертная группа по ключевым национальным показателям Совета руководителей ВОФК государств – участников СНГ образована по решению VIII сессии Совета руководителей высших органов финансового контроля государств-участников СНГ, прошедшей в сентябре 2008 года в г. Москве (Российская Федерация).

Деятельность группы содействует реализации регионального пилотного проекта Совета руководителей ВОФК государств – участников СНГ в рамках Рабочей группы по ключевым национальным показателям ИНТОСАИ.

Пресс-служба
Счетного комитета

09.04.2018

Эстония Мемлекеттік аудит офисінің сарапшылары Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің қызметін тексерудің бірінші кезеңін жүзеге асырды

Есеп комитеті Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит орга-

ны қызметінің халықаралық стандарттар талаптарына сәйкестігін

қамтамасыз ету мақсатында дәрежесі бойынша тең тексеру

жүргізуге бастамашылық жасаған болатын.

Тексеру алдында Мемлекеттік аудит офисінің өкілдері Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годуновамен кездесті. Кездесу барысында тексеру жүргізудің мақсатын, әдістері мен тәртібін регламенттейтін Өзара түсіністік туралы меморандумға қол қойылды.

Эстониялық әріптестер сенім білдіргені және Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит органы қызметіне сыртқы тәуелсіз бағалау жүргізуді ұсынғаны үшін Есеп комитетінің Төрайымына алғыс айтты.

Өз кезегінде Наталья Годунова тексерудің нәтижелері бойынша әзірленген ұсынымдардың үздік әлемдік практикаға сәйкес Есеп

комитетінің қызметін жетілдіруге ықпал ететініне үміт артатынын білдірді.

Бірінші кезең барысында Эстония Мемлекеттік аудит офисінің сарапшылары Есеп комитетінің қызметін жоспарлау мен ұйымдастыру, әдіснамалық қамтамасыз ету, ішкі сапа бақылауын жүргізу және ақпараттық жүйелерді қолдану мәселелерін зерделеді.

Эстониялық әріптестер аудиторлық іс-шаралар жүргізу, соның ішінде дәлелдемелер базасын жинау, тиісті есептер мен қорытындылар дайындау, ұсыныстар әзірлеу мәселелеріне ерекше көңіл бөлді.

Дәрежесі бойынша тең тексерудіңкелесі кезеңі ағымдағы

жылғы маусымда өткізілетін болады.

Анықтама ретінде:

Дәрежесі бойынша тең тексеру – жоғары қаржылық бақылау органдарының әлемдік қоғамдастығында қолданылатын, тексерушілер бір-біріне қатынасы бойынша мәртебесі мен өкілеттіктері тең әріптестер болып табылатындықтан, тәуелсіздікті сақтай отырып қызметтің ашықтығын қамтамасыз ету қағидатын ұстануға мүмкіндік беретін жұмыс нәтижелерін бағалаудың тиімді тетіктерінің бірі.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

09.04.2018

Экспертами Офиса государственного аудита Эстонии реализован первый этап проверки деятельности Счетного комитета Республики Казахстан

Проверка равными по положению была инициирована Счетным комитетом в целях обеспечения соответствия деятельности высшего органа государственного аудита Казахстана требованиям международных стандартов.

Перед началом проверки представители Офиса государственного аудита встретились с Председателем Счетного комитета Натальей Годуновой. В ходе встречи был подписан Меморандум о взаимопонимании, регламентирующий цель, методы и порядок проведения проверки.

Эстонские коллеги поблагодарили Председателя Счетного комитета за оказанное доверие и предложение провести внешнюю независимую оценку деятельности высшего органа государственного аудита Казахстана.

В свою очередь Наталья Годунова выразила надежду на то, что выработанные по результатам проверки рекомендации послужат совершенствованию деятельности Счетного комитета в соответствии с лучшей мировой практикой.

В ходе первого этапа экспертами Офиса государственного аудита Эстонии были изучены вопросы планирования и организации деятельности Счетного комитета, методологического обеспечения, проведения внутреннего контроля качества и применения информационных систем.

Основное внимание эстонских коллег было уделено вопросам проведения аудиторских мероприятий, в том числе сбора доказательной базы, подготовки соответствующих

отчетов и заключений, разработки рекомендаций.

Следующий этап проверки равными по положению будет проведен в июне текущего года.

Справочно:

Проверка равными по положению – один из эффективных механизмов оценки результатов работы, применяемых в мировом сообществе высших органов финансового контроля, позволяющих следовать принципу обеспечения прозрачности деятельности при сохранении независимости, поскольку проверяющие выступают по отношению друг к другу партнерами с равным статусом и полномочиями.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

Төрайым Наталья Годунова басқарған Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің делегациясы Ресей Федерациясы Үкіметінің жанындағы Қаржы университетінің (Мәскеу қаласы) басшылығымен кездесті

Кездесу Қазақстан Республикасының Есеп комитеті делегациясының Ресей Федерациясының Есеп палатасына ресми сапарына байланысты Мәскеу қаласында болуы аясында өтті.

Кездесуде қазақстандық тараптан Есеп комитетінің мүшесі Серік Нөгербеков, Есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК директоры Алмат Мурзин және Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің бірінші проректоры Әсемгүл Молдажанова да қатысты.

Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова Қазақстан Республикасының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының қызметін одан әрі жетілдіру жағдайында жоғары кәсіби мемлекеттік аудиторлар, соның ішінде осы мамандық бойынша заманауи білім алған жас мамандар корпусын құруға ерекше назар аударылатынын атап өтті.

Ол, осыған байланысты, жоғары беделге ие және озық білім беру стандарттары мен оқыту

технологияларын қолданатын Қаржы университетінің көпжылдық тәжірибесінің ерекше қызығушылық тудыратынын баса айтты.

Наталья Годунованың айтуынша, ынтымақтастықтың перспективалық бағыттары мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау саласындағы мамандарды даярлау, тиісті оқу бағдарламаларын бірлесіп әзірлеу, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде «мемлекеттік аудит» мамандығының пәндері бойынша оқытушылар ретінде Қаржы университетінің қызметкерлерін тарту, бірлескен ғылыми зерттеулер жүргізу болып табылады.

Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит органының басшысы магистранттармен, докторанттармен алмасу бағдарламаларын жүзеге асыру, қысқа мерзімді және орта мерзімді тағылымдамалар, оқу-өндірістік және зерттеу практикаларын ұйымдастыру да кадрлық әлеуетті нығайтуға ықпал ететінін атап өтті.

Бұдан басқа, Наталья Годунова жоғары оқу орындарының өкілдеріне Есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК шығаратын «Мемлекеттік аудит-Государственный аудит» журналының редакциялық алқасының құрамына қосылуды ұсынды.

Өз кезегінде Қаржы университетінің ректоры Михаил Эскиндаров осы бағыттарда ынтымақтастықты дамытуға – тәжірибе алмасудан бастап бірлескен іс-шаралар өткізуге дейін дайын екендігін білдірді.

Кездесу соңында Қаржы университеті мен Есеп комитетінің «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК арасында екі жақтың да қызығушылығын тудыратын мәселелер бойынша өзара іс-қимылды көздейтін өзара түсіністік туралы меморандумға қол қойылды.

Есеп комитетінің баспасөз қызметі

24.04.2018

Делегация Счетного комитета Республики Казахстан во главе с Председателем Натальей Годуновой встретилась с руководством Финансового университета при Правительстве Российской Федерации (г.Москва)

Встреча состоялась в рамках пребывания делегации Счетного комитета Республики Казахстан в г.Москве в связи с официальным визитом в Счетную палату Российской Федерации.

Во встрече с казахстанской стороны также приняли участие член Счетного комитета Серик Нугербеков, директор РПП «Центр по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета Алмат Мурзин и первый проректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева Асемгуль Молдажанова.

Председатель Счетного комитета Наталья Годунова отметила, что в условиях дальнейшего совершенствования деятельности органов государственного аудита и финансового контроля Республики Казахстан особое значение придается созданию корпуса высокопрофессиональных государственных аудиторов, в том числе молодых специалистов, получивших современное образование по данной специальности.

«В этой связи многолетний опыт деятельности Финансового универ-

ситета, пользующегося высоким авторитетом и применяющего передовые образовательные стандарты и технологии обучения, представляет для нас особый интерес», – подчеркнула она.

По словам Натальи Годуновой, перспективными направлениями сотрудничества являются подготовка специалистов в области государственного аудита и финансового контроля, совместная разработка соответствующих учебных программ, привлечение работников Финансового университета в качестве лекторов по предметам специальности «государственный аудит» в Евразийском национальном университете им. Л.Н. Гумилева, проведение совместных научных исследований.

Усилению кадрового потенциала, отметила руководитель высшего органа государственного аудита Казахстана, также будет способствовать реализация программ по обмену магистрантами, докторантами, организация краткосрочных и среднесрочных стажировок, учебно-про-

изводственной и исследовательской практик.

Кроме того, Наталья Годунова предложила представителям вуза войти в состав редакционной коллегии журнала «Мемлекеттік аудит-Государственный аудит», издаваемого РПП «Центр по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета.

Со своей стороны ректор Финансового университета Михаил Эскиндаров выразил готовность в развитии сотрудничества по указанным направлениям – от обмена опытом до проведения совместных мероприятий.

По завершении встречи между Финансовым университетом и РПП «Центр по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета подписан меморандум о взаимопонимании, предусматривающий взаимодействие по вопросам, представляющим взаимный интерес.

Пресс-служба
Счетного комитета

25.04.2018

Төрайым Наталья Годунова басқарған Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің делегациясы Ресей Федерациясының Есеп палатасына (Мәскеу қ.) ресми сапармен барды

Сапар аясында Ресей Федерациясы Есеп палатасының Төрайымы Татьяна Голиковамен кездесу өтті.

Кездесуге Есеп комитетінің мүшесі Серік Нөгербеков, Есеп палатасының аудиторлары Александр Жданьков және Сергей Штогрин қатысты.

Наталья Годунова Қазақстан мен Ресейдің жоғары мемлекеттік

аудит органдарының арасында екіжақты негізде және халықаралық аудиторлық ұйымдар желісі бойынша қалыптасқан өзара қарым-қатынастардың жоғары деңгейін атай отырып, кездесуді өткізуге мүмкіндік бергені үшін Татьяна Голиковаға алығыс білдірді.

«Біздің арамыздағы ұзақ жыл-

дар бойғы өзара ынтымақтастық жоғары бағаға лайық. Сонымен бірге, біздің ойымызша, біздегі әлеуетті одан да жоғары тиімділікпен іске асыруға болады», - деп атап өтті Татьяна Голикова.

Кездесу барысында аудиторлық сараптамалық-талдау қызметін жүзеге асыру, аудит әдіснамасын

әзірлеу, ғылыми зерттеулер жүргізу, Үкіметпен және Парламентпен өзара іс-қимылды ұйымдастыру және бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша сындарлы пікір алмасу болды.

Ресей Есеп палатасының өңірлік бақылау-есепке алу органдарымен өзара іс-қимылын ұйымдастыру, аудиторлық қызметте ең жаңа ақпараттық технологияларды қолдану, сондай-ақ аудиторлардың кәсіби деңгейін арттыру мәселелеріне ерекше назар аударылды.

Тараптар өзара қызығушылықты тудыратын мәселелер бойынша бірлескен және қатар бақылау, сараптамалық-талдау іс-шараларын өткізуге келісті.

«Жақын арада біз мемлекет-аралық жобаларды іске асыру мәселелері бойынша бірлескен іс-шаралар жүргізудің тақырыптары мен нысандарын нақтылайтын боламыз, олардың тиімділігі Қазақстан мен Ресей үшін аса маңызды», - деп атап өтті Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова.

Сонымен қатар, кездесуге қатысушылар алдағы XXIII съезге байланысты ИНТОСАИ аясында, сондай-ақ ТМД-ға және Шанхай ынтымақтастық ұйымына қатысушы мемлекеттердің ЖМАО басшыларының кеңесі шеңберінде өзара іс-қимылды жандандыру жөнінде келісімге келді.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

25.04.2018

Делегация Счетного комитета Республики Казахстан во главе с Председателем Натальей Годуновой посетила с официальным визитом Счетную палату Российской Федерации (г.Москва)

В рамках визита состоялась встреча с Председателем Счетной палаты Российской Федерации Татьяной Голиковой.

Во встрече также приняли участие член Счетного комитета Серик Нугербеков, аудиторы Счетной палаты Александр Жданьков и Сергей Штогрин.

Наталья Годунова поблагодарила Татьяну Голикову за возможность проведения встречи, отметив высокий уровень взаимоотношений, сложившихся между высшими органами государственного аудита Казахстана и России как на двусторонней основе, так и по линии международных аудиторских организаций.

«Наше многолетнее взаимодействие заслуживает высокой оценки. В то же время, по нашему мнению, имеющийся у нас потенциал может быть реализован с еще большей

эффективностью», - подчеркнула в свою очередь Татьяна Голикова.

В ходе встречи состоялась конструктивный обмен мнениями по вопросам осуществления аудиторской, экспертно-аналитической деятельности, разработки методологии аудита, проведения научных исследований, организации взаимодействия с Правительством и Парламентом, совершенствования бюджетного законодательства.

Особое внимание было уделено вопросам организации взаимодействия Счетной палаты России с региональными контрольно-счетными органами, применения новейших информационных технологий в аудиторской деятельности, а также повышения профессионального уровня аудиторов.

Стороны договорились о проведении совместных и параллельных

контрольных и экспертно-аналитических мероприятий по вопросам, представляющим взаимный интерес.

«В ближайшее время мы конкретизируем тематику и формы проведения совместных мероприятий по вопросам реализации межгосударственных проектов, эффективность которых имеет особое значение для Казахстана и России», - отметила Председатель Счетного комитета Наталья Годунова.

Кроме того, участники встречи договорились об активизации взаимодействия в рамках ИНТОСАИ в связи с предстоящим XXIII Конгрессом, а также Совета руководителей ВОГА стран-участниц СНГ и Шанхайской организации сотрудничества.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

26.04.2018

Есеп комитетінде Дүниежүзілік банк сарапшыларымен кездесу өтті

Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотников және құрылымдық бөлімшелердің басшылары қатысқан кездесу Дүниежүзілік банк сарапшыларының Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік шығыстарды және қаржылық есеп берушілікті бағалауды дайындауы шеңберінде өтті.

Есеп комитетінің негізгі міндеттері мен функциялары, аудиторлық іс-шараларды жоспарлау және жүргізу ерекшеліктері, тәуекелдерді басқару жүйесін пайдалану, ақпараттық технологияларды қолдану, аудит объектілеріне ұсынымдар әзірлеу, сондай-ақ Есеп комитеті қызметінің тәуелсіз, ашық және айқын болуы мәселелері талқыланды.

Республикалық бюджеттің жобасын алдын ала бағалауды дайындау, республикалық бюджеттің атқарылуы туралы Үкіметтің есебіне Есеп комитетінің қорытындысын ұсыну, сондай-ақ қазіргі уақытта Эстонияның жоғары мемлекеттік аудит органының сарапшылары Есеп комитеті қызметінің халықаралық стандарттардың талаптарына сәйкестігі мәселелері бойынша жүргізіп жатқан дәрежесі бойынша тең тексеру жүргізу мәселелері бойынша пікір алмасу болды.

Республикалық бюджетті атқарудағы негізгі мәселелерге, соның ішінде бюджет қаражатының тиімсіз пайдаланылуына, оны бюджеттік бағдарламалар әкімшілері мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің толық игермеуіне ерекше назар аударылды.

Бұдан басқа, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары қызметкерлерінің біліктілігін арттыру, мемлекеттік аудиторларды сертификаттауды жүзеге асыру мәселелері қаралды.

Кездесу соңында тараптар бюджет қаражатының тиімді пайдаланылуын арттыру және қаржылық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында одан әрі ынтымақтастыққа дайын екендігін білдірді.

Анықтама үшін:
Дүниежүзілік банк – 1944 жылы бүкіл әлем бойынша дамушы елдерге қаржы жәнәтехникалық көмек көрсету мақсатында құрылған халықаралық қаржы ұйымы.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

26.04.2018

В Счетном комитете состоялась встреча с экспертами Всемирного банка

Встреча, в которой приняли участие член Счетного комитета Константин Плотников и руководители структурных подразделений, состоялась в рамках подготовки экспертов Всемирного банка. Оценка государственных расходов и финансовой подотчетности в Республике Казахстан.

Обсуждены основные задачи и функции Счетного комитета, особенности планирования и проведения аудиторских мероприятий, использования системы управления рисками, применения информационных технологий, вопросы разработки рекомендаций объектам аудита, а также независимости, прозрачности и открытости деятельности Счетного комитета.

Состоялся обмен мнениями по вопросам подготовки предвари-

тельной оценки проекта республиканского бюджета, представления в Парламент заключения Счетного комитета на Отчет Правительства об исполнении республиканского бюджета, а также проведения проверки равными по положению, осуществляемой в настоящее время экспертами высшего органа государственного аудита Эстонии по вопросам соответствия деятельности Счетного комитета требованиям международных стандартов.

Особое внимание было уделено основным проблемам исполнения республиканского бюджета, в том числе неэффективного использования бюджетных средств, их недоосвоения администраторами бюджетных программ и субъектами квазигосударственного сектора.

Кроме того, рассмотрены вопро-

сы повышения квалификации работников органов государственного аудита и финансового контроля, проведения сертификации государственных аудиторов.

В завершение встречи стороны выразили готовность по дальнейшему сотрудничеству в целях повышения эффективности использования бюджетных средств и предупреждения финансовых нарушений.

Справочно:

Всемирный банк – международная финансовая организация, созданная в 1944 году с целью оказания финансовой и технической помощи развивающимся странам по всему миру.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

27.04.2018

Мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссияның отырысы өтті

Есеп комитетінде мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссияның отырысы өтті.

Ұлттық комиссияның мүшелері олардың кәсіби және этикалық қасиеттеріне баға берді.

Есеп комитеті, Атырау облысы бойынша тексеру комиссиясы, Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті, Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің Оңтүстік Қазақстан облысы бойынша Ішкі мемлекеттік аудит департаменті, Ұлттық қауіпсіздік комитеті, Ішкі істер министрлігінің Алматы және Қостанай облыстары бойынша Ішкі істер департаменттері, Қызылорда облысының әкімдігі, Павлодар

облысының құрылыс басқармасы қызметкерлері және жеке тұлғалар қатарынан 14 кандидатпен әңгімелесу өткізілді.

Отырыстың қорытындысы бойынша «мемлекеттік аудитор» біліктілігі 9 кандидатқа беріліп, 5 кандидатқа беруден бас тартылды.

Анықтама үшін:

Сертификаттауды Мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау жөніндегі ұлттық комиссия жүргізеді, оның құрамына Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігінен бір өкіл, Қазақстан Республикасының Үкіметінен бір өкіл, Есеп комитетінен бес өкіл, ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті ор-

ганнан бес өкіл, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары (келісу бойынша) кіреді.

Есеп комитеті Ұлттық комиссияның жұмыс органы болып табылады, ол берілген ұсыныстар негізінде саны кемінде он төрт адам болатын комиссияның дербес құрамын бекітеді.

Мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау олардың білімін растауды және мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау қағидаларында айқындалатын тәртіппен әңгімелесу жүргізуді қамтиды.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

27.04.2018

Состоялось заседание Национальной комиссии по сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора

В Счетном комитете состоялось заседание Национальной комиссии по сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора.

Членами Национальной комиссии дана оценка их профессиональных и этических качеств.

Собеседования проведены с 14 кандидатами из числа работников Счетного комитета, Ревизионной комиссии по Атырауской области, Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов, Департамента внутреннего государственного аудита по Южно-

Казахстанской области Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов, Комитета национальной безопасности, департаментов внутренних дел по Алматинской и Костанайской областям Министерства внутренних дел, акимата Кызылординской области,

Управления строительства Павлодарской области и физических лиц.

По итогам заседания квалификация «государственный аудитор» присвоена 9 кандидатам, отказано – 5 кандидатам.

Справочно:

Сертификация проводится Национальной комиссией по сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора, в состав которой входят: один пред-

ставитель от Администрации Президента Республики Казахстан, один представитель от Правительства Республики Казахстан, пять представителей от Счетного комитета, пять представителей от уполномоченного органа по внутреннему государственно-му аудиту, депутаты Парламента Республики Казахстан (по согласованию).

Рабочим органом Национальной комиссии является Счетный комитет, который утверждает персональный состав комиссии в количестве не менее

четырнадцати человек на основании представленных предложений.

Сертификация лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора, включает подтверждение их знаний и собеседование в порядке, определяемом правилами сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

03.05.2018

Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің мүшесі Талғат Жақан бастаған Есеп комитетінің делегациясы ЕУРОСАИ-дың жұмыс тобының экологиялық басқару бойынша (WGEA) көктемгі сессиясының отырысына қатысты

Хельсинки қаласында (Финляндия) өткен отырысқа EUROSAI-ға мүше 15 мемлекеттің жоғары мемлекеттік аудит органдарының (ЖМАО) өкілдері қатысты.

Қоршаған ортаны қорғауға аудит жүргізу, осы саладағы тиісті нормативтік құқықтық базаны қалыптастыру және жетілдіру мәселелері талқыланды.

Қоршаған ортаның жай-күйіне бағалау жүргізу кезінде IT-технологияларды қолдануға, табиғатты қорғау қызметін жүргізу бойынша шешімдерді

қабылдау процесінде жұртшылықты тартуға қатысты пікірлермен және тәжірибемен сындарлы алмасу жүргізілді.

Іс-шара шеңберінде Есеп комитетінің өкілдері Финляндияның Ұлттық аудит офисінің және Мемлекеттік қазынашылығының басшылығымен кездесті. Фиңдік әріптестермен электрондық аудит жүргізудің әдіснамасын әзірлеу, сондай-ақ халыққа мемлекеттік қызмет көрсететін органдардың қызметін цифрландыру мәселелерін талқылады. Тараптар осы мәселелер

бойынша ынтымақтастықты одан әрі кеңейту жөнінде уағдаласты.

Анықтама ретінде:

EUROSAI (European Organisation of Supreme Audit Institutions) - Еуропа жоғары мемлекеттік аудит органдарының ұйымы, 1990 жылы құрылған, құрамына Еуропаның 50 елінің ЖМАО-лары кіреді. Есеп комитеті 2003 жылдан бастап EUROSAI-ға мүше болып табылады.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

03.05.2018

Делегация Счетного комитета во главе с членом Счетного комитета Республики Казахстан Талғатом Жаканом приняла участие в заседании Рабочей группы EUROSAI весенней сессии по экологическому управлению (WGEA)

В заседании, которое состоялось в г. Хельсинки (Финляндия), приняли участие представители высших органов государственного аудита (БОГА) 15 государств-членов EUROSAI.

Обсуждены вопросы проведения аудита охраны окружающей среды, формирования и совершенствования соответствующей нормативной правовой базы в данной сфере.

Состоялся конструктивный обмен мнениями и опытом применения IT-технологий при осуществлении оценки состояния окружающей среды,

привлечения общественности в процесс принятия решений по проведению природоохранной деятельности.

В рамках мероприятия представители Счетного комитета встретились с руководством Национального офиса аудита и государственного Казначейства Финляндии. С финскими коллегами обсуждены вопросы разработки методологии проведения электронного аудита, а также цифровизации деятельности органов, оказывающих государственные услуги населению. Стороны до-

говорились о дальнейшем расширении сотрудничества по данным вопросам.

Справочно:

EUROSAI (European Organisation of Supreme Audit Institutions) – Европейская организация высших органов государственного аудита, созданная в 1990 году, объединяющая в своем составе БОГА 50 стран Европы. Счетный комитет является членом EUROSAI с 2003 года.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

05.05.2018

Есеп комитетінде Отан қорғаушы күні және Жеңіс күніне арналған салтанатты жиын өтті

Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова ұжымды алдағы мерекелермен құттықтап, барлығына амандық пен ашық аспан, бейбіт күн тіледі.

«Жеңіс күні біз ұрыс алаңында қайтыс болғандар үшін жаны-

мыз ауырып, олардың ерліктерін мақтанышпен айтамыз және біздің қауіпсіздігімізді қамтамасыз ететін өскелең ұрпаққа үміт артамыз.

Уақыт бәрінен күшті, дегенмен адамзаттың естелігі одан күштірек. Біз құрбан болған әскерлерімізді,

зауыттарда ер адамдардың орнына еңбек еткен әйелдерімізді, ауыр кезеңдерді басынан өткізген балаларымызды ешқашан ұмытпаймыз», - деді жоғары мемлекеттік аудит органының басшысы.

Наталья Годунова Кеңес Одағының фашистік жаулап алушыларды жеңуіне Қазақстанның айрықша үлес қосқанын атап өтті.

«Біздің 500-ден аса отандастарымыз Кеңес Одағының Батыры атанды, ал төртеуі - Т. Бигелдинов, С. Луганский, Л. Беда және И. Павлов – екі рет Батыр атағын алды, Ә. Молдағұлова, М. Мәметова және көптеген басқа азаматтар бұл атаққа қайтыс болғаннан кейін лайық деп табылды. 110 мың қазақстандық Даңқ орденінің иегері болды», - деп Есеп комитетінің Төрайымы басымдықпен атап өтті.

Оның айтуынша, бірінші күннен бастап Қазақстанның аумағында әскери бөлімдер мен

бөлімшелер қалыптастырыла басталды. 1941-1945 жылдары республикада 460 зауыт, фабрика, шахта және басқа өндіріс орындары салынды, ауыл еңбеккерлері майдан үшін 5 829 мың тонна нан, 734 мың тонна ет және басқа да азық-түлік жеткізді.

Есеп комитетінің Төрайымы Қазақстандағы әскери қызмет әр уақытта мемлекет үшін маңызды болғанын, жоғары рухани мәнге ие екенін айтып өтті.

«Тәуелсіздік алған сәттен бастап ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету Мемлекет басшысының негізгі саясатының бірі болып табылды. Президент әскерді дамытуға, ел егемендігін қорғаудың жаңа

тетіктерін енгізуге аса назар аударып келеді», - деді.

Салтанатты жиынды Наталья Годунова ағымдағы жылғы 3 мамырда өткен жоғары әскери атақтар мен арнайы атақтар және мемлекеттік наградалар тапсыру салтанатында айтқан Ұлт Көшбасшысының «Ертең, одан ары күні не боларын ешкім де білмейді. Дегенмен, оқ дәріні құрғақ ұстап, барлық уақытта әзір болу, Отаның мен жерің үшін кез келген уақытта жаныңды пидуге дайын болу қажет.» деген сөздерімен қорытындылады.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

05.05.2018

Состоялось торжественное собрание Счетного комитета, посвященное Дню защитника Отечества и Дню Победы

Председатель Счетного комитета Наталья Годунова поздравила коллектив с наступающими праздниками, пожелала всем благополучия и мирного неба над головой.

«В День Победы мы испытываем боль утраты за тех, кто погиб на полях сражений, большую гордость за их подвиг и надежду на молодое поколение казахстанцев, которые могут обеспечить нашу безопасность.

Время имеет огромную власть, но оно слабее человеческой памяти. Мы никогда не забудем павших воинов, женщин, заменивших мужчин на заводах, детей, прошедших через немислимые для их возраста испытания», - сказала руководитель высшего органа государственного аудита.

Наталья Годунова отметила особый вклад Казахстана в победу Советского Союза над фашистскими захватчиками.

«Более 500 наших сограждан стали Героями Советского Союза, а четверо – Т. Бегельдинов, С. Луганский, Л. Беда и И. Павлов – дважды Героями. А. Молдагулова, М. Маметова и многие другие удостоены этого звания посмертно. 110 тысяч казахстанцев стали кавалерами ордена Славы», - подчеркнула Председатель Счетного комитета.

По ее словам, с первых дней на территории Казахстана началось формирование воинских частей и подразделений. За 1941–1945 годы в республике было построено 460 заводов, фабрик, рудников, шахт и других производств, сельскими тружениками для нужд фронта было поставлено 5 829 тыс. тонн хлеба, 734 тыс. тонн мяса и других продуктов питания.

Председатель Счетного комитета отметила, что военная служба в Казахстане всегда была делом особой государственной важности, высоко нравственного значения.

«С момента обретения независимости обеспечение национальной безопасности является одним из приоритетов политики Главы государства. Президентом уделяется особое внимание вопросам развития армии, внедрения новых механизмов защиты суверенитета страны», - подчеркнула она.

В заключение Наталья Годунова привела слова Лидера нации, сказавшего на церемонии вручения высших воинских и специальных званий и государственных наград 3 мая текущего года, что «в современном мире все быстро меняется, никто не знает, что будет завтра, послезавтра, но необходимо держать порох сухим, быть подготовленным, тренированным, быть готовым отдать жизнь ради Отечества, Земли».

**Пресс-служба
Счетного комитета**

11.05.2018

Есеп комитетінің отырысында Есеп комитетінің 2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есебінің жобасы (Қазақстан Республикасы Үкіметінің есебіне қорытынды) қаралды

Есепте республикалық бюджеттің атқарылуының макроэкономикалық жағдайларын талдау, еліміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайын, кіріс бөліктің атқарылуын, барлық орталық мемлекеттік органдардың бюджет қаражатын пайдалануының тиімділігін және квазимемлекеттік сектор активтерінің басқарылуын бағалау ұсынылған.

Бюджет тапшылығына және оны қаржыландыру көздеріне,

мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген борышты басқарудың тиімділігіне жасалған талдау көрсетілді.

Есепте сондай-ақ стратегиялық құжаттардың нысаналы индикаторларына қол жеткізуге кері әсерін тигізетін жүйелі кемшіліктер көрсетіле отырып, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың іске асырылуын бағалау нәтижелері қамтылған.

Бұдан басқа, өңірлерге бөлінген республикалық бюджет қаражатының пайдаланылуын, бюджетаралық қатынастардың проблемалық мәселелерін көрсете отырып, аумақтарды дамыту бағдарламаларының іске асырылуын талдау ұсынылды.

Есептің қорытынды бөлігінде бюджетті атқару процесін жетілдіру, активтерді басқару тиімділігін арттыру бойынша Есеп комитетінің нақты ұсынымдары келтірілген.

Отырыс қорытындысы бойынша 2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есепті мақұлдау және оны Қазақстан Республикасы Парламентінің қарауына енгізу жөнінде шешім қабылданды.

Анықтама үшін:
Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің 127-бабына сәйкес Есеп комитеті ағымдағы жылғы 15 мамырдан кешіктірмей өзінің мазмұны бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің тиісті есебіне қорытынды болып табылатын есепті

қаржы жылы үшін республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есепті Қазақстан Республикасының Парламентіне ұсынады.

**Есеп комитетінің
баспасөз релизі**

11.05.2018

На заседании Счетного комитета рассмотрен проект отчета Счетного комитета об исполнении республиканского бюджета за 2017 год (заключение к отчету Правительства Республики Казахстан)

В отчете представлены анализ макроэкономических условий исполнения республиканского бюджета, оценка социально-экономического состояния страны, исполнения доходной части, эффективности использования бюджетных средств всеми центральными государственными органами, управления активами квазигосударственного сектора.

Отражены анализ дефицита бюджета и источников его финансирования, эффективности управления государственным и гарантированным государством долгом.

Отчет также содержит результаты оценки реализации государственных и правительственных программ с указанием системных недостатков,

негативно отражающихся на достижении целевых индикаторов стратегических документов.

Кроме того, представлен анализ использования средств республиканского бюджета, выделенных регионам, реализации программ развития территорий с отражением проблемных вопросов межбюджетных отношений.

В заключительной части отчета приведены конкретные рекомендации Счетного комитета по совершенствованию процесса исполнения бюджета, повышению эффективности управления активами.

По итогам заседания принято решение одобрить отчет об исполнении республиканского бюджета за

2017 год и внести его на рассмотрение Парламента Республики Казахстан.

Справочно:

В соответствии со статьей 127 Бюджетного кодекса РК Счетный комитет представляет Парламенту Республики Казахстан не позднее 15 мая текущего года отчет об исполнении республиканского бюджета за отчетный финансовый год, который по своему содержанию является заключением к соответствующему отчету Правительства Республики Казахстан.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

25.05.2018

Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотников бастаған делегация ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары аудит органдары үшін мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобының XII отырысына қатысты

Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотниковтің төрағалығымен Баку қаласында (Әзербайжан Республикасы) өткен отырысқа Әзербайжан, Беларусь, Қазақстан, Ресей және Тәжікстанның жоғары мемлекеттік аудит органдарының (ЖМАО) өкілдері қатысты.

Ресейдің Есеп палатасы әзірлеген бірлескен, қатар бақылау және сараптамалық-талдау іс-шараларының (аудит) сапасына бақылау жүргізу жөніндегі әдістемелік ұсынымдар жобасы қаралды.

Сапаны бақылау ЖМАО-лардың лауазымды адамдарының, сондай-ақ тартылған ұйымдар мен сарапшылардың бірлескен және қатар іс-шараларды (аудитті) ұйымдастырудың және жүргізудің барлық кезеңдерінде ЖМАО-лар арасында жасалған стандарттардың және өзге де ішкі нормативтік

құжаттардың, келісімдердің талаптарын сақтауын тексеруді қамтиды.

Бірыңғай ақпараттық кеңістікті, сыртқы мемлекеттік бақылау (аудит) мәселелері бойынша тәжірибемен, құжаттармен алмасу жүйесін құру арқылы ынтымақтастықтың тиімділігін арттыру мақсатында Қазақстанның Есеп комитеті әзірлеген «ТМД-ға қатысушы мемлекеттер ЖМАО-ларының ақпараттық өзара іс-қимылы» стандартының жобасы талқыланды.

Отырыс қорытындысы бойынша қатысушылардың ескертулері мен ұсыныстарын ескере отырып, қаралған құжаттардың жобаларын Топтың жұмыс жоспарында бекітілген мерзімдерге сәйкес пысықтау туралы шешім қабылданды.

Келесі отырыс бейнеконференция режимінде XVII және XVIII сес-

сиялар арасындағы кезеңде ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің ЖМАО басшылары кеңесінің Жұмыс жоспарына сәйкес өткізілетін болады.

Анықтама үшін:

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің жоғары қаржы бақылау органдарының мемлекеттік қаржылық бақылау (аудит) стандарттарын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобы 2010 жылғы қыркүйек айында Ереван қаласында (Армения Республикасы) өткен ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жоғары қаржы бақылау органдары басшыларының X сессиясының шешімі бойынша құрылған.

Есеп комитеті Жұмыс тобында оның құрылған күнінен бастап төрағалық етеді.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

Делегация во главе с членом Счетного комитета Республики Казахстан Константином Плотниковым приняла участие в XII заседании Рабочей группы по разработке стандартов государственного финансового контроля для высших органов аудита государств – участников СНГ

В заседании, которое состоялось в г.Баку (Республика Азербайджан) под председательством члена Счетного комитета Константина Плотникова, приняли участие представители высших органов государственного аудита (ВОГА) Азербайджана, Беларуси, Казахстана, России и Таджикистана.

Рассмотрен разработанный Счетной палатой России проект методических рекомендаций по проведению контроля качества совместных, параллельных контрольных и экспертно-аналитических мероприятий (аудита).

Контроль качества предполагает проверку соблюдения должностными лицами ВОГА, а также привлеченными организациями и экспертами требований стандартов и иных внутренних нормативных документов, соглашений, заключенных меж-

ду ВОГА, на всех этапах организации и проведения совместных и параллельных мероприятий (аудита).

Обсужден проект Стандарта «Информационное взаимодействие ВОГА государств-участников СНГ», разработанный Счетным комитетом Казахстана в целях повышения эффективности сотрудничества путем создания единого информационного пространства, системы обмена опытом, документами по вопросам внешнего государственного контроля (аудита).

По итогам заседания принято решение доработать проекты рассмотренных документов с учетом высказанных участниками замечаний и предложений в соответствии со сроками, утвержденными Планом работы группы.

Следующее заседание будет проведено согласно Плану работы Сове-

та руководителей ВОФК государств-участников СНГ на период между XVII и XVIII сессиями в режиме видеоконференции.

Справочно:

Рабочая группа по разработке стандартов государственного финансового контроля (аудита) высших органов финансового контроля государств-участников СНГ образована по решению X сессии Совета руководителей высших органов финансового контроля государств-участников СНГ, прошедшей в сентябре 2010 года в г. Ереване (Республика Армения).

Счетный комитет председательствует в Рабочей группе со дня ее образования.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің мүшесі Халида Қамбарова Ресей Федерациясының Есеп палатасы Санкт-Петербург Халықаралық экономикалық форумының алаңында ұйымдастырған дөңгелек үстелге қатысты

Дөңгелек үстел жұмысына 19 елдің жоғары мемлекеттік бақылау органдарының (ЖМАО) басшылары мен өкілдері қатысты.

Қатысушылар 2019 жылы Ресейде (Мәскеу қ.) өтетін аудиторлық қоғамдастықтың ірі халықаралық форумы – ИНТОСАИ-дің XXIII Конгресінің екі тақырыбы бойынша құжаттардың жобаларын талқылады.

Бірінші тақырып мемлекеттік басқаруды дамытуда ақпараттық технологияларды қолдану мәселелеріне, екіншісі - ұлттық басымдықтар мен мақсаттарға қол жеткізудегі ЖМАО-ның рөліне арналған.

Есеп комитеті Конгресінің екінші тақырыбын пысықтау жөніндегі сарапшылық топтың құрамына кіреді.

Ұлттық мақсаттарға қол жеткізудегі ЖМАО-ның рөлін іске асыру үшін мемлекеттік аудит жүргізудің жүйелі тәсілін қолдану, тадамалық және консультациялық жұмысты күшейту, мемлекеттік аудиттің алдыңғы қатарлы практикаларын қолдану, бұзушылықтарды анықтауға ғана емес, туындайтын проблемаларды еңсеру бойынша Үкіметтің мүмкіндіктерін дамытуға да назар аудару қажеттігі атап өтілді.

Дөңгелек үстелдің нәтижесінде Конгресінің тақырыптары бойынша құжаттардың жобаларын мақұлдау туралы шешім қабылданды. Олар одан әрі ИНТОСАИ-дің ресми тілдеріне аударылып, ИНТОСАИ мүшелері - ЖМАО арасында талқылау үшін таратылатын болады.

ИНТОСАИ-дің XXIII Конгресінде талқылауға арналған жиынтық талқылау құжаттары 2019 жылдың мамырында қалыптастырылады.

Анықтама үшін:

ИНТОСАИ – 194 елдің ЖМАО-ларын толық құқықты мүшелер ретінде және 5 елдікін байқаушылар ретінде біріктіретін жоғары мемлекеттік аудит органдарының халықаралық ұйымы. Біріккен Ұлттар Ұйымымен ынтымақтасатын мекеме дәрежесі бар. 1953 жылы құрылған.

Есеп комитеті 2000 жылдан бастап ИНТОСАИ мүшесі болып табылады.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

Член Счетного комитета Республики Казахстан Халида Камбарова приняла участие в круглом столе, организованном Счетной палатой Российской Федерации на площадке Петербургского международного экономического форума

В работе круглого стола приняли участие руководители и представители высших органов государственного аудита (ВОГА) 19 стран.

Участники обсудили проекты документов по двум темам предстоящего

XXIII Конгресса ИНТОСАИ – крупнейшего международного форума аудиторского сообщества, который пройдет в России (г.Москва) в 2019 году.

Первая тема посвящена вопросам применения информа-

ционных технологий в развитии государственного управления, вторая – роли ВОГА в достижении национальных приоритетов и целей.

Счетный комитет входит в экспертную группу по проработке второй темы Конгресса.

Отмечено, что для реализации роли ВОГА в достижении национальных целей необходимо применение системного подхода к проведению государственного аудита, усиление аналитической и консультационной работы, применение передовых практик государственного аудита, нацеленность не только на выявление нарушений, но и на развитие возможностей

Правительства по преодолению возникающих проблем.

По итогам принято решение одобрить проекты документов по темам Конгресса. В дальнейшем они будут переведены на официальные языки ИНТОСАИ и распространены для обсуждения среди ВОГА - членов ИНТОСАИ.

Планируется, что итоговые Дискуссионные документы для обсуждения на XXIII Конгрессе ИНТОСАИ будут сформированы к маю 2019 года.

Справочно:

ИНТОСАИ – международная организация высших органов государственного аудита, объединяющая ВОГА 194 стран в качестве полноправных членов и 5 стран в качестве наблюдателей. Имеет ранг учреждения, сотрудничающего с Организацией Объединенных Наций. Образована в 1953 году.

Счетный комитет является членом ИНТОСАИ с 2000 года.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

31.05.2018

Есеп комитетінің жанындағы консультативтік-сарапшылық кеңестің бірінші отырысы өтті

Наталья Годувананың төрағалығымен өткен отырысқа Парламент депутаттары, «Аудиторлар палатасы», «Аудиторлар алқасы», «Аудиторлар одағы» кәсіби аудиторлық ұйымдардың, «КРМГ» халықаралық аудиторлық компаниясының, қоғамдық ұйымдардың, «Нұр Отан» партиясының, «Атамекен» ҰКП-ның, бірқатар мемлекеттік органдардың өкілдері, сарапшылар, ғалымдар, квазимемлекеттік сектордың аудиторлары қатысты.

Есеп комитетінің Төрайымы Кеңес қызметінің мақсаты мемлекеттік аудит саласындағы саясатты қалыптастыру және іске асыру бойынша ұсынымдар әзірлеу, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарын консультативтік-сарапшылық сүйемелдеу болып табылатынына тап өтті.

Кеңестің бірінші отырысында мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылаудың отандық жүйесін дамытудың өзекті мәселелері талқыланды.

Есеп комитетінің мүшесі Константин Плотников қатысушыларды Қазақстан Республикасында мемлекеттік аудитті және қаржылық бақылауды енгізу тұжырымдамасын іске асырудың негізгі нәтижелері туралы хабардар етті.

Оның айтуынша, мемлекет аудит органдарының жүйесі жасалды, мемлекеттік аудитке көшуді нормативтік және әдіснамалық қамтамасыз ету бойынша үлкен жұмыс атқарылды, тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесі енгізілді, мемлекеттік аудит бойынша бірыңғай дерекқор қалыптастыру жүзеге асырылуда, мемлекеттік

аудиторларға білім беру және кәсіби даярлау жүйесі жасалды, сондай-ақ мемлекеттік аудитор біліктілігін иеленуге үміткер адамдарды сертификаттау жүргізілді.

Сонымен қатар Константин Плотников атап өткендей, Тұжырымдаманың кейбір ережелері іске асырылмады. Осыған байланысты мемлекеттік аудитор жүйесін озық әлемдік тәжірибеге сәйкес одан әрі жетілдіру, мемлекеттік аудит органдарының қызметінде орын алған отырған барлық кемшіліктерді жою, олардың мәртебесін және кадрлық құрамын нығайту мақсатында мемлекеттік аудит жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша жаңа Тұжырымдама әзірлеу қажет.

Парламент Сенатының депутаты Ольга Перепечина «Мемлекеттік

аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңды жетілдіру туралы айтты.

Ол Заңға енгізілген негізгі өзгерістер мен толықтырулар туралы айтып берді. Атап айтқанда, қолдағы бар штат кестесінің шеңберінде мемлекеттік аудитор ассистенттерін енгізу, сертификаттау жөніндегі Ұлттық комиссияға мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау стандарттарын бұзғаны, аудиторлық есептер мен басқаларды дұрыс жасамағаны үшін үшін сертификаттарын қайтарып алу үшін құзырет берілгені туралы.

Ольга Перепечина сондай-ақ Есеп комитеті жүзеге асыратын республикалық бюджеттің жобасын алдын ала бағалауды дайындау мәселелеріне де тоқталды.

Ол мұндай бағалау тиімсіз шығыстарды болдырмауға және басым міндеттерді неғұрлым ұтымды шешу үшін қорларды іздеуге бағытталған жоспарлау тиімділігін арттырудың қосымша құралы екенін атап өтті.

Депутаттың айтуынша, өткен жылы дайындалған Есеп комитетінің қорытындысында бюджетті қалыптастыру процесін нормативтік реттеу мен тиімді ұйымдастыруға баса назар аударылған.

«Жан-жақты қарау қорытындылары бойынша Есеп комитетінің жекелеген ұсыныстары депутаттардың назарына алынды. Олардың жартысынан көбі былтырғы жылдың қараша айында Бюджет кодексіне енгізілген түзетулерде ескерілді. Сонымен бірге біз алдында бағалауды ұйымдастырудың жекелеген тәсілдерін өзгертуді, шығыстардың басым бағыттарын көбірек қамтуды ұсындық», - деп қорытындылады Ольга Перепечина.

Отырыс барысында Азия даму банкінің қолдауымен Есеп комитеті шығарған «Мемлекеттік аудиттің теориясы» кітабы таныстырылды. Кітапта мемлекеттік аудиттің теориялық мәселелері жазылған, оның бюджет қаражатын пайдаланудағы тиімділігі және мемлекеттік активтерді басқарудағы рөлі айқындалған. Кітап мемлекеттік аудиторлардың қызметінде де, «мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша мамандарды даярлауда да пайдаланылатыны атап өтілді.

Сонымен қатар, қатысушылар мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесінің өзекті мәселелері бойынша отырыстар өткізуді болжайтын Консультативтік-сарап-

шылық кеңестің 2018 жылға арналған жұмыс жоспарын бекітті.

Соңында Есеп комитеті мен Қаржы министрлігінің жанындағы «Қаржы академиясы» АҚ арасындағы өзара түсіністік туралы меморандумға қол қою рәсімі өткізілді. Тараптар мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары қызметкерлерінің біліктілігін арттыру саласындағы бірлескен іс-қимыл туралы келісімге келді.

Анықтама ретінде:

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау мәселелері бойынша консультативтік-сарапшылық кеңестің негізгі міндеттері басымдықтарды айқындау, мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылау саласындағы кешенді мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру бойынша ұсынымдар әзірлеу, мемлекеттік аудитті енгізу тиімділігін талдау және мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары қызметінің өзекті мәселелері бойынша консультативтік-сарапшылық сүйемелдеу болып табылады.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

31.05.2018

Состоялась первое заседание Консультативно-экспертного совета при Счетном комитете

В заседании под председательством Натальи Годуновой приняли участие депутаты Парламента, представители профессиональных аудиторских организаций «Палата аудиторов», «Коллегия аудиторов», «Союз аудиторов», международной аудиторской компании «KPMG», общественных организаций, эксперты, ученые, аудиторы квазигосударственного сектора, представители партии «Нұр Отан», НПП «Атамекен», ряда государственных органов.

Председатель Счетного комитета отметила, что целью деятельности Совета является выработка рекомендаций по формированию и реализации политики в области государственного аудита, консультативно-экспертное сопровождение органов государственного аудита и финансового контроля.

В ходе первого заседания члены Совета обсудили актуальные вопросы развития отечественной системы государственного аудита и финансового контроля.

Член Счетного комитета Константин Плотников проинформировал присутствующих об основных ре-

зультатах реализации Концепции внедрения государственного аудита и финансового контроля в Республике Казахстан.

По его словам, образована система органов государственного аудита, проделана большая работа по нормативному и методологическому обеспечению перехода на государственный аудит, внедрена эффективная система управления рисками, осуществляется формирование Единой базы данных по государственному аудиту, создана система образования и профессиональной подготовки государственных аудиторов, а также сертификации лиц, претендующих на присвоение квалификации государственного аудитора.

Вместе тем, как отметил Константин Плотников, отдельные положения Концепции остались нереализованными. В этой связи, в целях дальнейшего развития системы государственного аудита в соответствии с лучшим мировым опытом, устранения всех имеющихся недостатков в деятельности органов государственного аудита, укрепления их статуса и кадрового состава необходима разработка новой Концепции

по дальнейшему совершенствованию системы государственного аудита.

По вопросам совершенствования Закона «О государственном аудите и финансовом контроле» выступила депутат Сената Парламента Ольга Перепечина.

Она рассказала об основных изменениях и дополнениях, внесенных в Закон. В частности, о введении в рамках имеющейся штатной численности института ассистентов государственного аудитора, наделении Национальной комиссии по сертификации правом отзыва сертификата за нарушения стандартов государственного аудита и финансового контроля, несоблюдение требований профессиональной этики, составление недостоверного аудиторского отчета и других.

Ольга Перепечина также оставила в вопросах подготовки предварительной оценки проекта республиканского бюджета, осуществляемой Счетным комитетом.

Она подчеркнула, что такая оценка является дополнительным инструментом повышения эффективности планирования, направленным на предотвращение неэф-

фективных расходов и изыскание резервов для более рационального решения приоритетных задач.

По словам депутата, в заключении Счетного комитета, подготовленном в прошлом году, особое внимание уделено нормативной регламентации и эффективной организации процесса формирования бюджета.

«По итогам всестороннего рассмотрения отдельные рекомендации Счетного комитета депутатами приняты во внимание. Более половины из них учтены в принятых поправках в Бюджетный кодекс в ноябре прошлого года. Вместе с тем мы рекомендовали изменить отдельные подходы к организации проведения предварительной оценки, охватить большее количество приоритетных направлений расходов», – заключила Ольга Перепечина.

В ходе заседания также состоялась презентация книги «Теория государственного аудита», выпу-

щенной Счетным комитетом при поддержке Азиатского банка развития. В книге изложены теоретические вопросы государственного аудита, обозначена его роль в обеспечении эффективности использования бюджетных средств и управления активами государства. Отмечено, что книга будет использоваться как в практической деятельности государственных аудиторов, так и при подготовке кадров по специальности «государственный аудит».

Кроме того, участники утвердили План работы Консультативно-экспертного совета на 2018 год, предполагающий проведение заседаний по наиболее актуальным вопросам системы государственного аудита и финансового контроля.

В завершение состоялась церемония подписания Меморандума о взаимопонимании между Счетным комитетом и АО «Финансовая академия» при Министерстве фи-

нансов. Стороны договорились о совместных действиях в сфере повышения квалификации работников органов государственного аудита и финансового контроля.

Справочно:

Основными задачами Консультативно-экспертного совета по вопросам государственного аудита и финансового контроля являются выработка рекомендаций по определению приоритетов, формированию и реализации комплексной государственной политики в области государственного аудита и финансового контроля, анализ эффективности внедрения государственного аудита и консультативно-экспертное сопровождение по актуальным направлениям деятельности органов государственного аудита и финансового контроля.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

01.06.2018

Есеп комитетінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөнінде кеңес өтті

Есеп комитетінің ұжымымен Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Астана қаласы бойынша департаменті мен Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі ұлттық бюроның өкілдері кездесті.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі мемлекеттің негізгі бағыттары, сондай-ақ 2017 жылдың қорытындысы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы ұлттық баяндаманың ережелері талқыланды.

Мемлекеттік аудит жүргізу барысында сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындау себептері мен жағдайларын қарауға басты назар аударылды. Аудиторлардың аудит объектісінің өкілдерімен тікелей байланысын барынша

азайту, аудит объектісіне бармай аудит жүргізуге мүмкіндік беретін ақпараттық технологияларды енгізу қажеттілігі, сонымен қатар мемлекеттік аудиторлардың қызметіне бақылауды күшейтудің маңыздылығы атап өтілді.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша Есеп комитеті қабылдап жатқан шаралар талқыланды.

Атап айтқанда, ведомствоның ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуінің арқасында аудит жүргізудің үштен бір бөлігін алатын алдын ала зерделеу кезеңі бүгінгі күні объектіге шықпай жүзеге асырылып жатқаны айтылды.

Есеп комитетінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметінің маңызды бағыттарының бірі мемлекеттік аудит саласындағы, соның ішінде

құқықтық оққылықтарды жоюға, жемқорлықтың алдын алуға бағытталған нормативтік құқықтық базаны жетілдіру болып табылады.

Бұдан басқа, жүйелі түрде уәкілетті органдардың лекторларын тарта отырып, жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша техникалық оқулар, семинарлар, тренингтер, сондай-ақ объектіге шығар алдында аудиторларға Есеп комитетінің Әдеп жөніндегі уәкілінің қатысуымен нұсқамалықтар өткізілуде.

Кездесу соңында мемлекеттік аудиттің жоғары органының ұжымына жемқорлыққа қарсы тақырыпқа бейнеролик көрсетілді.

**Есеп комитетінің
баспаөз қызметі**

01.06.2018

В Счетном комитете состоялось совещание по вопросам противодействия коррупции

С коллективом Счетного комитета встретились представители Департамента Агентства по делам государственной службы и противодействию коррупции по городу Астане и Национального бюро по противодействию коррупции.

Обсуждены основные направления государственной политики по борьбе с коррупцией, а также положения Национального доклада о противодействии коррупции по итогам 2017 года.

Особое внимание уделено рассмотрению причин и условий возникновения коррупционных рисков в ходе проведения государственного аудита. Отмечена важность минимизации прямого контакта аудиторов с представителями объекта аудита, необходимость внедрения информационных технологий, позволяющих проводить аудит без посещения объекта, а также ужесточения контроля за деятельностью

государственных аудиторов.

Обсуждены меры, принимаемые Счетным комитетом по предупреждению коррупции.

В частности, подчеркнута, что благодаря функционированию информационной системы ведомства предварительный этап аудиторского мероприятия, занимающий треть времени его проведения, в настоящее время осуществляется без выхода на объект.

Одним важных направлений антикоррупционной деятельности Счетного комитета является совершенствование нормативной правовой базы в области государственного аудита, направленное, в том числе на устранение правовых пробелов, предупреждение коррупции.

Кроме того, на системной основе проводятся техническая учеба, семинары, тренинги по вопросам противодействия коррупции с привлечением лекторов уполномоченного органа, перед выходом аудиторов на объект – инструктаж с участием Уполномоченного по этике Счетного комитета.

В завершение встречи коллективу высшего органа государственного аудита был продемонстрирован видеоролик на антикоррупционную тематику.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

05.06.2018

Мәжіліс 2017 жылғы бюджеттің атқарылуы туралы есепті қарады

Бүгін Палата Спикері Нұрлан Нығматулиннің төрағалығымен жалпы отырыс өтті. Онда Үкімет пен Есеп комитетінің 2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері қаралды.

Жалпы отырыста депутаттар алдында Қаржы министрі Бақыт Сұлтанов және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің төрайымы Наталья Годунова баяндама жасады.

Отырыс барысында мәжілісмендер республикалық бюджеттің атқарылуын талқылау барысында көптеген өзекті мәселелерді көтерді. Атап айтқанда, Есеп комитетінің қорытындысы бойынша Қаржы министрлігінің қарыздары кейбір жағдайларда оқыту, дөңгелек үстелдер өткізу сияқты ағымдағы шығыстарды жабуға, сондай-ақ отандық мамандарға төлейтін төлемнен асып түсетін халықаралық сарапшыларды тартуға жұмсалатындығына назар аударды. Сонымен бірге аймақтарға мемлекеттік бюджеттен бөлінетін қаржылардың бір келкі еместігі де депутаттардың назарынан тыс

қалмады. Депутаттың айтуынша ол өз кезегінде аймақтарды дамытуда және тиісті әлеуметтік қызметтерді алуға теңсіздіктер тудыруы мүмкін.

Мәжіліс Төрағасы Н. Нығматулин мемлекет қаржысын тиімді пайдалану жұмысымыздың ең негізгі бағыттарының бірі екенін атап өтіп, атқарылған жұмыстарға, сондай-ақ бірқатар кемшіліктерге де тоқталды.

Республикалық бюджет кірістерінің атқарылуына тоқталсақ, 2017 жылы республикалық бюджетке кіріс 9 691,8 млрд.теңгені немесе 100,9%-ды құрады.

2016 жылмен салыстырғанда республикалық бюджет кірістері 26,5 %-ға, оның ішінде салықтық түсімдер 13,4 %-ға, трансферттер 51,9 %-ға өсіп, салықтық емес түсімдер 46,4 %-ға, негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер 44,2 %-ға төмендеді.

Республикалық бюджеттің шығындардың атқарылуы бойынша бюджеттік бағдарламаларды іске асыруға 99,8 % пайдаланылды.

Көзделген 10 698,6 млрд.теңгенің 10 677,5 млрд.теңгесі пайдаланылды, оның ішінде:

- 9 639,5 млрд.теңге – республикалық бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері орындаған шығындар (оның ішінде 1 258,7 млрд.теңге Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражаты);

- 1 038 млрд.теңге нысаналы трансферттер мен субвенциялар түрінде жергілікті атқарушы органдарға аударылды (оның ішінде 167,7 млрд.теңге Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының қаражаты).

Бюджеттің «Шығындар» деген бөлімі бойынша төлемдер жөніндегі жоспар 21,1 млрд.теңге сомаға орындалмаған, оның ішінде Қазақстан Республикасы Үкіметі резервінің бөлінбеген сомасы 3,4 млрд.теңгені құрады, бюджет қаражатының 2017 жылғы үнемдеу сомасы – 2,6 млрд.теңге, қорытындысында республикалық бюджеттік бағдарламалар бойынша игерілмеу сомасы 15 млрд.теңгені құрады.

**ҚР Парламенті
Мәжілісі Аппаратының
Баспасөз қызметі**

05.06.2018

Бюджет-2017: Мажиліс рассмотрел отчеты Правительства и Счетного комитета

Сегодня под председательством Спикера Мажиліс Нурлана Нигматулина состоялось пленарное заседание Палаты, на котором депутаты рассмотрели отчеты Правительства и Счетного комитета об исполнении республиканского бюджета за 2017 год.

При обсуждении отчетов депутаты руководствовались, как подчеркнул Председатель Мажиліс, поручением Главы государства, касающимся эффективности вложенных бюджетных средств.

Отметив достигнутое Правительством исполнение бюджета 2017 года, в особенности освоения выделенных средств, Н.Нигматулин акцентировал внимание на снижении показателей эффективности. Согласно отчету

Счетного комитета, сумма неэффективно использованных средств в 2017 году увеличилась в 2 раза.

Подчеркнув, что эти вопросы обсуждались недавно и на Совете Безопасности, и на расширенном заседании Политсовета партии «Нұр Отан», Н.Нигматулин отметил необходимость смещения акцентов в работе государственных органов.

- Сегодня мало просто осваивать бюджетные средства, важно и как достигаются эти показатели... Мы все помним поручение Главы государства, что каждый вложенный тиын должен эффективно работать на экономику страны и благополучие наших граждан. Важно, прежде всего, достигать конечных результа-

тов, - сказал Спикер Мажиліс, обращаясь к членам Правительства.

При рассмотрении отчетов был поднят вопрос и эффективности использования заемных средств.

В частности, депутаты обратили внимание, что согласно заключению Счетного комитета, займы министерства финансов, в отдельных случаях, используются на покрытие текущих затрат, таких как обучение, круглые столы, а также привлечение международных экспертов с гонорами, в разы превышающими оплату отечественных специалистов.

Спикер Мажиліс при этом затронул тему целесообразности направлений расходования средств займов.

Отметив, что средства большинства займов были направлены на решение реальных проблем экономики, что позволило построить системы водоснабжения, оказать поддержку школам, больницам, Н.Нигматулин вместе с тем привел дополнительные примеры их неэффективного расходования.

Согласно отчёту Счётного комитета, к примеру, средства займа Министерства финансов на реформирование налогового администрирования, помимо других направлений, расходовались и на разработку показателей эффективности работы департаментов Минфина, на проведение полиграфологического исследования сотрудников, на организацию других внутриминистерских мероприятий.

- Думаю, наши министерства сами в состоянии разработать показатели эффективности работы своих же структурных подразделений... Наверное, нельзя забывать, что займ придёт-

ся возвращать, причём, с процентами, - сказал Нурлан Нигматулин.

Депутаты рассмотрели основные аспекты, касающиеся практически всех сфер жизни. А это проблемы трехсменных и аварийных школ, трудоустройства, механизмы финансирования оказания высокоспециализированной медпомощи казахстанцам за рубежом, поддержки проектов МСБ, увеличение доходов местных бюджетов, улучшение налогового администрирования.

Поблагодарив Счетный комитет и Правительство за совместную конструктивную работу, Н.Нигматулин выразил пожелания депутатского корпуса включать в материалы не только констатацию тех или иных фактов, но и информацию о превентивных мерах, принятых Счетным комитетом и Правительством, а также предложения по совершенствованию целевых индикаторов для их четкой взаимосвязи с бюджетным финансированием.

- Именно такую задачу ставит Глава государства перед всеми нами. Такую задачу мы все должны выполнить общими усилиями, - подчеркнул Спикер Мажилиса.

В целом за 2017 год доходы в республиканский бюджет составили 9 691,8 млрд.тенге, или 100,9%. В сравнении с 2016 годом доходы выросли на 26,5%.

На реализацию бюджетных программ использовано 99,8%.

Вместе с тем план по платежам по разделу бюджета «Затраты» не исполнен на сумму 21,1 млрд.тенге. Сумма неосвоенная по республиканским бюджетным программам составила 15 млрд.тенге.

Обсудив на своем пленарном заседании, Мажилис направил бюджетный отчет в Сенат Парламента.

Пресс-служба
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан.

11.06.2018

2017 жылға арналған республикалық бюджеттің атқарылуы туралы Үкімет пен Есеп комитетінің есептері талқыланды

Қасым-Жомарт Тоқаевтың төрағалықетуімен Парламент Сенатының отырысы болды. Сенаторлар 2017 жылға арналған республикалық бюджеттің атқарылуы туралы Үкімет пен Есеп комитетінің есептерін талқылады.

Қаржы министрі Бақыт Сұлтанов хабардар еткен Үкіметтің 2017 жылға арналған республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есебінде атап өтіледі, Жалпы ішкі өнім 3,4 пайыздық нысаналы көрсеткіште 2016 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 4,0 пайызды құрады, өнеркәсіптің (7,1 пайыз) және қызмет көрсету саласының (2,7 пайыз) қарқынды өсуі есебінен болды.

Мемлекеттің әлеуметтік міндеттемелері бойынша шығыстары толық көлемде орындалды, 2 пайыз деңгейінде болжанған инфляцияның алдын алып зейнетақы төлемдерін ұлғайту қағидасы сақталды. 2017 жыл бойы республикалық бюджет екі рет нақтыланды және үш рет түзетілді, республикалық бюджетті іске асыру туралы 3 қаулы жобасы қабылданды.

Республикалық бюджеттің 2017 жылғы негізгі көрсеткіштері мынандай болды: түсімдер 9 799 миллиард теңгені немесе 101,1 пайызды құрады, кірістер 9 692 миллиард теңге түсті. Таза кіріс

түріндегі салық түсімдерінің үлесі 2016 жылмен салыстырғанда 3,4 пайызға ұлғайды және Ішкі жалпы өнімге қатысты 0,2 пайыз, шығыстар 11 156 миллиард теңге немесе 99,8 пайыз деңгейінде орындалды. 2016 жылмен салыстырғанда шығыстар 2 655,5 миллиард теңгеге өсті.

Мемлекеттік және үкіметтік 11 бағдарламаға, 336 бюджет бағдарламасын іске асыру арқылы 47 стратегиялық көрсеткіштер бағытына қаржы бөлінді.

Республикалық бюджеттің атқарылуы жөніндегі есеп комитетінің есебін мекеме басшысы Н.Годунова таныстырды.

Ол республикалық бюджеттің орындалуын талдау экономикалық және бюджеттік жоспарлаудағы теңгерімсіздік сақталып отырғанын атап өтті. Мақсатты индикаторлардың түзетілмей, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың нәтижелері көрсеткіштерінің жүйелі түрде төмендеуі байқалады. Мәселен, мұндай жағдай «Нұрлы жер» бағдарламасында орын алып отыр.

«Экономиканың кейбір секторлары мен әлеуметтік саланың даму бағыттары бойынша мақсаттар мен міндеттердің дәйектілігі мен сабақтастығы жоқ. Бұл барлық мақсатты көрсеткіштердің 20 пайызына қатысты. Яғни, белгілі

бір уақыт кезеңінде, кейде бұл бірнеше жыл бойы оған бюджет қаражаты жұмсалып келеді. Мәселе соңына дейін шешілмейді. Бірақ мемлекеттік орган жаңа басымдық ойлап табады және оны қаржыландыра бастайды», - деді Н. Годунова.

Есеп комитетінің басшысы жергілікті бюджеттерге бөлінетін трансферттер көлемінің өсуіне қарамастан, аймақтардағы жан басына шаққандағы орташа айлық кірістерінде үлкен айырмашылық (4 есе) бар екенін атап өтті.

«Яғни, түрлі аймақтардағы халықтың тұрмыс жағдайын теңестіру жөніндегі бюджет міндеті жүзеге асырылмайды. Ал өңірлердің орталықтан қаржыландырылуға тәуелділігі жергілікті атқарушы органдардың салық әлеуетін арттыруға ынталандырмайтынын көрсетеді. Республикалық бюджеттен бөлінген ресурстардың өз бюджеттерінде үлесі 54 пайызды құрады», - деді ол.

Ұлттық банкі төрағасының орынбасары Алпысбай Ахметов 2017 жылғы ақша-несие саясатын іске асыру қорытындылары туралы депутаттарды хабардар етті.

Қосымша баяндама жасап, сөз алған Сенаттың Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы Ерболат Мұқаев бюджет үдерістерін

одан әрі жақсарту туралы бірқатар ескертпелерін айтты.

Сенатор салықтық түсімдердің жалпы орындау болжамы бойынша мұнайлы емес сектордан корпоративтік табыс салығы бойынша болжам 86,4 миллиард теңгеге орындалмаған және ішкі өндіріс тауарларына қосылған құн салығы бойынша болжам 18,9 миллиард теңгеге кем орындалғанын атап өтті.

«Елбасы бірнеше рет экономиканың шикізат секторынан көшуге шақырған болатын, алайда оған қарамастан жағдай бұрынғы деңгейде қалып отыр. Егерде, 2016 жылы шоғырландырылған бюджетке шикізаттық емес секторынан түсімдер өсімі 40 пайызды құраса, 2017 жылы әлемдік мұнай бағасының өсуі кезінде көрсеткіш тек 2,6 пайызға өскен», - деп атап өтті ол.

Сенатор мемлекеттік және мемлекеттік кепілдендірілген борыш деңгейі ұлғаюына алаңдаушылық білдірді. Ағымдағы жылдың 1 қаңтардағы жағдай бойынша ол шамамен 14,0 триллион теңгені құрады, бұл өткен жыл деңгейінен 19 пайызға артық. Қазақстанның сыртқы борышы 2018 жылғы 1 қаңтарда ол 167,5 миллиард долларға жетіп отыр.

Сенатор өзекті мәселелердің қатарында экономикалық және бюджеттік жоспарлау, нысаналы индикаторлардың тұрақтылығы, мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың нәтижелі көрсеткіштерінің өзара байланысы жоқ екенін айта келіп, бұл негізгі стратегиялық басымдықтарды орындауға тікелей әсер ететініне тоқталды.

«Бюджетке бірнеше рет нақтылаулар, түзетулер енгізілгеніне қарамастан, республикалық бюджеттен бөлінген қаражаттар орталық мемлекеттік органдармен 15 миллиард теңгеге игерілмей отыр, оған бюджеттік бағдарламаларды тиімсіз басқару, жеткізушілердің шарттық міндеттемелерді орындамауы және басқа да себептер кіреді.

Бұл ретте, 2017 жылғы әлеуметтік-экономикалық міндеттерді шешу үшін бөлінген тиімсіз пайдаланылған бюджет қаражаты 507,9 миллиард теңгеге жеткен, бұл 2016 жылмен салыстырғанда 240 миллиард теңге жоғары, яғни 52 пайызды құрап отыр», - деді сенатор. Сонымен қатар, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қолма-қол ақшаны бақылау шоттарында ұзақ резервке қою арқылы мемлекеттік қаражатты айналымнан алуға жол беріліп келеді.

Мәселен, 2017 жылы квазимемлекеттік сектор субъектілеріне 644,7 миллиард теңге аударылған, бірақ 2018 жылғы 1 қаңтар айында квазимемлекеттік сектордың бақылау шоттарында 74,2 миллиард теңге көлемінде пайдаланылмаған қаражаттың қалдығы тіркеліп отыр, бұл 2017 жылғы 1 қаңтармен салыстырғанда екі есеге жоғары.

Сенатор сондай-ақ тиімсіз бюджеттік жоспарлау бойынша бұзушылықтардың 2696,2 пайызға ұлғаюын да атап өтті. Е.Мұқаев Есеп комитеті бұзушылықтарды алдын алу үшін көбірек көңіл бөлу қажеттігін айта келіп, қалыптасып отырған жағдай аталған жұмыстардың тиісті емес деңгейде жүргізіліп жатқанын атап өтті.

Талқылау барысында сенаторлардың айтқан ескертпелері мен ұсыныстары бойынша қосымша баяндама әзірленіп, Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы Палаталардың бірлескен отырысында сөз сөйлейтін болды.

Отырыста «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасы екінші оқылымда қаралып, қабылданды. Құжаттың мақсаты зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру, оның нысандарын тіркеу рәсімдерін оңайлату, құқықтық олқылықтарды жою, сондай-ақ зияткерлік меншікті қорғау саласында әкімшілік кедергілерді тундататын ережелерді алып тастау болып табылады.

Заңмен бірқатар заңдарға өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі. Құжатпен тауар белгілеріне құқықтар бұзылған кезде заалды өтеудің орнына өтемақы төлеу институты енгізіледі. Құқық иеленушінің құқықтары бұзылған жағдайларда, бұзушылықтың сипатын, біртектес тауарлардың нарықтық құнын негізге ала отырып, ол заалды өтеудің орнына талап етуге құқылы өтемақының сот белгілейтін мөлшерін айқындау ұсынылады. Тауар белгілеріне өтінімдер сараптама ұйымына келіп түскен кезден бастап оларды міндетті түрде жариялау туралы жаңа ереже енгізіледі.

Бір топ сенаторлар атынан Бірғаным Әйтимова премьер-министр Бақытжан Сағынтаевқа депутаттық сауал жолдады. Оған халық арасында менингит ауруының өршуі себеп болды. «Әлеуметтік желілер мен депутаттарға жолданған

хаттарға қарасақ елдің алаңдаулы екенін байқауға болады. Дәрігерлер керісінше орын алып жатқан жағдайлардың қалыпты екенін, қорқатындай себеп жоқтығын айтуда. Алайда Денсаулық сақтау министрлігінің ақпаратты үстірт талдауы жағдайдың басқаша екенін көрсетіп тұр», - деп атап өтті сенатор.

Статистика бойынша 2013 жылы елде менингитпен 117 адам ауырып 23-і, 2014 жылы 119 адам ауырып 29-ы, 2015 жылы 424 адам ауырып 26-сы, 2016 жылы 120 адам ауырып 15-і, 2017 жылы 62 адам ауырып 11-і көз жұмған. Биыл 5 маусымға дейін менингокок инфекциясын жұқтырған 58 жағдай тіркеліп, 13 адам қайтыс болды.

«Яғни өткен жылдары менингитпен көз жұмғандардың менингитпен ауырғандарға шаққандағы пайызы 5 - 17 % аралығында болған. Ал биыл бұл көрсеткіш 22,5% жетті. Осыдан-ақ жағдайдың бұрынғыдай еместігін және Өкілетті орган тарапынан шұғыл әрі төтенше шаралар қажеттігін түсінуге болмай ма?», - деді Б.Әйтимова.

Халыққа түсіндіру жұмыстары сын көтермейді. Менингитке қатысты қоғамда туындаған резонанстың бақылаудың аздығынан және Денсаулық сақтау министрлігі мен оның аумақтық бөлімшелерінің қажетті шараларды уақытылы қабылдамауынан орын алғанын айтуға болады. Сенатор аурудың тарауына байланысты халық қайда хабарласу керектігін және қандай шаралар қабылдау қажеттігін білмегендіктен осындай жағдай туындап отырғанын айта келіп, емдеу мекемелерінің осы дерт симптомдарымен түскендерді қабылдауға дайын еместігі жөнінде фактілер бар екенін атап өтті.

Үкімет Қазақстан Республикасында менингокок менингитінің таралуына жол бермеу бойынша жыл сайынғы кешенді шараларды бекітуді, елдің барлық аймағында жан-жақты ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізуі қажет екені айтылды. Сенатор Сәрсенбай Еңсегеновтің сауалындаэстрада әртестерінің жабық орындарда фонограмманы пайдалануды заңмен реттеу мәселесін көтерді.

Дулат Құсдәулетов зияткерлік меншіктің ұлттық жүйесін жетілдіру қажеттігіне назар аударды.

**Парламент Сенатының
баспасөз қызметі**

Обсуждены Отчеты Правительства и Счетного комитета об исполнении республиканского бюджета за 2017 год

Под председательством Касым-Жомарта Токаева состоялось заседание Сената Парламента. Сенаторы обсудили Отчеты Правительства и Счетного комитета об исполнении республиканского бюджета за 2017 год.

Как отмечено в отчете Правительства об исполнении республиканского бюджета за 2017 год, представленном министром финансов Бахытом Султановым, рост ВВП составил 4,0 % к соответствующему периоду 2016 года при целевом индикаторе 3,4 %, за счет уверенного роста промышленности (на 7,1 %) и сферы услуг (на 2,7 %).

Расходы на выполнение социальных обязательств государства выполнены в полном объеме, сохранен принцип увеличения пенсионных выплат с опережением прогнозируемого уровня инфляции на 2 %.

В течение 2017 года проведено два уточнения и три корректировки республиканского бюджета, приняты 3 проекта постановления о реализации республиканского бюджета. Основные параметры республиканского бюджета за 2017 год таковы. Поступления составили 9 799 млрд.

тенге или 101,1%. Доходов поступило в сумме 9 692 млрд.тенге.

Доля налоговых поступлений в чистых доходах увеличилась на 3,4 процентных пункта по сравнению с 2016 годом и на 0,2 процентных пункта относительно к ВВП.

Расходы исполнены на уровне 11 156 млрд.тенге или 99,8%. По сравнению с 2016 годом расходы выросли на 2 655,5 млрд.тенге. Средства были направлены для достижения показателей 11 государственных и правительственных программ, 47-ми индикаторов стратегических направлений чрез реализацию 336 бюджетных программ.

Заключение Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета об отчете Правительства представила руководитель ведомства Наталья Годунова.

Она подчеркнула, что анализ исполнения республиканского бюджета свидетельствует о сохранении несбалансированности экономического и бюджетного планирования. Имеет место регулярное снижение значений показателей результатов государственных и правительствен-

ных программ без корректировок целевых индикаторов. Например, такая ситуация складывается по программе «Нурлы жер».

«По некоторым секторам экономики и направлениям развития социальной сферы отсутствует последовательность и преемственность целей и задач. Это касается 20% всех целевых индикаторов. То есть в течение определенного периода времени, иногда это несколько лет, тратятся бюджетные ресурсы. До конца вопрос не решен. Но госорган придумывает новый приоритет и начинает финансировать его», - отметила Н.Годунова.

Также Глава Счетного комитета отметила, что несмотря на рост объемов трансфертов местным бюджетам, между регионами имеет место большой разрыв в среднемесячных доходах на душу населения (в 4 раза). «То есть, не реализуется функция бюджета по выравниванию условий жизни населения в разных регионах. А зависимость регионов от финансирования из центра обуславливает отсутствие мотивации местных исполнительных органов в

повышении своего налогового потенциала. Доля ресурсов, выделяемых регионам из республиканского бюджета, в их бюджетах составила 54%», - отметила она.

Об итогах реализации денежно-кредитной политики в 2017 году депутатов проинформировал заместитель председателя Национального банка Алпысбай Ахметов.

Выступивший с содокладом секретарь Комитета по финансам и бюджету Сената Ерболат Мукаев высказал ряд замечаний по дальнейшему улучшению бюджетного процесса.

Сенатор отметил, что на фоне общего исполнения прогноза по поступлениям налогов, на 86,4 млрд. тенге не исполнен прогноз по корпоративному подоходному налогу на нефтяного сектора и на 18,9 млрд. тенге не исполнен прогноз по налогу на добавленную стоимость на товары внутреннего производства.

«Несмотря на то, что Глава государства неоднократно призывал к переходу от сырьевого сектора экономики, ситуация остается на прежнем уровне. Так, если в 2016 году прирост поступлений в консолидированный бюджет от сырьевого сектора составлял более 40%, в 2017 году при росте мировых цен на нефть этот показатель достиг толь-

ко 2,6%», - подчеркнул он.

Беспокоит сенатора и гарантированного государством долга. По состоянию на 1 января текущего года он составил порядка 14,0 трлн. тенге, что на 19 % больше прошлогоднего уровня. Рост валового внешнего долга Казахстана на 1 января 2018 года достиг 167,5 млрд. долларов.

Среди проблемных вопросов сенатор назвал отсутствие взаимосвязки экономического и бюджетного планирования, стабильности целевых индикаторов и показателей результатов государственных и правительственных программ, что напрямую оказывает влияние на неисполнение ключевых стратегических приоритетов.

«Несмотря на неоднократные уточнения и корректировки бюджета сумма неосвоенных центральными госорганами средств, выделенных из республиканского бюджета, составила 15 млрд. тенге по причине неэффективного управления бюджетной программой, невыполнения договорных обязательств поставщиками и другие. При этом сумма неэффективно использованных бюджетных средств, выделенных на решение социально-экономических задач в 2017 году достигла 507,9 млрд. тенге, что больше на 240

млрд. тенге в сравнении с 2016 годом», - отметил сенатор.

Кроме того, продолжается изъятие государственных средств из оборота посредством их длительного резервирования на контрольных счетах наличности субъектов квазигосударственного сектора. Так, в 2017 году субъектам квазигосударственного сектора перечислено 644,7 млрд. тенге, при этом по состоянию на 1 января 2018 года на контрольном счете квазигосударственного сектора зафиксировано неиспользованных остатков средств в размере 74,2 млрд. тенге, что в два раза больше на 1 января 2017 года.

Сенатор также отметил увеличение роста нарушений по неэффективному бюджетному планированию на 2696,2%.

Счетному комитету необходимо уделять больше внимания именно профилактике нарушений, данная работа проводится не на должном уровне, считает Е.Мукаев.

С учетом замечаний и предложений сенаторов, высказанных в ходе обсуждения, будет подготовлен содоклад, с которым секретарь Комитета по финансам и бюджету выступит на совместном заседании Палат.

Пресс-служба
Сената Парламента

12.06.2018

Мемлекет басшысының Жарлығымен Иманжүсіп Латкеноұлы Ақпомбаев басқа жұмысқа ауысуына байланысты Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің мүшесі қызметінен босатылды

Мемлекет басшысының Жарлығымен Иманжүсіп Латкеноұлы Ақпомбаев басқа жұмысқа ауысуына байланысты Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің мүшесі қызметінен босатылды

Қазақстан Республикасы
Президентінің баспасөз қызметі

12.06.2018

Указом Главы государства Ақпомбаев Иманжүсуп Латкенович освобожден от должности члена Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета в связи с переходом на другую работу

Указом Главы государства Ақпомбаев Иманжүсуп Латкенович освобожден от должности члена Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета в связи с переходом на другую работу

Пресс-служба Президента
Республики Казахстан

12.06.2018

Ресей мен Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит органдарының (ЖМАО) мамандары тәжірибе алмасты

Ресей Федерациясының Есеп палатасында мемлекеттік аудит пен қаржылық бақылаудың өзекті мәселелеріне арналған ресейлік-қазақстандық дөңгелек үстел өтті.

Іс-шара биылғы жылдың сәуір айында Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова-

ның Ресейдің Есеп палатасына ресми сапары барысында қол жеткізілген өзара іс-қимылды күшейту туралы уағдаластықтарды жүзеге асыру мақсатында ұйымдастырылды.

Тараптар аудиторлық іс-шараларды жүргізу, талдамалық қызметті жүзеге асыру, бізу-

шылықтар сыныптауышын қолдану мәселелері бойынша пікір алмасып, республикалық бюджеттің жобасын бағалаудың ұлттық ерекшеліктерін, сондай-ақ бағдарламалық құжаттардың нысаналы индикаторларын қалыптастыру аудитін талқылады.

Есеп комитетінің өкілдері аудиторлық қызметті жетілдірудің негізгі бағыттарына жан-жақты тоқтала отырып, Қазақстанда үздік әлемдік практикаға сәйкес мемлекеттік аудитті енгізу тәжірибесімен бөлісті.

Мемлекеттік аудит органдарының қызметін цифрландыру, мемлекеттік аудитті және сараптамалық-талдау іс-шараларын жоспарлау мен жүргізу бойынша функцияларды автоматтандыру, есептерді қалыптастыру кезінде ақпараттық дерекқорларды пайдалану мәселелеріне ерекше назар аударылды.

Қазақстандық делегация мүшелеріне ресейлік әріптестерге

объектіге шықпай-ақ, аудиторлық іс-шараны жүзеге асыруға мүмкіндік беретін мемлекеттік аудитті қашықтықтан жүргізудің ақпараттық жүйесі таныстырылды.

Цифрлық экономиканы дамыту жағдайында мемлекеттік сектордағы ақпараттық-коммуникациялық технологияларға жұмсалатын шығындардың тиімділігін талдау да талқылау тақырыбы болды.

ЖМАО-ның Парламентпен, Үкіметпен, өңірлік мемлекеттік аудит органдарымен, құқық қорғау құрылымдарымен өзара іс-қимылының негізгі бағыттары белгіленді.

Сондай-ақ, дөңгелек үстелге

қатысушылар Есеп комитетінің аудиторлық іс-шараларына, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының қызметіне сапа бақылауын және бағалау жүргізу, сондай-ақ осы салада тиісті құқықтық база әзірлеу мәселелерін қарады.

Бұдан басқа, тараптар ЖМАО жұмысының нәтижелері туралы жұртшылықты хабардар ету бойынша өз тәжірибелерімен бөлісіп, аудиторлық іс-шаралардың қорытындылары туралы ақпарат ұсынудың негізгі нысандары туралы пікір алмасты.

Есеп комитетінің баспасөз қызметі

12.06.2018

Специалисты высших органов государственного аудита (ВОГА) России и Казахстана обменялись опытом

В Счетной палате Российской Федерации состоялся российско-казахстанский круглый стол, посвященный актуальным вопросам государственного аудита и финансового контроля.

Мероприятие организовано в реализацию договоренностей об усилении взаимодействия, достигнутых во время официального визита Председателя Счетного комитета Натальи Годуновой в Счетную палату России

в апреле текущего года.

Стороны обменялись мнениями по вопросам проведения аудиторских мероприятий, осуществления аналитической деятельности, применения классификатора нарушений, обсудили национальные особенности оценки проекта республиканского бюджета, а также проведения аудита формирования целевых индикаторов программных документов.

Представители Счетного комитета поделились опытом внедрения государственного аудита в Казахстане в соответствии с лучшей мировой практикой, подробно остановившись на основных направлениях совершенствования аудиторской деятельности.

Особое внимание было уделено рассмотрению вопросов цифровизации деятельности органов государственного аудита, автоматизации функций по планированию и про-

ведению государственного аудита и экспертно-аналитических мероприятий, использования информационных баз данных при формировании отчетности.

Членам казахстанской делегации была продемонстрирована информационная система удаленного проведения государственного аудита, позволяющая российским коллегам осуществлять аудиторские мероприятия без выхода на объект.

Предметом обсуждения также стал анализ эффективности расходов на информационно-коммуникаци-

онные технологии в государственном секторе в условиях развития цифровой экономики.

Обозначены основные направления взаимодействия ВОГА с Парламентом, Правительством, региональными органами государственного аудита, правоохранительными структурами.

Участники круглого стола также рассмотрели вопросы проведения контроля качества и оценки аудиторских мероприятий Счетного комитета, деятельности органов государственного аудита и финансового

контроля, а также разработки соответствующей правовой базы в данной сфере.

Кроме того, стороны поделились опытом информирования общественности о результатах работы ВОГА, обменялись мнениями по основным формам предоставления информации об итогах аудиторских мероприятий.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

13.06.2018

2018 жылғы 12 маусымда Ашық үкімет порталында Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунованың қатысуымен интернет-конференция өтті

2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуына арналған интернет-конференция барысында 14 сұрақ түсті.

Пайдаланушылардың және кедендік төлемдердің жеке-леген түрлерінің бюджетке толық түспеуі, консалтингтік қызметтерді төлеу үшін бюджет қаражатын пайдалану, мемлекет борышының ұлғаюы, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің борышы,

аудиторлық іс-шаралардың қорытындылары бойынша әзірленетін Есеп комитетінің ұсынымдарын іске асыру проблемалары қызықтырды.

Бұдан басқа, жоғары мемлекеттік аудит органының жұртшылықпен және коммерциялық емес ұйымдармен өзара іс-қимылы, Есеп комитеті мен «Қаржылық бұзушылықтарды зерттеу орталығы» РМК қыз-

метінің нәтижелерін жариялау және басқа да мәселелер көтерілді.

Интернет-конференцияның қорытындыларымен Ашық үкіметтің «Ашық диалог» порталында «Интернет-конференциялар» бөлімінде толығырақ танысуға болады.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

13.06.2018

12 июня 2018 года на портале Открытого правительства состоялась интернет-конференция с участием Председателя Счетного комитета Натальи Годуновой

В ходе интернет-конференции, посвященной исполнению республиканского бюджета за 2017 год, поступило 14 вопросов.

Пользователей интересовали проблемы недопущения в бюджет отдельных видов налоговых и таможенных платежей, использования бюджетных средств на оплату консалтинговых услуг, увеличения государственного долга, долга

субъектов квазигосударственного сектора, реализации рекомендаций Счетного комитета, разрабатываемых по итогам аудиторских мероприятий.

Кроме того, были подняты вопросы взаимодействия высшего органа государственного аудита с общественностью и некоммерческими организациями, публикации результатов деятельности Счетного

комитета и РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений» и другие.

Подробнее ознакомиться с итогами интернет-конференции можно на портале «Открытый диалог» Открытого правительства в разделе «Интернет-конференции».

**Пресс-служба
Счетного комитета**

15.06.2018

Бюджет-2017: Парламент Үкімет пен Есеп комитетінің есептерін бекітті

Бүгін Мәжіліс Спикері Нұрлан Нығматулиннің төрағалық етуімен Палаталардың бірлескен отырысы өтті. Бірлескен отырыста Парламент Үкімет пен Есеп комитетінің 2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін талқылап, бекітті.

Күн тәртібіне сәйкес Конституциялық Кеңестің Төрағасы Қайрат Мәми «Қазақстан Республикасындағы конституциялық заңдылықтың жай-күйі туралы» жолдауын баяндады. Конституциялық новеллаларды өмірге енгізу үдерісі үш бағытта тоғыстырылды.

Бұл заңдарды және басқа да құқықтық актілерді қабылдау, яғни жаңартылған Конституцияға қолданыстағы заңнаманы сәйкестендіру, жаңа құқық қолдану практикасын қалыптастыру, қоғамдық сананы, соның ішінде азаматтар мен мемлекеттік қызметкерлердің құқықтық мәдениетін, жаңғырту - деді Қ. Мәми.

Парламент Қ. Мәмидің баяндамасынан кейін ҚР Конституциялық Кеңесінің «Қазақстан Республикасындағы конституциялық заңдылықтың жай-күйі туралы» жолдауы назарға алды.

Жиында Үкіметтің және Есеп комитетінің 2017 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері жөнінде Қаржы министрі Бақыт Сұлтанов пен Есеп комитетінің төрағасы Наталья Годунова баяндама жасады.

Қаржы министрі атап өткендей, 2017 жылға арналған республикалық бюджетті іске асырудың негізгі

міндеттері - экономикалық өсу мен әлеуметтік әл-ауқаттың оң динамикасын сақтау, дағдарыстан кейінгі даму үшін жағдай жасауға бағытталған.

Барлық әлеуметтік міндеттемелер мен бюджеттің шығыс бөлігі 99,8% орындалып, 11 трлн. 156 млрд. теңге игерілген.

Экономика 4%-ға өсіп, сыртқы факторларды қоспағанда, ЖІӨ-нің тұрақты өсуі өнеркәсіптің 7,1% -ға және қызмет көрсету секторын 2,7% -ға ұлғайтуға ықпал етті. Бюджеттің түсімі 9,7 триллион теңгеге жеткен.

Өз кезегінде Есеп комитетінің төрағасы Наталья Годунова ескертулерге назар аударды.

Үкімет бюджеттің шығыс бөлігінің жүз пайыздық өсімін қамтамасыз етті. Бірақ оның сапасы мен тиімділігі әлі де көптеген мәселелерді тудырады.

Сонымен қатар, бюджет Парламентте екі рет нақтыланып, Үкіметте бірнеше рет түзетілді. Проблемалық мәселелерді атап айтқанда, сапалы салықтық басқару және жоспарлау, соның ішінде кіші бизнесті қолдау бағдарламаларын іске асыру, бухгалтерлік есеп жүргізу, квазимемлекеттік секторға бөлінетін қаражаттардың тиімсіздігі.

Н.Годунованың сөзінше, салықтық әкімшілендіру сапасын арттыру үшін салықтық әлеует пен нақты алынған салықтардың арасындағы айырмашылықты білдіретін «салықтық айырмашылық» ұғымымен бюджеттік заңнаманы толықтыру қажет.

Бірлескен отырыста қосымша баяндаманы Мәжілістің Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Альберт Рау, Сенаттан – Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы Ерболат Мұқаев жасады. Осы тақырыпта одан әрі сенаторлар М.Бортник, Д.Мусин, Н.Төреғалиев, Д.Құсдаулетов, Н.Қылышбаев, Мәжіліс депутатынарынан К.Жабағиев, М.Чирков, Ж.Нұрманбетова, Н.Сабильянов, Д.Еспаева сөйледі. Сондай-ақ сенаторлар Е.Мамытбеков, А.Бектаев, М.Бақтиярұлы, А.Мұсаханов, Мәжіліс депутаттары А.Жамалов, Г.Қарақұсова, В.Косарев, А.Перуашев пікір білдірді.

Қорытындысы бойынша Парламент Есеп комитеті мен Үкіметтің кірістері - 9 691 789 143 мың теңге, шығыстары - 10 677 506 431 мың теңгені құрайтын 2017 жылға арналған республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін бекітті.

Палаталардың бірлескен отырысында сөйлеген сөзінде ҚР Премьер-Министрі Бақытжан Сағынтаев депутаттарға бірлескен жұмыс үшін алғысын білдірді.

Сонымен қатар, депутаттар бүгінгі Парламенттің бірлескен отырысында Мемлекет басшысының Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілерін Біріккен Ұлттар Ұйымының миссияларына қатысу үшін жіберу туралы ұсыныстарын қолдады.

**Мәжіліс Аппаратының
Баспасөз қызметі**

15.06.2018

Бюджет-2017: Парламент утвердил отчеты Правительства и Счетного комитета

Сегодня на совместном заседании палат Парламент утвердил после обсуждения отчеты Правительства

и Счетного комитета об исполнении республиканского бюджета за 2017 год.

Председательствовал на совместном заседании Спикер Мажилиса Нурлан Нығматулин.

Согласно повестке дня с Посланием перед депутатами выступил Председатель Конституционного Совета Кайрат Маами, который озвучил ряд предложений по совершенствованию законодательных механизмов защиты прав и свобод граждан.

В связи с углублением интеграционных процессов в рамках ЕАЭС Конституционный Совет подчеркнул важность безусловного соблюдения верховенства Конституции РК, максимальной синхронизации отечественного и наднационального правового регулирования. Конституционная модернизация Казахстана требует максимальной концентрации усилий всего государственного аппарата, общества и каждого казахстанца во имя общего дела – процветания страны, подытожил К.Маами.

Заслушав доклад, Парламент принял Послание Конституционного совета к сведению.

С докладами об исполнении республиканского бюджета за 2017 год на заседании выступили министр финансов Бахыт Султанов и Председатель Счетного комитета Наталья Годунова.

Министр, в частности, отметил основные цели исполнения республиканского бюджета за 2017 год - сохранение положительной динамики роста экономики и социального благосостояния, создание условий для посткризисного развития.

Все социальные обязательства выполнены. Расходная часть бюджета выполнена на 99,8% и освоена на 11 трлн. 156 млрд.тенге.

Рост экономики составил 4%. Устойчивому росту ВВП, за исключением внешних факторов, способствовал рост промышленности на 7,1% и сектора услуг на 2,7%. Поступления бюджета достигли 9,7 трлн. тенге.

В свою очередь Председатель Счетного комитета Наталья Годунова обратила внимание на замечания.

Отмечено, что Правительство обеспечило почти стопроцентное освоение расходной части бюджета, но качество и эффективность его исполнения по-прежнему вызывают много вопросов.

При этом бюджет уточнялся дважды в Парламенте и неоднократно корректировался в Правительстве. Среди проблемных вопросов - некачественное налоговое администрирование и планирование, в том числе при реализации программ поддержки малого бизнеса, ведение бухгалтерского учета, неэффективность средств, направляемых в квазигоссектор.

По словам Н.Годуновой, в целях повышения качества налогового администрирования, представляется целесообразным дополнить бюджетное законодательство понятием «налоговый разрыв», которое обозначает разницу между налоговым потенциалом и фактически поступившими налогами.

Это практика многих стран, включая страны ОЭСР. Предложено также методики влияния выделенных средств на конечный результат, которые должен разработать каждый госорган, обязательно согласовывать с министерством Нацэкономики, а проекты программ и стратегических планов - со Счетным комитетом.

Вместе с тем отмечено сокращение нарушений в сфере госзакупок. Министр финансов, согласившись с имеющимися проблемами, отметил, что рабочей группой, созданной в Министерстве национальной экономики, будут рассмотрены

вопросы устранения несогласованности между собой документов системы госпланирования, повышение качества их индикаторов и нормы возврата средств, образовавшихся на счетах квазигосударственных субъектов в доход бюджета.

По бюджетным отчетам на совместном заседании содоклад от Мажилиса сделал член Комитета по финансам и бюджету Альберт Рау, от Сената - Секретарь Комитета по финансам и бюджету Ерболат Мукаев.

В развитие темы также прозвучали вопросы сенаторов М.Бортника, Д.Мусина, Н.Турегалиева, Д.Кутавлетова, Н.Кылышбаева, мажилисменов К.Жабагиева, М.Чиркова, Ж.Нурманбетовой, Н.Сабильянова, Д.Еспаевой.

Свое мнение выразили также сенаторы Е.Мамытбеков, А.Бектаев, М.Бактиярулы, А.Мусаханов, мажилисмены А.Жамалов, Г.Карагусова, В.Косарев, А.Перуашев.

По итогам рассмотрения Парламент утвердил отчеты Счетного комитета и Правительства об исполнении республиканского бюджета за 2017 год в следующих объемах: доходы – 9 691 789 143 тыс.тенге, затраты – 10 677 506 431 тыс. тенге.

Выступивший на совместном заседании палат Премьер-министр Бахытжан Сагинтаев поблагодарил парламентариев за совместную работу, выразив пожелания на дальнейшее сотрудничество.

И сегодня на совместном заседании Парламент поддержал предложение Главы государства об участии военнослужащих Казахстана в миротворческих миссиях ООН

Пресс-служба
Мажилиса

18.06.2018

Эстонияның Мемлекеттік аудит кеңсесінің сарапшылары Қазақстан Республикасы Есеп комитетінің аудитін екінші кезеңін аяқтады

Есеп комитеті Қазақстанның жоғары мемлекеттік аудит органы қызметінің халықаралық стандарттар талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында дәрежесі бойынша тең тексеру жүргізуге бастамашылық жасаған болатын. Аудиттің бірінші кезеңі ағымдағы жылдың сәуір айында жүзеге асырылды.

Мемлекеттік аудит бюросының сарапшылары Есеп комитеті қызметкерлерінің біліктілігін арттыру мәселелерін, Президентке, Парламентке есеп беруді, көпжақты және екіжақты негізде шетелдік серіктестермен өзара әрекеттесуді, халықаралық аудиторлық

ұйымдарды, қызметтің ашықтығы мен ашықтығын қамтамасыз ету мәселелерін қарады.

Есеп комитетінің тиімділігін егжей-тегжейлі талқылау мақсатында, соның ішінде Парламентке жыл сайынғы баяндаманы ұсыну - Үкіметтік есеп бойынша қорытындылар жасау үшін Эстонияның әріптестері Парламент Мәжілісі депутаттарымен кездесті.

Есеп комитетінің Аудит объектілері болып табылатын Қаржы министрлігі Мемлекеттік кіріс комитетінің және Мәдениет және спорт министрлігінің Ішкі аудит қызметінің өкілдерімен сұхбаттасу тақырыбы мемлекеттік

аудит нақандарын талдау, жіберілген нұсқаулықтар мен ұсыныстардың орындалуы туралы кері байланыс болды.

Есеп комитетінің төрайымы Наталья Годуновамен кездесу барысында аудиттің тиімділігі, Қазақстандағы ең жоғары мемлекеттік аудиторлық органның тәуелсіздігі, қызметті ақпараттандыру, салалық және басқа да заңнаманы жетілдіру әдістемесін әзірлеу мәселелері талқыланды.

Мемлекеттік аудит басқармасының өкілдері Есеп комитеті мамандарының жоғары кәсіби деңгейін және мотивациясын атап өтті. Сарапшылардың

пікірінше, кафедра әдістемелік базасы INTOSAI халықаралық стандарттарына сәйкес келеді.

Аудиттің қорытындысы осы жылдың соңына дейін Эстония мен Таллиндегі Қазақстан Республикасының ең жоғары мемлекеттік аудиторлық органдарының бірлескен отырысында аяқталады.

Анықтама ретінде:

Дәрежесі бойынша тең тек-

серу – жоғары қаржылық бақылау органдарының әлемдік қоғамдастығында қолданылатын, тексерушілер бір-біріне қатынасы бойынша мәртебесі мен өкілеттіктері тең әріптестер болып табылатындықтан, тәуелсіздікті сақтай отырып қызметтің ашықтығын қамтамасыз ету қағидатын ұстануға мүмкіндік беретін жұмыс нәтижелерін бағалаудың тиімді тетіктерінің бірі.

ИНТОСАИ – 194 елдің ЖМАО-ла-

рын толық құқықты мүшелер ретінде және 5 елдікін байқаушылар ретінде біріктіретін жоғары мемлекеттік аудит органдарының халықаралық ұйымы. Біріккен Ұлттар Ұйымымен ынтымақтасатын мекеме дәрежесі бар. 1953 жылы құрылған. Есеп комитеті 2000 жылдан бастап ИНТОСАИ мүшесі болып табылады.

Есеп комитетінің баспасөз қызметі

18.06.2018

Эксперты Офиса государственного аудита Эстонии завершили второй этап проверки деятельности Счетного комитета Республики Казахстан

Проверка равными по положению была инициирована Счетным комитетом в целях обеспечения соответствия деятельности высшего органа государственного аудита Казахстана требованиям международных стандартов. Первый этап проверки был реализован в апреле текущего года.

Экспертами Офиса государственного аудита были изучены вопросы профессионального развития работников Счетного комитета, предоставления отчетности Президенту, Парламенту, взаимодействию с зарубежными партнерами на многосторонней и двусторонней основе, международными аудиторскими организациями, обеспечения открытости и прозрачности деятельности.

В целях детального обсуждения эффективности работы Счетного комитета, в том числе в части предоставления Парламенту годового отчета – заключения на Отчет Правительства эстонские коллеги встретились с депутатами Мажилиса Парламента.

Предметом беседы с представителями Комитета государственных

доходов Министерства финансов и Службы внутреннего аудита Министерства культуры и спорта, являющихся объектами аудита Счетного комитета, стал анализ подходов проведения государственного аудита, обратной связи по исполнению направляемых поручений и рекомендаций.

В ходе встречи с Председателем Счетного комитета Натальей Годуновой были обсуждены вопросы разработки методологии проведения аудита эффективности, независимости высшего органа государственного аудита Казахстана, информатизации деятельности, совершенствования отраслевого законодательства.

Представителями Офиса государственного аудита отмечен высокий уровень профессионализма и мотивации специалистов Счетного комитета. По мнению экспертов, в целом методологическая база ведомства соответствует международным стандартам ИНТОСАИ.

Итоги проверки равными по положению будут подведены до конца текущего года на совместном заседании высших органов государствен-

ного аудита Эстонии и Казахстана в г. Таллине.

Справочно:

Проверка равными по положению – один из эффективных механизмов оценки результатов работы, применяемых в мировом сообществе высших органов финансового контроля, позволяющих следовать принципу обеспечения прозрачности деятельности при сохранении независимости, поскольку проверяющие выступают по отношению друг к другу партнерами с равным статусом и полномочиями.

ИНТОСАИ – международная организация высших органов государственного аудита, объединяющая ВОГА 194 стран в качестве полноправных членов и 5 стран в качестве наблюдателей. Имеет ранг учреждения, сотрудничающего с Организацией Объединенных Наций. Образована в 1953 году. Счетный комитет является членом ИНТОСАИ с 2000 года.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

21.06.2018

Есеп комитетінің негізінде Білім және ғылым министрлігінің «Мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің Республикалық оқу-әдістемелік кеңесі оқу-әдістемелік бірлестігінің (РОӘК ОӘБ) отырысы өтті

Отырысқа Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің (ЕҰУ) ректоры Ерлан Сыдықов, РОӘК ОӘБ мүшелері, Орал мемлекеттік экономикалық университетінің өкілдері (Ресей Федерациясы, Екатеринбург қ.) қатысты.

Кіріспе сөзінде Наталья Годунова мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының қызметін одан әрі жетілдіру жағдайында жоғары кәсіби мемлекеттік ауди-

торлар, соның ішінде осы мамандық бойынша қазіргі заманғы білім алған аудиторлар корпусын құруға ерекше көңіл бөлініп отырғанын атап өтті.

«Осыған байланысты Есеп комитеті мен ЕҰУ-дың өзара іс-қимылы, соның ішінде мемлекеттік аудиторлардың нақты құзыреттерін айқындау арқылы тиісті білім беру бағдарламаларын әзірлеу бойынша өзара іс-қимылы білім беру процесінің сапасын және тиімділігін қамтамасыз

етуге ықпал етеді», - деді Наталья Годунова.

Отырыс барысында жоғары білім беруді дамытудың заманауи үрдістері, эксперименттік білім беру бағдарламаларын енгізу арқылы университеттердің академиялық еркіндігін қамтамасыз ету, шетелдік жетекші университеттермен бірлескен жобаларды кеңейту мәселелері талқыланды.

«Экологиялық аудит» эксперименттік бакалавриат бағдарламасын енгізу, ЕҰУ-дың Орал мемлекеттік

экономикалық университетімен бірлесіп «мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша екі дипломдық магистрлік білім беру бағдарламасын жүзеге асыруы мәселелері қаралды.

Бұдан басқа, Азия даму банкінің қолдауымен Есеп комитеті ба-

сып шығарған «Мемлекеттік аудит теориясы» кітабының және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті шығарған «Мемлекеттік аудит» оқу құралының таныстырылымы өтті.

Аталмыш басшылар мемлекеттік аудиторлардың

практикалық қызметінде де, «мемлекеттік аудит» мамандығы бойынша мамандарды даярлауда да пайдаланылатындығы атап өтілді.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

21.06.2018

На базе Счетного комитета состоялось заседание Учебно-методического объединения Республиканского учебно-методического Совета высшего и послевузовского образования (УМО РУМС) Министерства образования и науки по специальности «государственный аудит»

В заседании приняли участие Председатель Счетного комитета Наталья Годунова, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н.Гумилева (ЕНУ) Ерлан Сыдыков, члены УМО РУМС, представители Уральского государственного экономического университета (г. Екатеринбург, Российская Федерация).

В своем приветствии Наталья Годунова отметила, что в условиях дальнейшего совершенствования деятельности органов государственного аудита и финансового контроля особое значение придается созданию корпуса высокопрофессиональных государственных аудиторов, в том числе получивших современное образование по данной специальности.

«В этой связи взаимодействие Счетного комитета и ЕНУ, в том чис-

ле по разработке соответствующих образовательных программ с определением конкретных компетенций государственных аудиторов, способствует обеспечению качества и эффективности образовательного процесса», – сказала Наталья Годунова.

В ходе заседания обсуждены современные тенденции развития высшего образования, обеспечения академической свободы вузов путем внедрения экспериментальных образовательных программ, расширения совместных проектов с ведущими зарубежными университетами.

Рассмотрены вопросы внедрения экспериментальной программы бакалавриата «Экологический аудит», реализации ЕНУ совместно с Уральским государственным экономическим университетом двухдипломной магистерской образовательной

программы по специальности «государственный аудит».

Кроме того, в рамках заседания состоялась презентация книги «Теория государственного аудита», изданной Счетным комитетом при поддержке Азиатского банка развития, и учебника «Мемлекеттік аудит», выпущенного Евразийским национальным университетом им. Л.Н.Гумилева.

Отмечено, что данные издания будут использоваться как в практической деятельности государственных аудиторов, так и при подготовке кадров по специальности «государственный аудит».

**Пресс-служба
Счетного комитета**

22.06.2018

Есеп комитетінде Мемлекеттік қызметші күніне арналған салтанатты жиын өтті

Есеп комитетінің Төрайымы Наталья Годунова Мемлекеттік қызметші күнімен ұжымды құттықтап, қызметкерлерге зор денсаулық, жұмыста толағай табысқа және жаңа жетістіктерге жете берулерін тіледі.

«Тәуелсіздіктің алғашқы күндерінен бастап ел Президенті Н.Ә. Назарбаев кәсіби мемлекеттік аппараттың қалыптасуына ерекше көңіл бөлді, оның тиімді қызметі Қазақстанның тұрақты және үдемелі дамуының шешуші факторларының бірі бодды», - деп атап өтті Наталья Годунова.

Есеп комитетінің Төрайымы еліміздің одан әрі өркендеуі әрбір қызметкерге, оның тәжірибесіне,

жанқиярлығына, кәсіптік және жеке қасиеттеріне байланысты екенін баса айтып өтті.

«Мемлекеттік аудиттің жоғары органы бюджет қаражатын пайдаланудың ашықтығы мен тиімділігін арттыру, бұзушылықтардың алдын алу, сондай-ақ бюджетті атқаруды нөзекті мәселелерін шешу жолымен Мемлекет басшысының жаһандық мақсаттарына қол жеткізуге лайықты үлесін қосып отыр», - деді Наталья Годунова.

Отырыс барысында жоғары мемлекеттік аудит органының рөлін күшейтуде және бюджеттік тәртіптің нығаюына ықпал еткен жоғары жетістіктері үшін бірқатар қызметкерлерге ведомстволық ма-

рапаттар тапсырылды.

Мемлекеттік қызмет істері жәнәсыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің «Үздік мемлекеттік қызметкер» медалімен Персоналды басқару және ақпараттық қауіпсіздік бөлімінің сектор меңгерушісі Данияр Баекен марапатталды.

Бұдан басқа, Әкімшілік бөлімінің бас сарапшысы Гүлсұлу Дүйсеноваға мемлекеттік қызметшілер арасында өткен «Алға басу – движение вперед» қайырымдылық жүгірісінен үшінші орын алғаны үшін медаль тапсырылды.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

22.06.2018

Состоялось торжественное собрание Счетного комитета, посвященное Дню государственного служащего

Председатель Счетного комитета Наталья Годунова поздравила коллектив с наступающим Днем государственного служащего, пожелала крепкого здоровья, дальнейших успехов и новых достижений в работе.

«С первых дней независимости особое внимание Президента

страны Н.А. Назарбаева уделялось формированию профессионального государственного аппарата, эффективная деятельность которого стала одним из решающих факторов стабильного и поступательного развития Казахстана», - отметила Наталья Годунова.

Председатель Счетного комитета подчеркнула, что дальнейшее процветание страны зависит от каждого работника, его опыта, самоотверженности, профессиональных и личностных качеств.

«Высший орган государственного аудита вносит свой достойный вклад

в достижение глобальных замыслов Главы государства посредством обеспечения большей прозрачности и эффективности использования бюджетных средств, предупреждения нарушений, а также решения актуальных проблем исполнения бюджета», – сказала Наталья Годунова.

В ходе собрания за высокие достижения, способствующие усилению роли высшего органа государствен-

ного аудита, укреплению бюджетной дисциплины ряду сотрудников были вручены ведомственные награды.

Медали «Үздік мемлекеттік қызметкері» Агентства по делам государственной службы и противодействию коррупции был удостоен заведующий сектором Отдела управления персоналом и информационной безопасности Данияр Баекен.

Кроме того, главному эксперту

Административного отдела Гульсуду Дюсеновой была вручена медаль за 3 место в благотворительном забеге среди государственных служащих «Алға басу – движение вперед».

Пресс-служба
Счетного комитета

26.06.2018

Мемлекет басшысы Н.Ә. Назарбаевтың тапсырмаларын орындау үшін Есеп комитетінде «Президенттің бес әлеуметтік бастамасын» іске асыруға бағытталған қаражатты тиімді жұмсау мәселелері бойынша кеңес өтті

Бейнеконференция форматында өткен кеңеске ауыл шаруашылығы, білім және ғылым, инвестициялар және даму, қаржы, ұлттық экономика, энергетика министрліктерінің, Ұлттық Банктің, сондай-ақ әкімдіктердің және өңірлердегі тексеру комиссияларының өкілдері қатысты.

Мемлекет басшысының әлеуметтік бастамаларын іске асыруға бөлінген қаражатты тиімді пайдалану, оларды қаржыландыру, тиісті іс-шаралардың орындалуына мониторинг жүргізу мәселелері, сондай-ақ нормативтік және ұйымдастырушылық сипаттағы

проблемалар талқыланды.

Жауапты мемлекеттік органдардың өкілдері халықтың тұрғын үй сатып алуы үшін жаңа мүмкіндіктерді қамтамасыз ету, еңбек-ақысы төмен азаматтар үшін салықтық жүктемені төмендету, жоғары білімнің қолжетімділігін, сапасын арттыру және студенттердің өмір сүру жағдайларын жақсарту, микрокредит беруді кеңейту, елді одан әрі газдандыру мақсатында қабылданып жатқан шаралар туралы баяндады.

Президент тапсырмаларының жүзеге асырылуы Есеп комитетінің және тексеру комиссияларының

мемлекеттік аудитімен сүйемелденетіні атап өтілді.

Кеңес қорытындысы бойынша Мемлекет басшысы қойған міндеттерді бұлжытпай және уақтылы орындау мақсатында, орындаушылардың бюджет қаражатын игеру көлемін көрсете отырып, Есеп комитетіне тоқсан сайын ақпарат ұсынатыны туралы шешім қабылданды.

Есеп комитеті мен тексеру комиссиялары аудит объектілерінің алдағы кезеңге арналған тізбесін қалыптастырған кезде, орындалуы міндетті түрде бақылау жүргізуді талап ететін тиісті ауқымды

элеуметтік жобаларды ескеретіні баса атап айтылды.

Бұдан басқа, Есеп комитеті «2019-2021 жылдарға арналған республикалық бюджет тура-

лы» Заңның жобасын алдын ала бағалау шеңберінде ықтимал бұзушылықтардың алдын алу мақсатында тиімсіз және нәтижесіз шығыстарды болдырмау бойынша

іс-шаралар кешенін жүргізетіні атап өтілді.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

26.06.2018

Во исполнение поручений Главы государства Н.А. Назарбаева в Счетном комитете состоялось совещание по вопросам эффективности расходования средств, направленных на реализацию «Пяти социальных инициатив Президента»

В совещании, прошедшем в формате видеоконференции, приняли участие представители министерств национальной экономики, образования и науки, по инвестициям и развитию, сельского хозяйства, финансов, энергетики, Национального Банка, а также акиматов и ревизионных комиссий регионов.

Обсуждены вопросы эффективности использования средств, выделенных на реализацию социальных инициатив Главы государства, их финансирования, проведения мониторинга исполнения соответствующих мероприятий, а также проблемы нормативного и организационного характера.

Представители ответственных государственных органов доложили о мерах, принимаемых в целях обеспечения новых воз-

можностей приобретения жилья населением, снижения налоговой нагрузки для граждан с низким уровнем заработной платы, повышения доступности, качества высшего образования и улучшения условий проживания студентов, расширения микрокредитования, дальнейшей газификации страны.

Отмечено, что осуществление поручений Президента будет сопровождаться государственным аудитом Счетного комитета и ревизионных комиссий.

По итогам совещания в целях неукоснительного и своевременного исполнения задач, поставленных Главой государства, принято решение о предоставлении исполнителями на ежеквартальной основе в Счетный комитет информации о реализации пяти инициатив с ука-

занием объемов освоения бюджетных средств.

Подчеркнуто, что Счетным комитетом и ревизионными комиссиями при формировании перечней объектов аудита на предстоящий период будут учтены соответствующие масштабные социальные проекты, исполнение которых подлежит обязательному контролю.

Кроме того, отмечено, что Счетным комитетом в рамках предварительной оценки проекта Закона «О республиканском бюджете на 2019-2021 годы» в целях профилактики возможных нарушений будет проведен комплекс мероприятий по предотвращению нерациональных и безрезультативных расходов.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

29.06.2018

Есеп комитетінде Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының үйлестіру кеңесінің отырысы өтті

Қаржы министрлігінің өкілдері, сондай-ақ өңірлердегі тексеру комиссияларының төрағалары Наталья Годунованың төрағалық етуімен өткен Үйлестіру кеңесінің жұмысына қатысты.

Мемлекеттік ресурстарды пайдаланудың тиімділігін қамтамасыз етуге бағытталған бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері талқыланды.

Мемлекеттік аудит органдарының тиісті нормативтік құқықтық актілерге мемлекеттік аудит және сараптамалық-талдау іс-шараларының нәтижелері бойынша қалыптастырылатын өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша ұсыныстар қалыптастыру жөнінде бірлескен жұмыс жүргізуі, сондай-ақ мемлекеттік қарыздардың тиімділігін бағалауды жүзеге асыру туралы талапты заңнамалық деңгейде бекіту қажеттігі туралы шешім қабылданды.

Қаржы министрлігі бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептіліктің сапасын жақсарту, осы саладағы бұзушылықтарды азайту, соның ішінде барлық мемлекеттік органдарда, мекемелер мен кәсіпорындарда бухгалтерлік есепті ақпараттандыру арқылы азайту бойынша бірқатар шаралар әзірлеуді жалғастырады.

«Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Заңға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге енгізілетін мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесін жетілдіруге, құқықтық оқшылықтарды жоюға және сыбылас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған өзгерістер мен толықтырулар қаралды.

Есеп комитеті арнайы білімді қажет ететін мәселелер бойынша мемлекеттік аудитті және сараптамалық-талдау іс-шараларын жүргізуге тартыла-

тын сарапшыларға бірыңғай пұл құруды ұсынды.

Қаржы министрлігі алдағы уақытта республикалық және жергілікті бюджеттердің қаржылық есептілігін шоғырландыруға байланысты бірқатар проблемаларды айқындады. Бюджеттің кіріс бөлігінде қаржылық есептілікті шоғырландыру бойынша бірлескен ұсынымдар әзірлеудің маңыздылығы аталып өтті.

Сонымен қатар, отырысқа қатысушыларға Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің және тексеру комиссияларының 2017 жылғы қызметін бағалау нәтижелері таныстырылды. Аудиторлық іс-шараларды ұйымдастыру, жоспарлау және жүргізу мәселелерінің жекелеген кемшіліктері аталып өтті.

Бұдан басқа, Үйлестіру кеңесінің 2017 жылғы шешім-

дерінің орындалуын мониторингтеу нәтижелері қаралды.

Анықтама ретінде:

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының үйлестіру кеңесі Есеп комитетінің жанындағы консультативтік-кеңесші орган болып табылады. Кеңес қызметінің мақсаты анағұрлым өзекті проблемаларды алқалық талдау арқылы

мемлекеттік аудит органдарының тиімді өзара іс-қимылына жәрдем көрсету, бюджетті жоспарлау және атқару кезінде оның барлық деңгейінде қаржы тәртібін нығайту болып табылады.

Кеңестің құрамына Есеп комитетінің Төрағасы және үш мүшесі, ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті органның басшысы, облыстардың, Астана және Алматы қалалары тексе-

ру комиссияларының төрағалары, Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің ұсынысы бойынша орталық және жергілікті мемлекеттік органдардан бір-бірден екі ішкі аудит қызметінің басшылары кіреді.

**Есеп комитетінің
баспасөз қызметі**

29.06.2018

В Счетном комитете состоялось заседание Координационного совета органов государственного аудита и финансового контроля

В работе Координационного совета под председательством Натальи Годуновой приняли участие представители Министерства финансов, а также председатели ревизионных комиссий регионов.

Обсуждены вопросы совершенствования бюджетного законодательства, направленного на обеспечение эффективности использования государственных ресурсов.

Принято решение о необходимости проведения органами государственного аудита совместной работы по формированию предложений по внесению в соответствующие нормативные правовые акты изменений и дополнений, формируемых по результатам государственного аудита и экспертно-аналитических мероприятий, а также закрепления на законодательном уровне требования об осуществлении оценки эффективности государственных займов.

Министерство финансов продолжит разработку комплекса мер по улучшению качества бухгалтерского учета и финансовой отчетности, снижению нарушений в данной сфере, в том числе посредством информатизации бухгалтерского учета во всех государственных органах, учреждениях и предприятиях.

Рассмотрены изменения и дополнения, внесенные в Закон «О государственном аудите и финансовом контроле» и иные нормативные правовые акты, направленные на совершенствование системы государственного аудита и финансового контроля, устранение правовых пробелов, профилактику коррупции.

Счетным комитетом предложено сформировать единый пул экспертов, привлекаемых к проведению государственного аудита и экспертно-аналитических мероприятий по вопросам, требующим специальных знаний.

Министерством финансов обозначен ряд проблем, касающихся предстоящей консолидации финансовой отчетности республиканского и местного бюджетов. Отмечена важность выработки совместных рекомендаций по проведению консолидации финансовой отчетности по доходной части бюджета.

Также участники заседания были ознакомлены с итогами оценки деятельности Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов и ревизионных комиссий за 2017 год. Отмечены отдельные недостатки в вопросах организации, планирования и проведения аудиторских мероприятий.

Кроме того, рассмотрены резуль-

таты мониторинга исполнения решений Координационного совета за 2017 год.

Справочно:

Координационный совет органов государственного аудита и финансового контроля является консультативно-совещательным органом при Счетном комитете. Целью деятельности Совета является содействие эффективному взаимодействию органов государственного аудита путем коллегиального обсуждения наиболее актуальных проблем, укрепление финансовой дисциплины при планировании и исполнении бюджета на всех его уровнях.

В состав Совета входят Председатель и три члена Счетного комитета, первый руководитель уполномоченного органа по внутреннему государственному аудиту, председатели ревизионных комиссий областей, городов Астаны и Алматы, руководители двух служб внутреннего аудита – по одному от центрального и местного государственных органов по представлению Комитета внутреннего государственного аудита Министерства финансов.

**Пресс-служба
Счетного комитета**

2017 ЖЫЛҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТТІҢ АТҚАРЫЛУЫ ТУРАЛЫ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮКІМЕТІНІҢ ЕСЕБІНЕ ҚЫСҚАША ҚОРЫТЫНДЫ

2017 ЖЫЛЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТТІҢ АТҚАРЫЛУЫНЫҢ МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРЫ

ест тем, отмечено снижение

Республикалық бюджеттің атқарылуы макроэкономикалық тұрақтылық пен экономика өсімінің қарқынын қалпына келтіру жағдайларында жүзеге асырылды.

Сонымен қатар, халықтың нақты ақшалай табыстарының және нақты жалақыларының төмендеуі байқалды, бұл тұтынушылық сұраныстың қысқаруы және экономика өсімінің жоспарланған көрсеткіштеріне қол жеткізбеу тәуекелдерін тудырады.

Екінші деңгейдегі банктердің (бұдан әрі – ЕДБ) бизнестің төлем қабілеттілігі мен орнықтылығына берген төмен бағасы, сондай-ақ банктердің кредиттік портфелінің нашарлауы аясында халықтың нақты табыстарының күтілетін әлеуетті өсімі экономиканың нақты секторына кредит беру өсіміне кедергі келтіреді.

Кредиттеу көлемдерінің төмендеуімен қатар экономиканы монеталаңдыру деңгейінің қысқару үрдісінің байқалуы жеткілікті қаржы ресурстарымен басым салалардағы инвестициялық жобалардың іске асырылуын қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді.

Мәселен, ЖІӨ-ге шаққанда кредиттеу көлемінің төмендеу үрдісі сақталып отыр (2013 жылы 31,4%-дан 2017 жылы 24,6%-ға дейін). Бұл ретте шағын кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу 7,1%-ға 2 788,6 млрд. теңгеге дейін азайды (экономикадағы кредиттердің жалпы көлеміне шаққанда 21,9%).

Мемлекеттік бюджет шығыстарының өсуіне қарамастан, мемлекеттік инвестициялар қаражаты үлесінің төмендеу серпіні байқалады, бұны ағымдағы шығыстардың өте көп өсуімен түсіндіруге болады.

Тұрақты макроэкономикалық жағдай республикалық бюджетке және Ұлттық қорға түсетін түсімдердің өсуіне ықпал етті. Сонымен қатар, республикалық бюджетке Ұлттық қордан бөлінетін кепілдік берілген және нысаналы трансферттердің өсімі оның жинақтарының қысқаруына, сондай-ақ мұнайға қатысты емес

тапшылықтың 2013 жылдың деңгейімен салыстырғанда 2017 жылы 2,7 есе артуына әкеп соқты.

Нәтижесінде мұнайға қатысты емес тапшылықтың үлесі ЖІӨ-ге шаққанда 11,2%-ды құрады, бұл Ұлттық қор қаражатын қалыптастыру және пайдалану тұжырымдамасында айқындалған бюджет пен Ұлттық қордың теңгерімделген көрсеткішін арттырады (9,3%).

Қарыз алуды ішкі нарыққа қайта бағдарлаудың оң үрдісі байқалады. Бұл ретте сыртқы қарыз алудың сақталып отырған саясаты еліміздің борыштық құралдары нарығының дамуын едәуір шектейді және шетел валютасындағы қарыздарға қызмет көрсетуге арналған шығыстардың ұлғаюына әкеп соғады.

МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ КЕПІЛДІК БЕРГЕН БОРЫШТЫ БАСҚАРУ

Қазақстанның борыштық тұрақтылығы 2017 жылы орнықты болып табылады. Сонымен қатар Қазақстанның жалпы сыртқы борышы жыл сайын жоғары қарқынмен өсіп, а.ж 1 қаңтарға 167,5 млрд. АҚШ долларын құрады.

Үкіметтің жалпы борышы мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің сыртқы борышы («Самұрық-Қазына» ҰОҚ» АҚ, «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ, «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ) Ұлттық қордың валюталық активтерінің 96,2%-ын құрады. Оның шекті мәнге жақындауы елдің қаржылық тұрақсыздығының елеулі тәуекелдерін тудырады.

А.ж. сәуірде квазимемлекеттік сектордың сыртқы қарыздарының көлемін келісу, олардың сыртқы және ішкі борыштарын мониторингілеу және бақылау бойынша Үкімет қабылдаған шешім маңызды болып табылады, бірақ жеткілікті емес.

Жергілікті атқарушы органдардың борышының жыл ішінде 23,2%-ға екпінді өсуі алаңдатады.

2012 жылдан бастап мемлекеттік кепілдіктер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған шығыстардың өскені байқалады, оған мемлекет кепілдік берген борышты тиімсіз жоспарлау мен басқару ықпал етті.

Инвестициялық жобаларды іске асыру үшін сыртқы үкіметтік қарыздар шеңберінде оларға қызмет

көрсетуге арналған шығыстардың өскені байқалады. Қарыз туралы келісімдердің 60%-ы бойынша пайдаланылмаған қаражаттың күші жойылған.

Бұл ретте институционалдық жобалардың іске асырылу тиімділігін қойылған мақсаттарға қол жеткізу мәніне бағалау жүзеге асырылмайды. Кейбір жағдайларда қарыз қаражаты ағымдағы шығындарды жабуға жұмсалады (оқыту, дөңгелеу үстел және т.с.).

Бұған борыштың шоғырландырылған есебінің болмауы ықпал етті. Бұл мәселемен қаржы, ұлттық экономика министрліктері және Ұлттық Банк бөлек-бөлек айналысуда.

Қазақстанда шетелдік білімі бар, соның ішінде «Болашақ» бағдарламасының түлектері бола тұра, қарыздардың едәуір бөлігі халықарылық сарапшылар тартуға бағытталып отыр, олардың қаламақылары отандық мамандарға ақы төлегенге қарағанда 4 есе көп.

САЛЫҚТЫҚ ЖӘНЕ КЕДЕНДІК ӨКІМШІЛЕНДІРУ

Мұнай бағасының тұрақты болуы аясында бюджетке түсетін түсімдердің өсуі бюджеттің кіріс бөлігінің экономиканың шикізаттық секторына едәуір тәуелділігінің сақталуын көрсетті. Шоғырландырылған бюджетке шикізаттық емес сектордан түсетін түсімдердің өсу қарқыны 2016 жылы 40,7%-дан 2017 жылы 2,6%-ға дейін төмендеген.

Республикалық бюджет кірістерінің құрылымында салықтық түсімдер үлесінің қысқаруының тұрақты үрдісі байқалады. Салықтық және кедендік әкімшілендірудің нәтижелілігін арттыруға және бюджеттің кіріс бөлігін қосымша толықтыруға кедергі келтіретін кемшіліктер орын алып отыр.

Егер 2013 жылы салықтық түсімдердің үлесі 67,8%-ды құраса, 2017 жылы ол 50%-ға төмендеген, бұл мұнайға әлемдік баға баррель үшін 37 АҚШ долларына дейін төмендеген 2015 жылғы дағдарыс жылынан төмен.

Республикалық бюджетке салықтық түсімдер бойынша бересінің төмендеуі бюджетке төлемдердің түсуін қамтамасыз ететін мәжбүрлеп өндіріп алу шараларының есебінен емес,

көбінесе борышкерлерді банкрот деп тану нәтижесінен.

Қолданыстағы заңнамада «салықтық әлеует» (салықтық міндеттемелерді толық және уақтылы жинау жағдайында бюджет кірісіне түсуі мүмкін салықтар сомасы) және «салықтық алшақтық» (салықтық әлеуетпен іс жүзінде түскен салықтар арасындағы айырмашылық) ұғымдары пайдаланылады, оның салдарынан салықтық түсімдерді әкімшілендірудің тиімділігін қамта-

масыз ету бойынша міндеттерді шешуге пайдаланылатын бағдарлар мен тәсілдер әлемдік озық практиккалардан қалып қояды.

Түсімдердің атқарылуының жоспарлы және іс жүзіндегі көрсеткіштерінің арасындағы едәуір айырмашылықтар байқалады, бұл оларды болжамдау әдістемесінің жетілдірілуімен байланысты.

Есеп комитетінің бағалауына, жалпы 2017 жылдың қорытындысы бойынша сапасыз әкімшілендірудің

салдарынан республикалық бюджеттің болжамды шығындары шамамен 6,5 млрд. теңгені құрады.

Халықаралық рейтингтер елде бизнесі дамыту үшін кедергілердің бар екенін көрсетеді, ол 2020 жылға қарай бизнес-органы жақсарту бойынша жоспарланған стратегиялық мақсаттарға неғұрлым сапалы қол жеткізу үшін қосымша шаралар қабылдауды талап етеді.

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТТІҢ НЕГІЗГІ ПАРАМЕТРЛЕРІНІҢ АТҚАРЫЛУЫ

Есеп комитетінің бағалауына, Үкімет республикалық бюджеттің жоспарлы параметрлерін атқарған.

ШЫҒЫНДАР 11 550,8 млрд. теңге		Тапшылық - 1 357 млрд. теңге	КІРІСТЕР 11 517,5 млрд.	
Ш Ы Ғ Ы С Т А Р	«Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы»	198,3 млрд. теңге – 100%	К І Р І С Т Е Р	
	«Денсаулық сақтау»	1 018,6 млрд. теңге - 99,6%		
	«Әлеуметтік көмек және әлеуметтік қамсыздандыру»	2 129,9 млрд. теңге – 100%		
	«Мәдениет, спорт, туризм және ақпараттық кеңістік»	140,7 млрд. теңге – 99,7%		
	«Білім беру»	464,6 млрд. теңге – 99,2%		
	«Отын-энергетикалық кешен және жер қойнауын пайдалану»	89,1 млрд. теңге – 99,9%		
	«Ауыл шаруашылығы...»	244,9 млрд. теңге – 99,3%		
	«Көлік және коммуникация»	675,9 млрд. теңге – 99,9%		
	«Өнеркәсіп, сәулет... қызметі»	8,8 млрд. теңге -100%		
	«Жалпы сипаттағы мемлекеттік қызметтер»	493,9 млрд. теңге – 99,5%		
	«Қорғаныс»	428,7 млрд. теңге – 100%		
	«Қоғамдық тәртіп..»	549,1 млрд. теңге – 99,6%		
	«Өзгелер»	2 278,9 млрд. теңге – 99,8%		
	«Борышқа қызмет көрсету»	458,1 млрд. теңге – 100%		
	«Қарыздарды өтеу»	458,1 млрд. теңге – 100%		
	«Трансферттер»	1 497,7 млрд. теңге – 100%		
		Халықаралық саудаға салынатын салық және сыртқы операциялар		1 196,9 млрд. теңге – 108,2%
		Табыс салығы		1 538,8 млрд. теңге – 94,7%
		Қосылған құн салығы		1 664,7 млрд. теңге – 100,9%
		Акциздер		81 млрд. теңге – 105,1%
	Табиғи және басқа да ресурстарды пайдаланудан түскен түсімдер	323,8 млрд. теңге – 102,7%		
	Трансферттер түсімдері	4 679,5 млрд. теңге – 100,5%		
	Таза кіріс бөлігіндегі түсімдер	11,7 млрд. теңге – 101,4%		
	Дивидендтер түсімдері	22,3 млрд. теңге – 164,8%		
	Негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер	4,3 млрд. теңге – 270,7%		
	Қатысу үлестеріне кірістер	2,8 млрд. теңге – 100%		

Бюджеттің бірнеше рет нақтыланғанына және түзетілгеніне қарамастан, республикалық бюджеттен орталық атқарушы органдарға бөлініп, игерілмеген қаражат сомасы 15,0 млрд. теңгені немесе өндірістік шығыстардың 0,1%-ын құрады.

2017 жылы әлеуметтік-экономикалық міндеттерді шешуге бөлінген тиімсіз пайдаланылған бюджет қаражатының сомасы 507,9 млрд. теңгені құрады.

МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ ҮКІМЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫҢ ІСКЕ АСЫРЫЛУ ТИІМДІЛІГІ

Үкімет Есеп комитетінің ұсынымдарын орындау бойынша 2017 жылы:

- бағдарламалық құжаттар іске асырылғаннан бастап екі-үш жылдан сиретпей олардың іске асырылуын міндетті аралық бағалауды енгізу;

- бағдарламалық құжаттардың іске асырылуының соңғы жылы олардың көрсеткіштерін түзетуге тыйым салуды белгілеу;

- ұлттық холдингтер мен компаниялардың стратегияларында және даму жоспарларында мемлекеттік жоспарлау жүйесі құжаттарының нысаналы индикаторларын каскадтауды қамтамасыз ету;

- мемлекеттік немесе үкіметтік бағдарламаны жоюға қояр алдында оның іске асырылуын бағалау арқылы міндетті түрде қателермен жұмыс жүргізу бойынша талапты регламенттеу бөлігінде нәтижелер көрсеткіштеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету арқылы бағдарламалық құжаттардың іске асырылу тиімділігін арттыруға бағытталған бірқатар шаралар қабылдады.

Сонымен қатар, есепті кезеңде республикалық бюджеттің атқарылуын талдау Мемлекет басшысы мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында айқындалған саясаттың тиімді іске асырылуына кедергі келтіретін жекелеген жүйелі кемшіліктердің сақталғанын көрсетіп отыр.

Көп жағдайда индикаторлар ретінде елдің негізгі макроэкономикалық көрсеткіштері (ЖІӨ өсуі, жұмыссыздықтың төмендеуі, экономиканың шикізаттық емес секторының, шикізаттық емес экспорттың өсуі) көрсетіледі, оларға бағдарламалық құжаттан туындамайтын сыртқы да, ішкі де факторлар әсер етеді.

Бағдарламаларды қаржыландырудың бастапқыда бекітілген көлемдерін республикалық бюджетті және оларды іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарларын әзірлеу кезеңінде азайту орын алуда. Нысаналы индикаторларға түзету енгізбестен, бағдарламалардың нәтижелері көрсеткіштерінің мәндерін тұрақты түрде төмендету байқалады.

Бағдарламалық құжаттар мақсаттарының, міндеттерінің, сондай-ақ іс-шараларының қайталануы байқалып отыр, бұл нақты бағдарламаның іс-шараларын іске асыра отырып, елдің экономикалық дамуына арналған бюджеттік қаржыландырудың шынайы нәтижесін айқындауға мүмкіндік бермейді.

Барлық өңірлердің аумақтарды дамыту бағдарламаларындағы нәтижелер көрсеткіштеріне қол жеткізу олардың декомпозициясы кезіндегі жиынтығында жоғары тұрған бағдарламалық құжаттың жоспарланған нысаналы индикаторына қол жеткізуді қамтамасыз етпейді.

Экономиканың кейбір секторларында дамудың дәйектілігі мен сабақтастығы жоқ.

Үкіметтік бағдарламаларды әзірлеу оларды уақтылы іске асырмаудың әлеуетті тәуекелдері ескерілмей жүзеге асырылады. Қажетті түсіндіру жұмыстарының, жекелеген жағдайларда нормативтік құқықтық қамтамасыз етудің болмауы кәсіпкерлікті дамытуға және жұмыс орындарын құруға бағытталған мемлекеттік қолдау құралдарына кең қолжетімділікті қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді.

Сол арқылы бюджеттің бағдарламалық-нысаналы бағдары толық көлемде қамтамасыз етілмейді және экономика салаларын дамытуға айтарлықтай мультипликативтік әсерге де қол жеткізілмейді.

Мемлекеттік және үкіметтік бағдарламалардың іске асырылу тиімділігін бағалау шеңберінде салаларды дамытудың нысаналы индикаторлары мен нәтижелер көрсеткіштеріне қол жеткізуді жалпыұлттық нысаналы индикаторлар және Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарының (бұдан әрі – Стратегия 2020)¹ көрсеткіштері деңгейінен бюджеттік бағдарламалардың нәтижелер көрсеткіштеріне дейін каскадтау арқылы талдау жүргізілді.

Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің бағаланған 10 құжаты бойынша нысаналы индикаторларға қол жеткізбеу 16%-ды құрады.

Стратегия 2020-ның тиісті бағалау жүргізілмей жоюға қойылғанын ескере отырып, Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарының² (бұдан әрі – Стратегия 2025) тиімді іске асырылуын қамтамасыз ету үшін мемлекеттік жоспарлаудың қолданыстағы жүйесінің әлсіз және күшті жақтарын айқындау қажет.

МЕМЛЕКЕТТІК ОРҒАНДАРҒА БӨЛІНГЕН БЮДЖЕТ ҚАРАЖАТЫНЫҢ ПАЙДАЛАНУ ТИМДІЛІГІ

Әкімшілердің алдыңғы есепті кезеңде көрсетілген бюджетті жоспарлау және атқару кезіндегі кемшіліктері 2017 жылдың қорытындысы бойынша толықтай жойылмаған (орындалуы 85,7%-ды құрап отыр).

Қол жеткізуге болжанған көрсеткіштерді таңдауда, есептеуде жүйелі проблемалар орын алған. Мемлекеттік орган жұмсаған бюджет қаражаты мен оның алдына қойылған міндеттеріне қол жеткізуінің ықпалын айқындау бойынша бірнеше тәсілдер жоқ.

Бюджеттік қаржыландыру толық бөлініп, игерілсе де, нәтижелер көрсеткіштеріне қол жеткізбеу үрдісі сақталып отыр.

Жекелеген бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің стратегиялық жоспарларында ұлттық деңгейдегі көрсеткіштер (Doing Business, Дүниежүзілік экономикалық форумның Жаһандық бәсекеге қабілеттік индексі) тіркелген, оларға қол жеткізуге көптеген мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігі, ал бірқатар жағдайларда қоғамдық пікір де әсер етеді.

Бюджеттің атқарылуы бойынша есепті әзірлеу бағдарламалық құжаттардың іске асырылу тиімділігін және мемлекеттік органдардың

қызметін бағалау мерзімдерімен сәйкес келмейді, олар бойынша қорытындыларды қалыптастыру едәуір кеш мерзімдерде (тиісті жылдағы бюджеттің атқарылуы туралы есепті Үкімет енгізгеннен кейін 1 айдан 3 айға дейінгі аралықта) жүзеге асырылады.

Бұл ретте бағдарламалардың іске асырылуын мониторингтеу бойынша қорытындылардың өзінде есепті күнге статистикалық деректердің болмауына сілтеме жасалады. Алдыңғы жылдардағы индикаторларға қол жеткізуді талдау ашып көрсетілмейді.

Стратегиялық жоспарлар мен бюджеттік бағдарламалар бойынша есептерде көрсеткіштер және бюджеттің атқарылуы жөніндегі ақпарат олардың есепті кезең ішіндегі өзгерістері есепке алынбай көрсетіледі. Бұл бюджеттік мониторинг процесін қиындатады және қабылданатын басқарушылық шешімдердің тиімділігінің әсері арқылы тікелей және түпкілікті нәтижелерге қол жеткізуді толықтай бағалауға мүмкіндік бермейді.

ӨНІРЛЕРДІҢ БЮДЖЕТ ҚАРАЖАТЫН ПАЙДАЛАНУ ТИМДІЛІГІ

Әкімшілік реформаны жүргізу кезінде өңірлік саясаттың тұтастығы бұзылған. Өңірлік саясат жөніндегі уәкілетті органның Стратегиялық жоспарында өңірлік дамыту саласындағы нысаналы индикаторлар мен іс-шаралардың болмауы Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасының толықтай іске асырылуын қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді.

Жалпы алғанда жергілікті бюджеттерге берілетін трансферттер көлемдерінің өскеніне қарамастан, өңірлер арасындағы алшақтықтар бюджеттік қамтамасыз етілуде 2,3 есе, жан басына шаққандағы орташа айлық табыстарда және кедейшілік деңгейінде, тиісінше, 3,5 және 6,3 есе ұлғайған.

Халықтың жан басына шаққандағы бюджеттің ең жоғары мәні (Астана қаласында – 454,6 мың теңге) ең төменгіден (Оңтүстік Қазақстан облысында – 201,5 мың теңге) 2,3 есе асады.

Бұдан басқа, әлеуметтік салаға арналған шығыстардың жыл сайын өсуіне (2016 жылы шығындар құрылымында 40%-дан астам), сондай-ақ халықтың жан басына шаққандағы бюджет кірістерінің өсуіне қарамастан, кедейшілік³ деңгейінің индикаторы өткен жылдың деңгейінде (2,6%) сақталып отыр.

Жергілікті атқарушы органдарда салықтық әлеуетті арттыруда және өңірдің экономикалық өсуін қамтамасыз етуге тиімді уәждеменің болмауы өңірлердің орталық деңгейдегі қаржыландыруға тәуелділігін қолдан күшейтуге әкеп соқты.

¹ Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 1 ақпандағы № 922 Жарлығы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен күші жойылды.

² Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығы.

³ Табыстары ең төмен күн көріс көлемінен төмен халықтың үлесі

КВАЗИМЕМЛЕКЕТТІК СЕКТОР СУБЪЕКТИЛЕРІНІҢ АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ

Жүргізіліп отырған экономикаға мемлекеттің қатысу үлесін қысқарту саясаты соңғы үш жылда квазимемлекеттік сектордың ЖІӨ-дегі жалпы қосылған құнның үлес салмағын 2016 жылы 18,3%-ға төмендетуге мүмкіндік берді. Мемлекет қатысатын заңды тұлғалар саны үш жылда 379 бірлікке дейін немесе 13,7%-ға қысқарған.

Квазимемлекеттік сектор субъектілерінен дивидендтер түсімдерінің және аударымдардың өскеніне қарамастан, олардың үлесі алынған кірістердің көлеміне қайта есептегенде жыл сайын төмендеуде. Мәселен, 2015 жылы аударылған дивидендтер мен аударымдар көлемі таза кіріс көлемінің 14,5%-ын құраса, 2017 жылы ол 6,1%-ға дейін төмендеді.

Квазимемлекеттік сектор субъектілерінің бөлінген қаражатты уақтылы игермеу практикасы сақталуда, олардың негізгі бөлігі тиімсіз жоспарлау себебінен қалыптасып отыр.

Осылайша, мемлекет қаражатын квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қолма-қол бақылау шоттарында (бұдан әрі – ҚБШ) ұзақ уақыт резервте ұстау арқылы оларды айналымнан алып қою практикасы жалғасып отыр.

2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша квазимемлекеттік сектор субъектілерінің ҚБШ-сында жарғылық капиталды ұлғайтуға бөлініп, пайдаланылмаған қаражат қалдығы 74,2 млрд. теңге мөлшерінде есептелген, оның 38,2 млрд. теңгесі 2017 жылға тиесілі.

Шығыстар өсімін тежейтін негізгі құралдардың бірі тиімді инвестициялық саясат жүргізу болып табылады, оның ажырамас бөлігі - инвестициялық жобаларды мемлекеттік-жекешелік әріптестік (бұдан әрі – МЖӘ) тетігі арқылы кең ауқымды іске асыру.

МЖӘ жобаларының саны бойынша нақты нысаналы индикаторлар мен көрсеткіштер тек 2 мемлекеттік бағдарламада көзделген (Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған және «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламалары).

Басқа бағдарламалық құжаттарда инвестициялық жобаларды іске асыру кезінде МЖӘ құралдарын тиісті сала үшін олардың тиімділік дәрежесін бағалауға мүмкіндік беретін сандық мәндерін көрсетпей қолдану болжанады.

МЖӘ дамытуды тежейтін басқа да маңызды мәселе МЖӘ-нің жобаларын (экономикалық, қаржылық, заңдық, техникалық, әлеуметтік және т.б.) іске асыру кезінде туындауы мүмкін тәуекелдерді жою тетіктерінің жеткіліксіз пысықталуы болып табылады.

ҰСЫНЫМДАР

1. Бағдарламалық құжаттарды Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарына сәйкестендіру кезінде қайталануларды болдырмауды және нәтижелер көрсеткіштерінің қойылған міндеттермен сәйкес келуін қамтамасыз ете отырып, белгіленген міндеттерді толық декомпозициялауды жүргізісін. Бюджеттік өтінімдерді қалыптастыру көрсетілген декомпозицияны орындауға бағдарлануы тиіс.

2. Қарыздарды және стратегиялық мақсаттар мен индикаторларға қол жеткізуге бағдарланған бюджеттік бағдарламалардың тікелей және түпкілікті нәтижелер көрсеткіштеріне қол жеткізуге ұсынылған преференцияларды қоса алғанда салынған қаражаттың әсер ету және бағалау әдіснамасын енгізу жөніндегі жұмысты тездету қажет.

3. Бағдарламалық құжаттардың іске асырылу және мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігіне бағалау жүргізу, бюджеттің атқарылуы туралы есепті дайындау және олардың үндестігін қамтамасыз ету мақсатында есептік статистикалық деректердің жариялану мерзімдерін салыстыра отырып, қолданыстағы бюджеттік мониторингтеу жүйесін қайта қарауды қамтамасыз етсін.

4. Бюджет қаражатының ұтымды пайдаланылуын арттыру мақсатында мемлекеттік қолдаудың барлық шараларына олардың тиімділігі, теңгерімделген экономикалық өсімге бағытталған іс-шаралардың тиімділігін жақсартуға мүмкіндік бермейтін қайталануларды және өзара қайшылықтарды болдырмау мәніне кешенді ревизия жүргізісін.

5. Стратегиялық міндеттерді орындау үшін оларға қол жеткізуге әсер ететін сыртқы және ішкі тәуекелдерді ескере отырып, бағдарламалық құжаттардың болжамдалатын көрсеткіштерін айқындау мен есептеудің нақты әдіснамасын әзірлесін.

6. Экономиканы қажетті қаржылық ресурстармен қамтамасыз ету мақсатында ақша-кредит саясаты құралдарының тізбесін кеңейту және оның салық-бюджет саясатымен теңгерімділігін күшейту мүмкіндігін қарау орынды.

7. Ел экономикасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін бағалы қағаздардың ішкі нарығын дамыту бойынша нақты мақсаттарды белгілей отырып, мемлекеттің теңгерімделген борыштық саясатын жүргізу ұсынылады.

8. Мемлекеттік органдардың ағымдағы қызметін іске асыру үшін сыртқы қаржыландыру көздерін тарту практикасын алып тастап, қарыздардың уақтылы игерілуі мен мақсаттарына қол жеткізуге жауаптылық белгілеп, халықаралық консультанттар қызметтеріне ақы төлеуді барынша азайта отырып, қарыз алу мақсаттары нақтылансын.

9. Мемлекеттік кірістер органдары қызметіне нысаналы нәтиже көрсеткіші ретінде «салықтық алшақтықтарды төмендету» көрсеткіші қосылсын. Өз кезегінде елдің салықтық әлеуетін өсіру Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында елдің экономикалық дамуының стратегиялық бағдары ретінде қарастырылуы тиіс.

10. Жалпы сипаттағы трансферттердің пайдаланылуын жыл сайын мониторингілеу кезінде субвенциялар бөлу және алып қою тетіктерін қолданудың әдіснамасы қайта қаралсын.

Өңірлердің әлеуметтік даму деңгейін теңестіру және кірістерді болжамдау сапасын арттыру мақсатында өңірдің салықтық әлеуетін, сондай-ақ өңірлер бөлінісінде барлық кепілдік берілген шығыстар бойынша біріздендірілген сипаттағы түзету коэффициенттері жүйесін, нормативтік әдістерді пайдалана отырып, кепілдік берілген мемлекеттік қызметтерді алушылардың бірлігіне шаққанда осы қызметтермен қамтамасыз ету деңгейін айқындау әдістемесі әзірленсін.

11. Жергілікті атқарушы органдардың салықтық әлеуетті дамытуға деген қызығушылықтарын арттыру, сондай-ақ бюджет қаражатының қарсы ағындарын қысқарту мақсатында жекелеген салықтарды бюджет деңгейлері арасында бөле отырып, бюджетаралық қатынастарды және болжамдау жүйелерін жетілдіру ұсынылады.

12. Бюджет қаражатының пайдаланылу тиімділігін, сондай-ақ бюджеттік шешімдердің теңгерімділігін арттыру мақсатында басқарудың әрбір деңгейінде бағдарламалық құжаттарды іске асыруға бағытталған жобаларды іріктеу тетігінің ашықтығын қамтамасыз ету қажет. Мемлекеттік органдар Жергілікті бюджеттік инвестициялар тізбесін олар бекітілгеннен бастап (жүргізілген түзетулерді ескере отырып), жобаның мәлімделген қуатына нақты шыққанға дейін жариялануын қамтамасыз етсін.

13. Бюджеттік бағдарламалар әкімшілері сияқты Республикалық бюджет комиссиясының отырысында қаражат бөлу мәселесін қарай отырып, нәтижелерге бағдарланған бюджеттеу қағидаты бойынша мемлекеттік холдингтер мен ұлттық компанияларды қаржыландыру тетігін бекітудің орындылығы жөнінде Есеп комитеті осыған дейін берген ұсынымдардың өзектілігіне назар аударылсын.

14. Квазимемлекеттік сектор субъектілеріне республикалық бюджеттен қаражатты тек қана жеңілдетілген бюджеттік кредиттеу арқылы бөлу, сондай-ақ олардың жұмыс істеу тиімділігіне өлшемшарттар мен көрсеткіштер әзірлеу тетігі қайта қаралсын.

КРАТКОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ К ОТЧЕТУ ПРАВИТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ОБ ИСПОЛНЕНИИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО БЮДЖЕТА ЗА 2017 ГОД

МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ИСПОЛНЕНИЯ РЕСПУБЛИКАНСКОГО БЮДЖЕТА В 2017 ГОДУ

Исполнение республиканского бюджета осуществлялось в условиях макроэкономической стабильности и восстановления темпов роста экономики.

Вместе с тем, отмечено снижение реальных денежных доходов и реальной заработной платы населения, что создает риски сокращения потребительского спроса и не достижения запланированного роста экономики.

Низкая оценка банками второго уровня (далее – БВУ) платежеспособности и устойчивости бизнеса, а также ожидаемого потенциального роста реальных доходов населения на фоне ухудшения кредитного портфеля банков препятствует росту кредитования реального сектора экономики.

Наметившаяся тенденция сокращения уровня монетизации экономики наряду со снижением объемов кредитования не позволяет обеспечить реализацию инвестиционных проектов в приоритетных отраслях достаточными финансовыми ресурсами.

Так, сохраняется тренд снижения объемов кредитования к ВВП (с 31,4% в 2013 году до 24,6% в 2017 году). При этом кредитование субъектов малого предпринимательства уменьшилось на 7,1% до 2 788,6 млрд. тенге (21,9% от общего объема кредитов экономике).

Несмотря на рост расходов государственного бюджета прослеживается динамика снижения доли средств государственных инвестиций, что объясняется опережающим ростом текущих расходов.

Стабильная макроэкономическая ситуация способствовала увеличению поступлений в республиканский бюджет и Национальный фонд. Вместе с тем, рост гарантированных и целевых трансфертов из Национального фонда в республиканский бюджет привел к сокращению его чистых накоплений, а также к повышению нефтегазового дефицита в 2017 году к уровню 2013 года в 2,7 раза.

В результате доля нефтегазового дефицита к ВВП составила 11,2%, что

превышает показатель сбалансированности бюджета и Национального фонда (9,3%), определенный в Концепции формирования и использования средств Национального фонда.

Отмечается положительная тенденция переориентации заимствования на внутренний рынок. При этом сохранившаяся политика внешнего заимствования существенно ограничивает развитие рынка долговых инструментов страны и приводит к увеличению расходов на обслуживание займов в иностранной валюте.

УПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫМ И ГАРАНТИРОВАННЫМ ГОСУДАРСТВОМ ДОЛГОМ

Долговая устойчивость Казахстана за 2017 год является стабильной. Вместе с тем, валовый внешний долг Казахстана ежегодно растет достаточно высокими темпами, составив на 1 января т.г. 167,5 млрд. долларов США.

Суммарно долг Правительства и внешний долг субъектов квазигосударственного сектора (АО «ФНБ «Самрук-Казына», АО «НУХ «Байтерек», АО «НУХ «КазАгро») в 2017 году составил 96,2% валютных активов Национального фонда. Его приближение к предельному значению создает значительные риски финансовой нестабильности страны.

Принятое в апреле т.г. решение Правительства по согласованию объемов внешних займов субъектов квазигосударственного сектора, мониторингу и контролю за их внешним и внутренним долгом является важной, но недостаточной мерой.

Вызывает озабоченность стремительный рост долга местных исполнительных органов с ростом за год на 23,2%.

Начиная с 2012 года наблюдается рост расходов на выполнение обязательств по государственным гарантиям, чему способствовало неэффективное планирование и управление гарантированным государственным долгом.

В рамках внешних правительственных займов для реализации инвестиционных проектов отмечается рост расходов на их обслуживание. По 60% заключенных Соглашений о

займах произведено аннулирование неиспользованных средств.

Не осуществляется оценка эффективности реализации институциональных проектов на предмет достижения поставленных целей и задач. Средства займов в отдельных случаях используются на покрытие текущих затрат (обучение, круглые столы и т.д.).

Этому способствует отсутствие консолидированного учета долга. Разрозненно этими вопросами занимаются министерства финансов, национальной экономики и Национальный Банк.

Следует отметить, что в условиях наличия в Казахстане выпускников с зарубежным образованием, в том числе программы «Болашак», значительная часть средств займов продолжает направляться на привлечение международных экспертов, с гонорарами, превышающими оплату отечественных специалистов почти в 4 раза.

НАЛОГОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ

Рост поступлений бюджета на фоне стабилизации цен на нефть показал сохранение значительной зависимости доходной части бюджета от сырьевого сектора экономики. Темп прироста поступлений в консолидированный бюджет от несырьевого сектора снизился с 40,7% в 2016 году до 2,6% в 2017 году.

Отмечена устойчивая тенденция сокращения доли налоговых поступлений в структуре доходов республиканского бюджета. При этом имеют место недостатки, препятствующие повышению результативности налогового и таможенного администрирования и, как следствие, дополнителю пополнению доходной части бюджета.

Если в 2013 году доля налоговых поступлений составляла 67,8%, то в 2017 году она снизилась до 50%, что меньше чем в кризисном 2015 году, когда мировая цена на нефть опустилась до отметки 37 долл. США за баррель.

Снижение недоимки по налоговым поступлениям в республиканский бюджет достигается преимущественно в результате признания

должников банкротами, а не за счет принудительных мер взыскания, обеспечивающих поступления платежей в бюджет.

В действующем законодательстве не применяются понятия «налоговый потенциал» (сумма налогов, которая может поступить в доход бюджета при условии полного и своевременного выполнения налоговых обязательств) и «налоговый разрыв» (разница между налоговым потенциалом и фактически посту-

пившими налогами), вследствие чего используемые ориентиры и подходы к решению задачи по обеспечению эффективного администрирования налоговых поступлений уступают лучшим мировым практикам.

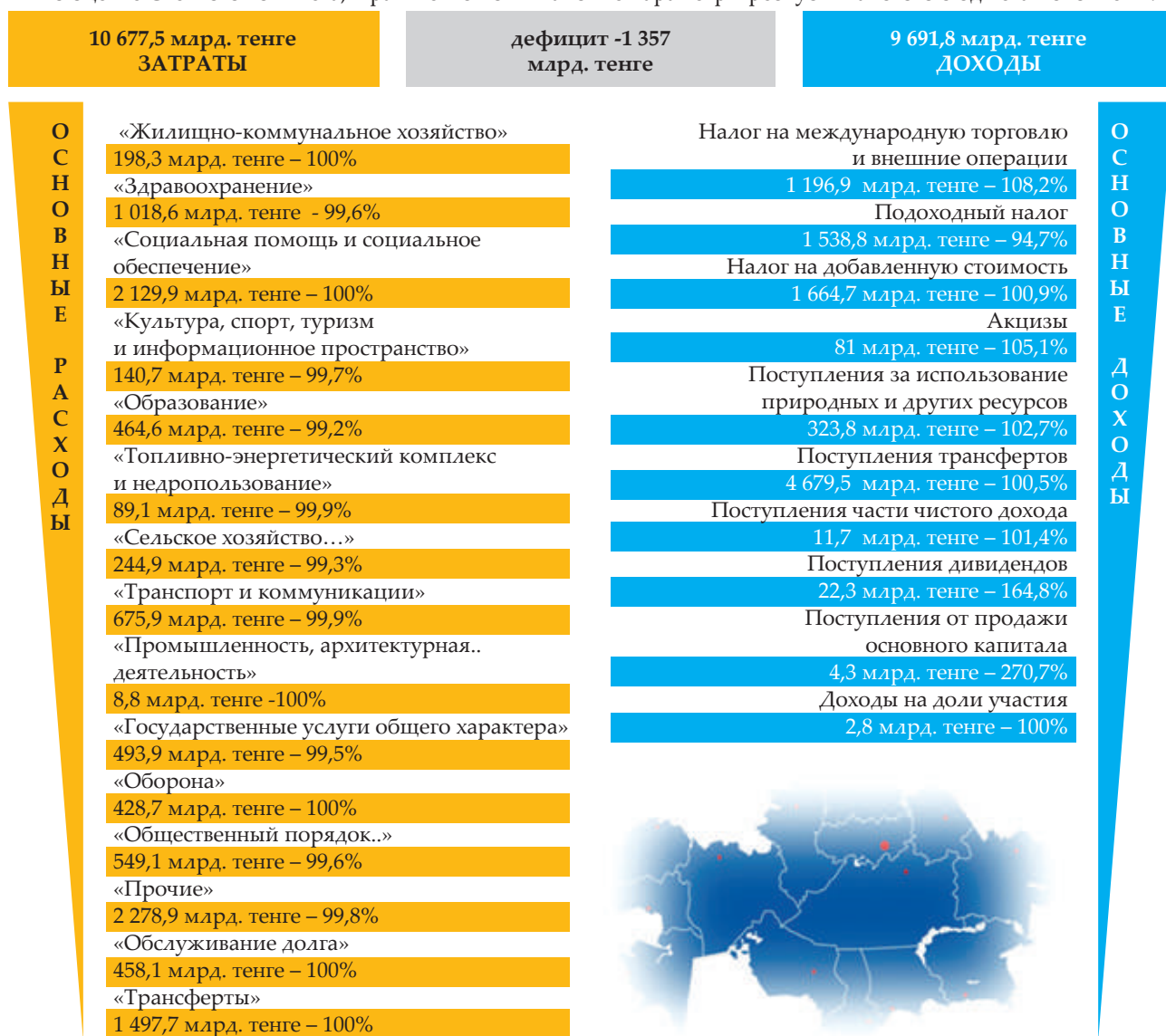
Отмечены значительные расхождения между плановыми и фактическими показателями исполнения поступлений, что связано с несовершенством методики их прогнозирования.

В целом по итогам 2017 года, по оценкам Счетного комитета, предполагаемые потери республиканского бюджета от некачественного администрирования составляют порядка 6,5 млрд. тенге.

Международные рейтинги демонстрируют наличие барьеров для развития бизнеса в стране, что требует принятия дополнительных мер для более качественного достижения запланированных стратегических целей по улучшению бизнес - среды к 2020 году.

ИСПОЛНЕНИЕ ОСНОВНЫХ ПАРАМЕТРОВ РЕСПУБЛИКАНСКОГО БЮДЖЕТА

По оценке Счетного комитета, Правительством плановые параметры республиканского бюджета исполнены.

Несмотря на неоднократные уточнения и корректировки бюджета, сумма неосвоенных центральными государственными органами средств, выделенных из республиканского бюджета, составила 15,0 млрд. тенге, или 0,1% от произведенных расходов.

Сумма неэффективно использованных бюджетных средств, выделенных на решение социально - экономических задач в 2017 году, составила 507,9 млрд. тенге.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ И ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ПРОГРАММ

Правительством в 2017 году принят ряд мер по исполнению рекомендаций Счетного комитета, направленных на повышение эффективности реализации программных документов через обеспечение достижения показателей результатов, в части:

- введения обязательной промежуточной оценки реализации программных документов не реже чем за два - три года с начала их реализации;
- установления запрета на корректировку показателей программных документов в последний год их реализации;
- обеспечения каскадирования целевых индикаторов документов системы государственного планирования в стратегиях и планах развития национальных холдингов и компаний;

- регламентации требования по обязательному проведению работы над ошибками через оценку реализации государственной или правительственной программы перед постановкой ее на утрату.

Вместе с тем, анализ исполнения республиканского бюджета за отчетный период свидетельствует о сохранении отдельных системных недостатков, препятствующих эффективной реализации политики, определенной Главой государства в документах системы государственного планирования.

В большинстве случаев в качестве индикаторов отражаются основные макроэкономические показатели страны (рост ВВП, снижение безработицы, рост несырьевого сектора экономики, несырьевого экспорта), влияние на которые оказывают как внешние, так и внутренние факторы, не вытекающие из программного документа.

Имеет место уменьшение изначально утвержденных объемов финансирования программ на этапе разработки республиканского бюджета и планов мероприятий по их реализации. Наблюдается регулярное снижение значений показателей результатов программ без корректировок целевых индикаторов.

Отмечается дублирование целей, задач, а также мероприятий программных документов, что не позволяет определить реальный эффект бюджетного финансирования на экономическое развитие страны от реализации мероприятий конкретной программы.

Достижение показателей результатов в программах развития территорий всех регионов в совокупности при их декомпозиции не обеспечивает достижение запланированного целевого индикатора вышестоящего программного документа.

Отсутствует последовательность и преемственность развития в некоторых секторах экономики.

Разработка правительственных программ осуществляется без учета потенциальных рисков их несвоевременной реализации. Отсутствие должной развязнительной работы и, в отдельных случаях, нормативно-правового обеспечения не позволяет обеспечить широкий доступ к инструментам государственной поддержки, направленным на развитие предпринимательства и создание рабочих мест.

Тем самым, программно-целевая ориентация бюджета в полном объеме не обеспечивается, как и не достигается значительный мультипликативный эффект на развитие отраслей экономики.

В рамках оценки эффективности реализации государственных и правительственных программ проведен анализ с каскадированием достижения целевых индикаторов и показателей результатов развития отраслей по последовательности от уровня общенациональных целевых индикаторов и показателей Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2020 года (далее - Стратегия 2020)¹ до показателей результатов бюджетных программ.

По оцененным 10 документам системы государственного планирования недостижение целевых индикаторов составило 16%.

Учитывая, что Стратегия 2020 поставлена на утрату без проведения соответствующей оценки, требуется определение слабых и сильных сторон действующей системы государственного планирования для обеспечения эффективной реализации Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2025 года² (далее - Стратегия 2025).

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ, ВЫДЕЛЕННЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫМ ОРГАНАМ

Указанные за предыдущий отчетный период недостатки администраторов при планировании и исполнении бюджета устранены по итогам 2017 года не в полном объеме (исполнение составило 85,7%).

Имеет место системная проблема по выбору, расчету прогнозируемых к достижению показателей. Отсутствуют единые подходы по определению влияния затраченных государственных органов бюджетных средств на достижение задач, стоящих перед ним.

Сохраняется тенденция недостижения показателей результатов при полном выделении бюджетного финансирования и его освоении.

В стратегических планах отдельных администраторов бюджетных программ зафиксированы показатели национального уровня (Doing Business, Глобального индекса конкурентоспособности Всемирного Экономического Форума), на достижение которых оказывает влияние эффективность деятельности многих государственных органов, а в ряде случаев и общественное мнение.

Сроки подготовки отчета по исполнению бюджета не совпадают со сроками проведения оценки эффективности реализации программных документов и деятельности государственных органов, формирование итогов по которым осуществляется в значительно поздние сроки (от 1

до 3 месяцев после внесения Правительством отчета об исполнении бюджета за соответствующий год).

При этом в самих заключениях по мониторингу реализации программ приводятся ссылки на отсутствие статистических данных на отчетную дату. Анализ достижения индикаторов за предыдущий период не раскрывается.

В отчетах по стратегическим планам и бюджетным программам отражается информация по показателям и исполнению бюджета без учёта их изменений в течение отчетного периода. Это усложняет процесс бюджетного мониторинга и не позволяет полноценно оценить достижение прямых и конечных результатов через призму эффективности принимаемых управленческих решений.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ РЕГИОНАМИ

При проведении административной реформы утеряна целостность региональной политики. Отсутствие целевых индикаторов и мероприятий в сфере регионального развития в Стратегическом плане уполномоченного органа по региональной политике, не позволяет обеспечить полноценную реализацию Программы развития регионов до 2020 года.

Несмотря на рост объемов трансфертов местным бюджетам в целом между регионами увеличился разрыв в бюджетной обеспеченности в 2,3 раза, среднемесячных доходах на душу населения и уровне бедности в 3,5 и 6,3 раза соответственно.

Максимальное значение бюджета на душу населения (в г. Астане – 454,6 тыс. тенге) превышает минимальное (в Южно-казахстанской области – 201,5 тыс. тенге) в 2,3 раза.

Более того, несмотря на ежегодный рост расходов на социальную сферу (в 2016 году свыше 40% в структуре затрат), а также рост доходов бюджета на душу населения, индикатор уровня бедности³ сохранился на уровне прошлого года (2,6%).

Отсутствие эффективной мотивации местных исполнительных органов в повышении налогового потенциала и обеспечении роста экономики региона привело к искусственному усилению зависимости регионов от финансирования на центральном уровне.

УПРАВЛЕНИЕ АКТИВАМИ СУБЪЕКТОВ КВАЗИГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА

Проводимая политика сокращения доли участия государства в

¹ Указ Президента Республики Казахстан от 1 февраля 2010 года № 922. Утратил силу Указом Президента Республики Казахстан от 15 февраля 2018 года № 636

² Указ Президента Республики Казахстан от 15 февраля 2018 года № 636

³ Доля населения, имеющего доходы ниже величины прожиточного минимума

экономике позволила за последние три года снизить удельный вес валовой добавленной стоимости квазигосударственного сектора в ВВП до 18,3% в 2016 году. Количество юридических лиц с участием государства снизилось до 379 ед., или на 13,7% за три года.

Несмотря на рост поступлений дивидендов и отчислений от субъектов квазигосударственного сектора их доля в пересчете к объему полученного дохода ежегодно снижается. Так, если объем дивидендов и отчислений, перечисленных в 2015 году, составлял 14,5% от объема чистого дохода, то в 2017 году он снизился до 6,1%.

Сохраняется практика несвоевременного освоения субъектами квазигосударственного сектора выделяемых средств, основная часть которых образовалась по причине неэффективного планирования.

Тем самым, продолжена практика изъятия государственных средств из оборота посредством их резервирования на контрольных счетах наличности субъектов квазигосударственного сектора (далее – КСН).

Всего по состоянию на 1 января 2018 года на КСН числится неиспользованный остаток средств, выделенных на увеличение уставного капитала, в размере 74,2 млрд. тенге, из которых 38,2 млрд. тенге 2017 года.

В качестве одного из основных инструментов сдерживания роста расходов является проведение эффективной инвестиционной политики, неотъемлемой частью которой выступает широкомасштабная реализация инвестиционных проектов через механизмы государственно-частного партнерства (далее – ГЧП).

Конкретные целевые индикаторы и показатели по количеству проектов ГЧП предусмотрены только в 2 государственных программах (государственные программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 - 2019 годы и «Денсаулық»).

В остальных программных документах предполагается применение инструментов ГЧП без указания количественных значений, позволяющих оценить степень их эффективности для соответствующей отрасли.

Сдерживающим фактором развития ГЧП является недостаточная проработка механизмов устранения рисков, которые могут возникнуть при реализации проектов ГЧП (экономических, финансовых, юридических, технических, социальных и др.).

РЕКОМЕНДАЦИИ

1. При приведении программных документов в соответствие с принятым Стратегическим планом Республики Казахстан до 2025 года

провести полную декомпозицию обозначенных целей, с исключением дублирования и обеспечением согласованности показателей результатов с поставленными задачами. Формирование бюджетных заявок должно быть ориентировано на исполнение указанной декомпозиции.

2. Необходимо ускорить работу по внедрению методологии влияния и оценки вложенных средств, включая займы и предоставленные преференции на достижение показателей прямых и конечных результатов бюджетных программ, ориентированных на достижение стратегических целей и индикаторов.

3. Обеспечить пересмотр действующей системы бюджетного мониторинга, сопоставив сроки проведения оценки эффективности реализации программных документов и деятельности государственных органов, подготовки отчета по исполнению бюджета и публикации отчетных статистических данных в целях обеспечения их синхронизации.

4. В целях повышения рациональности использования бюджетных средств провести комплексную ревизию всех мер государственной поддержки на предмет их эффективности, исключения дублирования и взаимного противоречия, не позволяющего повысить результативность мероприятий, направленных на сбалансированный экономический рост.

5. Для исполнения стратегических задач разработать четкую методологию определения и расчета прогнозируемых показателей программных документов с учетом оценки внешних и внутренних рисков, влияющих на их достижение.

6. В целях обеспечения экономики необходимыми финансовыми ресурсами целесообразно рассмотреть возможность расширения перечня инструментов денежно-кредитной политики и усиления ее корреляции с налогово-бюджетной политикой.

7. Для обеспечения экономической безопасности страны рекомендуется проведение сбалансированной долговой политики государства с установлением конкретных целей по развитию внутреннего рынка ценных бумаг.

8. Конкретизировать цели заимствования, исключив практику привлечения внешних источников финансирования для реализации текущей деятельности государственных органов и минимизировав оплату услуг международных консультантов, с установлением ответственности за своевременность освоения и достижения целей займов.

9. Включить показатель «снижение налогового разрыва» в качестве целевого показателя результата деятельности органов государственных

доходов. В свою очередь, наращивание налогового потенциала страны должно быть предусмотрено в документах Системы государственного планирования как стратегический ориентир экономического развития республики.

10. Пересмотреть методологию выделения субвенций и применения механизма изъятий при ежегодном мониторинге использования трансфертов общего характера.

В целях выравнивания уровня социального развития регионов и повышения качества прогнозирования доходов разработать методики определения налогового потенциала региона, а также уровня обеспечения гарантированными государственными услугами на единицу получателя этих услуг с использованием нормативных методов, системы корректирующих коэффициентов унифицированного характера по всем гарантированным расходам в разрезе регионов.

11. В целях повышения заинтересованности местных исполнительных органов в развитии налогового потенциала, а также сокращения встречных потоков бюджетных средств рекомендуется совершенствование межбюджетных отношений и системы прогнозирования поступлений с перераспределением отдельных налогов между уровнями бюджета.

12. В целях повышения эффективного использования бюджетных средств, а также сбалансированности бюджетных решений на каждом уровне управления необходимо обеспечить прозрачность механизмов отбора проектов, направленных на реализацию программных документов. Целесообразно опубликование государственными органами Перечня местных бюджетных инвестиций с начала их утверждения (с учетом производимых корректировок) до фактического выхода проекта на заявленную мощность.

13. Обратит внимание на актуальность ранее данных Счетным комитетом рекомендаций по целесообразности закрепления механизмов финансирования государственных холдингов и национальных компаний по принципу бюджетирования, ориентированного на результат, с рассмотрением вопроса выделения средств на заседании Республиканской бюджетной комиссии по аналогии с администраторами бюджетных программ.

14. Пересмотреть механизм выделения субъектам квазигосударственного сектора средств из республиканского бюджета исключительно путем льготного бюджетного кредитования, а также разработать критерии и показатели эффективности их функционирования.

Абдигамидов А.К.

Аппарат акима Туркестанской области,
Туркестан, Казахстан

Система управления рисками службы внутреннего аудита

Аннотация: В данной статье автором представлены разработанная им и применяемая на практике Службой внутреннего аудита акима Туркестанской области Система управления рисками для выбора наиболее подверженных рискам объектов государственного аудита.

Ключевые слова: государственный аудит, внутренний аудит, система управления рисками.

Аңдатпа: Бұл мақалада автормен ол әзірленген және Түркістан облысы әкімінің Ішкі аудит қызметінде қолданып жүрген тәуекелге бейімі ең жоғары мемлекеттік аудит объектілерін таңдау үшін арналған Тәуекелдерді басқару жүйесі ұсынылған.

Түйінді сөздер: мемлекеттік аудит, ішкі аудит, тәуекелдерді басқару жүйесі.

Abstract: In this article the author presents the risk management system developed by him and applied in the activity of the Internal Audit Service of the Turkestan district to select the most audited objects of public audit.

Keywords: state audit, internal audit, risk management system.

В Концепции внедрения государственного аудита в Республике Казахстан, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан в целом отмечается ориентированность осуществления государственного аудита на основе управления рисками [1].

В связи с этим в нормативных правовых актах, разработанных и внедренных на основе данной Концепции, используется понятие «система управления рисками», которое применяется как при выборе объектов государственного аудита, так и при самом проведении государственного аудита.

Так например, Законом Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» пунктом 1 статьи 18 предусмотрено, что формирование перечня объектов государственного аудита на соответствующий год осуществляется на основании систем управления рисками – количественных и качественных показателей оценки деятельности объектов государственного аудита, на основе которых принимается решение об отнесении объектов государственного аудита к определенной группе риска,

с целью их максимального охвата государственным аудитом [2].

Также Правилами проведения внутреннего государственного аудита и финансового контроля, утвержденными Приказом Министра финансов Республики Казахстан [3], предусмотрена разработка систем управления рисками на основе Единых принципов и подходов к системе управления рисками, применяемых органами государственного аудита и финансового контроля, утвержденными совместно Счетным комитетом по контролю за исполнением республиканского бюджета и Министром финансов Республики Казахстан [4], а также Типовой системы управления рисками, которая применяется при формировании перечня объектов государственного аудита и финансового контроля на соответствующий год и проведении внутреннего государственного аудита, утвержденной приказом Министра финансов Республики Казахстан [6] с формированием критериев рисков и их утверждение руководителем государственного органа – в центральных государственных органах, а также акимами областей, города респу-

бликанского значения, столицы – в местных исполнительных органах областей, городов республиканского значения, столицы [3].

В целом Система управления рисками является инструментом, обеспечивающим эффективность деятельности органов внутреннего аудита, оптимальное распределение ресурсов на наиболее приоритетных направлениях государственного аудита, включающим в себя всесторонний анализ совокупности имеющихся рисков, их идентификацию и оценку, выработку и принятие мер реагирования, мониторинг эффективности результатов принятых мер.

Действующей нормативной базой, применяемой органами государственного аудита различных уровней, предусмотрены разработка, внедрение и применение различных типов Систем управления рисками, в том числе Система управления рисками для формирования Перечня объектов государственного аудита, проведения государственного аудита, Система управления рисками при аудите финансовой отчетности, Система управления рисками внутренних

процессов (бизнес-процессов) и т.д. соответственно для органов внешнего государственного аудита и внутреннего государственного аудита.

Данная Система управления рисками разработана для служб внутреннего аудита центральных государственных органов и местных исполнительных органов с учетом их функций и направлений деятельности служб внутреннего аудита местных исполнительных органов.

При разработке Системы управления рисками для служб внутреннего аудита основной приоритет был направлен на максимальную простоту и практичность применения, а также направленность на максимальное вовлечение всех структур и сотрудников служб внутреннего аудита, с ориентацией на взятие полной ответственности при проведении оценки рисков.

Кроме того в Системе управления рисками также применены требования и нормы Типовой системы управления рисками, которая применяется при формировании перечня объектов государственного аудита и финансового контроля на соответствующий год и проведении внешнего государственного аудита, утвержденной нормативным постановлением Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского [5], а также международные нормы сферы аудита.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ СЛУЖБЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА

Система управления рисками (далее – СУР), применяется при формировании Перечня объектов государственного

го аудита на соответствующий год и проведении государственного внутреннего аудита и финансового контроля.

Основной целью СУР является повышение эффективности формирования Перечня объектов государственного аудита на соответствующий год, проведение государственного аудита и иной деятельности Службы внутреннего аудита (далее – СВА) Аппарата Акима Туркестанской области Республики Казахстан (далее – Аппарат Акима Туркестанской области).

ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ

СУР включает в себя следующие этапы:

1) сбор информации о деятельности объектов аудита из полученной от них финансовой, бюджетной, бухгалтерской отчетности и других официальных источников для формирования базы данных по объектам и предметам государственного аудита в целях проведения оценки рисков;

2) идентификация рисков посредством определения причин путем проведения экспертной оценки риска и установления основных параметров для управления рисками, определения области применения, источника рисков и типов нарушения;

3) анализ риска с определением уровней последствия и вероятности наступления и классификацией рисков по степени важности (степени риска): высокая, средняя, минимальная;

4) оценка риска на основе количественных и (или) качественных методов по показателям критериев согласно сформированному реестру критериев рисков, по результатам которого оформляются выходные формы в разрезе объектов государ-

ственного аудита, критериев риска, баллов риска, группы риска и мер реагирования;

5) меры реагирования, применяемые по результатам оценки рисков, обеспечивающие предупреждение, минимизацию и устранение рисков;

6) мониторинг рисков, проводимый на периодической основе, с целью установления эффективности и актуальности определенных рисков или изменения степени рисков (выявление остаточного риска).

Идентификация рисков проводится путем анализа изучения объектов и предметов государственного аудита, в целях определения рисков и их критериев, путем выявления потенциальных и реализованных угроз и опасностей причин их возникновения по следующим приоритетным для СВА направлениям:

1) риски в области исполнения бюджета;

2) риски в сфере процедур государственных закупок и исполнения договорных обязательств;

3) риски по субъектам квазигосударственного сектора (подведомственные государственные предприятия, акционерные общества и товарищества);

4) риски в достижении целей Программы развития Туркестанской области;

5) риски оказания услуг объектами внутреннего государственного аудита.

На основе результатов идентификации рисков формируется реестр критериев рисков, согласно нижеприведенной форме (1).

Форма 1

Реестр критериев рисков

№ п/п	Критерии	Показатели критериев (причины рисков)	Вероятность возникновения (группа риска)	Источник информации
1	Риски воздействия (ущерб) в области исполнения бюджета:			
1	Наличие кредиторской задолженности прошлых лет	наличие задолженности прошлых лет, не погашенной в текущем году	высокий	Сведения от объектов госаудита
		наличие задолженности, погашенной в текущем году частично (не в полном объеме)	средняя	
2	Наличие дебиторской задолженности прошлых лет (без учета текущей задолженности по коммунальным услугам и услугам связи)	наличие задолженности прошлых лет, не погашенной (взысканная) в текущем году	высокий	Сведения от объектов госаудита
		наличие задолженности прошлых лет, погашенной (взысканной) в текущем году частично (не в полном объеме)	средняя	

3	Наличие незавершенного строительства с графиком завершения в следующем году	выполнение подрядных работ не более 50%	высокий	Сведения от объектов госаудита
		выполнение подрядных работ не менее 70%	средний	
		выполнение подрядных работ не менее 95%	минимальный	
4	Наличие невозмещенных сумм в бюджет на счета физических и юридических лиц по итогам проверки органов контроля	наличие сумм возмещения, имеющихся на начало предыдущего финансового года, не возмещенных в текущем году	высокий	Сведения от объектов госаудита
		наличие сумм возмещения, образовавшихся в текущем финансовом году	средний	
5	Наличие фактов передачи материалов в правоохранительные и уполномоченные органы по итогам контрольных мероприятий с возбуждением уголовных или административных дел за последние 2 года	Наличие фактов передачи в правоохранительные органы и возбуждения уголовных дел	высокий	Сведения от отделов Аппарата Акима Туркестанской области, объектов госаудита и других источников
		Наличие фактов передачи в уполномоченные органы и применения административных взысканий	средний	
6	Отсутствие руководителя финансовой службы	более 5 месяцев	высокий	Сведения от отделов Аппарата Акима Туркестанской области, объектов госаудита и других источников
		более 3-х месяцев	средний	
		менее 1 месяца	минимальный	
7	Позднее осуществление государственных закупок	наличие фактов проведения процедур государственных закупок способом конкурса и аукциона на 1 декабря текущего года	высокий	Сведения от объектов госаудита, веб-портала ГЗ
		наличие фактов проведения процедур закупок способом запроса ценовых предложений на 1 декабря текущего года	средний	
2	Риски воздействия (ущерб) в сфере процедур государственных закупок и исполнения договорных обязательств:			
8	Объем закупок способом конкурса и аукциона	наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем более 50% от общей суммы Плана ГЗ	высокий	Сведения от объектов госаудита, веб-портала ГЗ
		наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем не более 50% общей суммы Плана ГЗ	средний	
		наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем менее 20% общей суммы Плана ГЗ	минимальный	
9	Объем закупок способом из одного источника	наличие закупок способом из одного источника в объеме более 50% от общего объема закупок	высокий	Сведения от объектов госаудита, веб-портала ГЗ
		наличие закупок способом из одного источника в объеме не более 30% от общего объема закупок	средний	
		наличие закупок способом из одного источника в объеме менее 20% от общего объема закупок	минимальный	

10	Проведение закупок среди отечественных товаропроизводителей и поставщиков работ и услуг, а также среди субъектов малого предпринимательства	отсутствие проведения закупок среди обеих категорий	высокий	Сведения от объектов госаудита, веб-портала ГЗ
		наличие закупок только среди отечественных товаропроизводителей и поставщиков работ и услуг или только среди субъектов малого предпринимательства	средний	
11	Проведение контрольных мероприятий органами контроля	отсутствие контроля по всем проведенным закупкам за последние 2 года или наличие контроля только по отдельным проведенным закупкам	высокий	Сведения от объектов госаудита
		отсутствие контроля по всем проведенным закупкам за последний год или наличие контроля только по отдельным проведенным закупкам	средний	
		наличие контрольных мероприятий	минимальный	
12	Наличие фактов уклонения от заключения договоров или неисполнения взятых обязательств поставщиками по заключенным договорам	наличие более 5 фактов	высокий	Сведения от объектов госаудита
		наличие более 3-х фактов	средний	
		наличие более 2-х фактов	минимальный	
13	Квалификация работников по процедурам проведения ГЗ	отсутствие мероприятий по обучению (повышению квалификации) ответственного лица по проведению ГЗ в течении 2 лет	высокий	Сведения от объектов госаудита
3	Риски воздействия (ущерб) в квазигосударственном секторе Туркестанской области (подведомственных предприятий и акционерных обществ, товариществ):			
14	Снижение дохода	снижение дохода организации за последние 2 года подряд с интенсивностью более 5% в год	высокий	Сведения от объектов госаудита
		снижение дохода организации за последний год более 5% по сравнению с предыдущим годом	средний	
15	Убыточность организации	убыточность организации в течении последних 2-х лет	высокий	Сведения от объектов госаудита
		убыточность организации за последний год	средний	
16	Наличие филиальной сети	наличие не менее 2 филиалов	средний	Сведения от объектов госаудита
		наличие не более 2 филиалов	минимальный	
17	Доля административных расходов от общего объема расходов, в %	объем составляет более 60%	высокий	Сведения от объектов госаудита
		объем составляет не более 60%	средний	
		объем составляет менее 50%	минимальный	
18	Наличие в организации утвержденных лимитов административных расходов и натуральных норм пробега, ГСМ, хозяйственных товаров, канцелярских товаров и других.	отсутствие лимитов и норм	высокий	
4	Риски воздействия (ущерб) в достижении целей Программы развития Туркестанской области:			
19	Наличие по объекту аудита пунктов Программы развития Туркестанской области, по которым является исполнителем	наличие более 5 пунктов	высокий	Сведения от Управлений экономики и финансов и объектов госаудита
		наличие не более 5 пунктов	средний	
		менее 2-х пунктов	минимальный	

20	Доля невыполненных мероприятий от общего количества, в %	наличие не выполненных мероприятий более 30%	высокий	Сведения от Управлений экономики и финансов и объектов госаудита
		наличие не выполненных мероприятий менее 30%	средний	
		наличие не выполненных мероприятий менее 10%	минимальный	
21	Освоение бюджета за соответствующий период	освоение менее 90%	высокий	Сведения от Управлений экономики и финансов и объектов госаудита
		освоение менее 95%	средний	
		освоение не менее 98%	минимальный	
22	Сроки достижения количественных и качественных показателей Программы развития Туркестанской области	наличие показателей со сроком достижения в течение года	высокий	Программа развития Туркестанской области, сведения от Управлений экономик и финансов и объектов госаудита
		наличие показателей со сроком достижения в течение 2-х лет	средний	
		наличие показателей со сроком достижения более 2-х лет	минимальный	
23	Наличие в Программе развития Туркестанской области показателей по сдаче объектов (строительства зданий, центров, больниц и других).	наличие показателей по сдаче объектов в течении следующего финансового года	высокий	Программа развития Туркестанской области
		наличие показателей по сдаче объектов в течении следующих 2-х лет	средний	
		отсутствие показателей по сдаче объектов	минимальный	
5	Риски воздействия (ущерб) при оказании государственных услуг объектами государственного аудита:			
24	Текущность кадров от общего числа работников, в %	более 20% от общего числа работников	высокий	Сведения от объектов госаудита
		до 20% от общего числа работников	средний	
		менее 10%	минимальный	
25	Наличие жалоб по оказанию госуслуг	наличие более 5 фактов жалоб	высокий	Сведения от Службы управления персоналом и объектов госаудита
		наличие менее 5 фактов жалоб	средний	
		наличие не более 2-х фактов жалоб	минимальный	
26	Наличие фактов коррупционных правонарушений при оказании государственных услуг	наличие фактов коррупционных правонарушений в последние 2 года	высокий	
		наличие фактов коррупционных правонарушений	средний	
27	Наличие фактов применения в организации дисциплинарных, административных взысканий	имеются факты наличия в 1 году в среднем более 2-х административных правонарушений или фактов увольнения с должности по основной деятельности работников	высокий	Сведения от Службы управления персоналом и объектов госаудита
		имеются факты применения более 5 дисциплинарных взысканий в виде "строгого выговора" в 1 году	средний	
		имеются факты применения менее 5 дисциплинарных взысканий в 1 году	минимальный	
28	Автоматизированность оказания услуг	услуга полностью не автоматизирована	высокий	Сведения от объектов госаудита
		услуга автоматизирована частично	средний	

29	Объем отказов и возвратов при оказании госуслуг	объем отказов или возвратов более 5% от общего принятых заявлений услугополучателей	высокий	Сведения от объектов госаудита
		объем отказов или возвратов не более 5% от общего принятых заявлений услугополучателей	средний	
		объем отказов или возвратов менее 2% от общего принятых заявлений услугополучателей	минимальный	
30	Проведение контрольных мероприятий органами контроля	отсутствие контроля по госуслугам за последние 2 года, или наличие контроля только по отдельным госуслугам	высокий	Сведения от объектов госаудита
		отсутствие контроля по госуслугам за последний год или наличие контроля только по отдельным госуслугам	средний	
		наличие контрольных мероприятий	минимальный	

СВА периодически проводится мониторинг реестра критериев рисков, по результатам которого принимаются новые критерии, либо архивируются те, которые потеряли на тот момент актуальность, с внесением изменений и дополнений в реестр критериев рисков.

При осуществлении анализа рисков СВА формируется расчет, определяются показатели, наиболее подверженные риску, относящиеся объекту аудита и контролю к соответствующей группе риска, а также устойчивые и менее подверженные риску.

СВА посредством проведения соответствующего анализа на периодической основе осуществляются мероприятия по повышению эффективности применяемых мер реагирования.

Оценка рисков проводится в три этапа:

1) на первоначальном этапе проводятся расчетные операции по исчислению необходимых значений и данных в виде количественных и качественных измерений, долей, динамики в процентах;

2) на втором этапе осуществляются аналитические мероприятия,

сравнение и сопоставление значений и данных по критериям рисков;

3) на третьем этапе проводится распределение объектов государственного аудита по группам рисков.

Ранжирование объектов государственного аудита внутри группы риска осуществляется в зависимости от суммы полученных значений по группе, к которой он отнесен. На первое место в группе с высокой степенью риска ставится объект, набравший максимальную сумму значений по этой группе риска.

Общее руководство процессом СУР на всех этапах осуществляется руководителем СВА.

РАСЧЕТ ПОКАЗАТЕЛЕЙ РИСКА И ПОЛУЧЕНИЕ РЕЗУЛЬТАТОВ ОЦЕНКИ РИСКОВ

По каждому критерию для установления приоритета мер реагирования имеются показатели (причины рисков), с определением степени риска. Исходя из значимости наступивших или имеющихся недостатков, а также по значимости воздействия недостатка, ущерба, приоритетности его устранения или минимизации,

показатель относится к одной из трех степеней риска:

- 1) *высокой степени риска;*
- 2) *средней степени риска;*
- 3) *минимальной степени риска.*

По критериям с высоким уровнем значимости к их показателям, значения которых относятся к высокой степени риска, присваивается 5 или 4 балла (по приоритетности важности показателя и экспертному заключению работника СВА), средней степени риска - 3 или 2 балла (по приоритетности важности показателя и экспертному заключению работника СВА) и минимальной степени риска - 1 балл.

Определение рисков по объектам государственного аудита осуществляется на основе реестра критериев рисков по шести направлениям (блокам), на основании расчета критериев риска согласно Форме (2) ответственными работниками СВА по каждому объекту государственного аудита отдельно, с изложением экспертного заключения по отношению объекта государственного аудита к соответствующей группе риска и принятию мер реагирования.

Форма 2					
Расчет критериев риска по объекту _____					
(полное наименование объекта)					
№ п/п	Критерии	Показатели критериев (причины рисков)	Вероятность возникновения (группа риска)	Баллы	Отношение объекта к группе риска
1	ВСЕГО баллов по направлению - Риски воздействия (ущерб) в области исполнения бюджета:				

1	Наличие кредиторской задолженности прошлых лет	наличие задолженности прошлых лет, не погашенной в текущем году	высокий	5-4	
		наличие задолженности, погашенной в текущем году частично (не в полном объеме)	средняя	3-2	
		наличие фактов проведения процедур закупок способом запроса ценовых предложений на 1 декабря текущего года	средний	3-2	
2
... и т.д. согласно Реестру критериев рисков Форма 1					
2	ВСЕГО баллов по направлению - Риски воздействия (ущерб) в сфере процедур государственных закупок и исполнения договорных обязательств:				
8	Объем закупок способом конкурса и аукциона	наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем более 50% общей суммы Плана ГЗ	высокий	5-4	
		наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем не более 50% общей суммы Плана ГЗ	средний	3-2	
		наличие конкурсов и аукционов в объеме, составляющем менее 20% общей суммы Плана ГЗ	минимальный	1	
9
... и т.д. согласно Реестру критериев рисков Форма 1					
3	ВСЕГО баллов по направлению - Риски воздействия (ущерб) в квазигосударственном секторе Туркестанской области (подведомственных предприятий и акционерных обществ, товариществ):				
14	Снижение дохода	снижение дохода организации за последние 2 года подряд с интенсивностью более 5% в год	высокий	5-4	
		снижение дохода организации за последний год более 5% по сравнению с предыдущим годом	средний	3-2	
15
... и т.д. согласно Реестру критериев рисков Форма 1					
4	ВСЕГО баллов по направлению - Риски воздействия (ущерб) в достижении целей Программы развития Туркестанской области:				
19	Наличие по объему аудита пунктов Программы развития Туркестанской области, по которым является исполнителем	наличие более 5 пунктов	высокий	5-4	
		наличие не более 5 пунктов	средний	3-2	
		менее 2-х пунктов	минимальный	1	
		наличие показателей по сдаче объектов в течении следующих 2-х лет	средний	3-2	
		отсутствие показателей по сдаче объектов	минимальный	1	
20
... и т.д. согласно Реестру критериев рисков Форма 1					
5	ВСЕГО баллов по направлению - Риски воздействия (ущерб) при оказании государственных услуг объектами государственного аудита:				
24	Текущность кадров от общего числа работников, в %	более 20% от общего числа работников	высокий	5-4	
		до 20% от общего числа работников	средний	3-2	
		менее 10%	минимальный	1	
		объем отказов или возвратов не более 5% от общего принятых заявлений услугополучателей	средний	3-2	
		объем отказов или возвратов менее 2% от общего принятых заявлений услугополучателей	минимальный	1	
25
... и т.д. согласно Реестру критериев рисков Форма 1					

ИТОГО баллов на направлениям рисков		Общий балл	Отношение к группа риска: Высокий 25-35 Средний 15-25 Минимальный 10-15
1	Риски воздействия (ущерб) в области исполнения бюджета:		
2	Риски воздействия (ущерб) в сфере процедур государственных закупок и исполнения договорных обязательств:		
3	Риски воздействия (ущерб) в квазигосударственном секторе Туркестанской области (подведомственных предприятий и акционерных обществ, товариществ):		
4	Риски воздействия (ущерб) в достижении целей Программы развития Туркестанской области:		
5	Риски воздействия (ущерб) при оказании государственных услуг объектами государственного аудита:		
Всего по всем направлениям			

Экспертное заключение:

Должность _____

ФИО _____

Подпись _____

По итогам установленных чисел балльных показателей коэффициента по каждому критерию соответствующего направления риска, по каждому объекту контроля анализируется отношение их к группе риска.

По итогам применения данных расчетов все объекты государственного аудита классифицируются по 3 группам риска, определяемым по каждому критерию соответствующего направления риска:

имеющие итоговый коэффициент от 18 и более, относятся к кате-

гории высокой группы риска; имеющие итоговый коэффициент от 12 до 17 баллов включительно, относятся к категории средней группы риска;

имеющие итоговый коэффициент до 11 баллов включительно, относятся к категории минимальной группы риска.

В целях определения степени риска объектов государственного аудита определяется доля риска объекта государственного аудита (полученные суммарные значения рисков со-

поставляются с возможным максимальным значением риска).

Расчет производится в разрезе каждого критерия и каждой степени риска путем суммирования значений групп риска каждого критерия.

По итогам расчета ответственными работниками подписанные Расчеты критериев риска по каждому объекту государственного аудита предоставляются руководителю СВА для формирования Сводного расчета критериев риска согласно Форме (3)

Сводный расчет критериев риска				
№ п/п	Наименование объектов государственного аудита	Итоговый балл по всем направлениям	Определение включения в Перечень	Мера реагирования
1	2	3	4	5

По итогам сводного расчета критериев рисков итоговые баллы по каждому направлению риска (бло-

ку) суммируются и определяется необходимость их дальнейшего включения в Перечень объектов го-

сударственного аудита по Форме (4) или в Перечень объектов, подлежащих мониторингу Форма (5).

Перечень объектов государственного аудита на ___ год				
№ п/п	Наименование объекта	Тип государственного аудита	Срок проведения аудита	Информация по исполнителям
1	2	3	4	5

Перечень объектов к мониторингу на ___ год

№ п/п	Наименование объекта	Ответственный работник для проведения мониторинга
1	2	3

Объект государственного аудита, имеющий суммарный балл по всем направлениям рисков (блокам) свыше 65 и более баллов, включается в Перечень объектов государственного аудита с определением типа аудита.

Объект государственного аудита, имеющий суммарный балл по всем направлениям рисков (блокам) от 45 до 64 включительно, включается в Перечень объектов, подлежащих мониторингу.

Объекты государственного аудита, относящиеся к категории высокой группы риска по соответствующему направлению (блоку) риска, независимо от имеющегося общего суммарного балла по всем направлениям рисков, включаются в Перечень объектов государственного аудита.

При отношении объекта государственного аудита к высокой группе риска по критерию «Наличие контрольных мероприятий органами контроля», независимо от общего суммарного балла по всем направлениям рисков, объект включается в Перечень объектов государственного аудита по решению руководителя СВА.

В течении года при наличии фактов высокого риска по критериям «Прямое протокольное поручение Акима области», а также «Итоги анализа целей и задач Программы развития территорий Туркестанской области», по предложению руководителя СВА, объект включается в Перечень объектов государственного аудита путем внесения изменений.

**ФОРМИРОВАНИЕ
ПЕРЕЧНЯ ОБЪЕКТОВ
ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА
ИЛИ МОНИТОРИНГА НА
СООТВЕТСТВУЮЩИЙ ГОД И
ПРИНЯТИЕ МЕР
РЕАГИРОВАНИЯ С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СУР**

Формирование Перечня объектов государственного аудита или мониторинга осуществляется на основе отобранных объектов государственного аудита, определенных по критериям с высоким/средним значениями риска и имеющих высокие и средние группы риска согласно Сводному расчету критериев риска.

В Перечень объектов и предметов государственного аудита включаются объекты государственного аудита по всем приоритетным направлениям рисков.

По объектам государственного аудита, входящим в высокую группу риска, СВА принимаются меры реагирования в виде проведения государственного аудита на месте нахождения объекта.

По объектам государственного аудита, входящим в среднюю группу риска СВА, принимаются меры реагирования в виде проведения текущего мониторинга риска и наблюдения с целью своевременного обнаружения роста степени риска и принятия соответствующих мер (либо другое по решению руководителя СВА).

Перечень объектов государственного аудита на соответствующий год утверждается Акимом области на основании предложения руководителя СВА. Перечень объектов, подлежащих мониторингу на соответствующий год, утверждается руководителем СВА.

Перечень объектов государственного аудита и Перечень объектов, подлежащих мониторингу, может изменяться на основании результатов мониторинга и анализа в течение года.

Оценку, анализ и реализацию мер по минимизации рисков в рамках своей компетенции осуществляет ответственный работник СВА.

Мониторинг риска и наблюдение объектов государственного аудита, входящих в среднюю/минимальную группу риска, включенных в Перечень объектов, подлежащих мониторингу, для своевременного обнаружения роста степени риска и принятия соответствующих мер осуществляется посредством сбора соответствующей информации для проверки достоверности риска и проводится раз в полугодие, а также по решению руководителя СВА.

Мониторинг осуществляется на основании сведений, представляемых объектами государственного аудита по заранее разработанным СВА формам и требованиям, направленных на их предоставление по Реестру критериев рисков.

**ФОРМИРОВАНИЕ И
УТВЕРЖДЕНИЕ ГОДОВОГО
ПЛАНА РАБОТЫ СВА
НА ОСНОВАНИИ СУР**

По итогам мониторинга ответственным работником оформляется Заключение (возможно разработка соответствующей формы), где излагаются сведения по наличию или отсутствию рисков по соответствующим критериям с указанием соответствующих источников, подтверждающих риски и с предложениями и рекомендациями по принятию мер реагирования. Заключение подписывается, предоставляется руководителю СВА для принятия решения.

Сбор информации для проверки достоверности риска по соответствующим критериям и объектам, подпадающим в среднюю и минимальные группы риска согласно Перечню объектов, подлежащих мониторингу, осуществляется ответственным (ответственными) работником (-ками) СВА посредством соответствующих электронных систем (веб-портал государственных закупок и другие), а также направления объектам и в управления Туркестанской области, акиматы и другие подведомственные организации через электронную почту (другие виды связи) и писем с заранее разработанными таблицами для заполнения данных по Реестру критериев рисков.

В случае, если риск подтвержден, ответственный работник СВА принимает решение о мерах реагирования по соответствующим приоритетным направлениям:

- проведение государственного аудита;*
- направление письма реагирования в адрес соответствующего объекта государственного аудита;*
- направление сведений о рисках в другие органы;*
- другие меры по решению руководителя СВА.*

В случае, если риск не подтвержден, соответствующее подразделение или уполномоченный работник СВА указывает конкретные основания и причины не подтверждения риска. По результатам оценки риска, в случае не подтверждения риска или полного устранения риска,

при наличии достаточного основания объект государственного аудита может быть исключен из Перечня объектов, подлежащих мониторингу, на основании экспертного заключения ответственного работника.

Результаты оценки рисков объектов аудита и контроля с показателем высокого риска по соответствующим направлениям используются СВА также при планировании и проведении аудита, а также подготовке аналитических, информационных и иных документов по направлениям деятельности СВА.

Оценка рисков по объектам государственного аудита разрабатывается отдельно для каждого вида аудита.

ФОРМИРОВАНИЕ И УТВЕРЖДЕНИЕ ГОДОВОГО ПЛАНА РАБОТЫ СВА НА ОСНОВАНИИ СУР

СВА на основании оценки рисков, с учетом имеющихся ресурсов и дополнительной информации, в установленное время разрабатывает План СВА на год, а также План обучения работников СВА.

При составлении планов учитываются следующие критерии рисков:

- штатное и фактическое количество работников СВА;
- объем объектов государственного внутреннего аудита и перечень объ-

ектов СВА на соответствующий год;

- количество рабочих дней за месяц, квартал и год;
- выход работников в ежегодный трудовой отпуск;
- обучение работников, срок обучения, место обучения, количество работников для обучения;
- выход работника в отпуск по уходу за ребенком;
- квалификация и опыт работников и другое.

Разработанный СВА проект Плана работ СВА на соответствующий период передается Акиму в установленный срок на утверждение.

Список использованных источников:

1. Указ Президента Республики Казахстан от 3 сентября 2013 года № 634 «Об утверждении Концепции внедрения государственного аудита в Республике Казахстан».

2. Закон Республики Казахстан от 12 ноября 2015 года № 392-V ЗРК «О государственном аудите и финансовом контроле».

3. Приказ Министра финансов Республики Казахстан от 19 марта 2018 года № 392 «Об утверждении Правил проведения внутреннего государственного аудита и финансового контроля».

4. Совместное нормативное постановление Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета от 28 ноября 2015 года № 10-НК и приказа Министра финансов Республики Казахстан от 27 ноября 2015 года № 590 «Об утверждении Единых принципов и подходов к системе управления рисками, применяемых органами государственного аудита и финансового контроля».

5. Нормативное постановление Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета от 28 ноября 2015 года № 13-НК «Об утверждении Типовой системы управления рисками, которая применяется при формировании перечня объектов государственного аудита и финансового контроля на соответствующий год и проведения внешнего государственного аудита».

6. Приказ Министра финансов Республики Казахстан от 30 ноября 2015 года № 597 «Об утверждении типовой системы управления рисками, которая применяется при формировании перечня объектов государственного аудита и финансового контроля на соответствующий год и проведения внутреннего государственного аудита».

Translation into English

Internal Audit Risk Management System

Abstract: In this article the author presents the risk management system developed by him and applied in the activity of the Internal Audit Service of the Turkestan district to select the most audited objects of public audit.

Keywords: state audit, internal audit, risk management system.

In the Concept of introducing state audit in the Republic of Kazakhstan, approved by the Decree of the President of the Republic of Kazakhstan, generally notes, there is a focus on the implementation of state audit based on risk management [1].

In this regard, the terms and the concept of "risk management system" are used in normative legal acts devel-

oped and implemented on the basis of this Concept which is applied both in the selection of Objects of state audit and in the conduct of state audit itself.

For example, the Law of the Republic of Kazakhstan "On State Audit and Financial Control" Item 1 of Article 18 provides that the list of Objects of state audit for the relevant year is formed on the basis of risk management systems - quantitative and qualitative indicators evaluation of the activity of objects of state audit, on the basis of which a decision is made to classify the objects of state audit as a certain risk group, with a view to their maximum coverage by state audit [2].

Also, the Rules for Conducting Internal State Audit and Financial Control approved by the Minister of Finance of the Republic of Kazakhstan, [3] provide for the development of risk management systems based on the Unified Principles and Approaches to the Risk Management System applied by the State Audit and Financial Control Bodies, approved jointly by the acts of the Accounts Committee for control over the execution of the Republican budget and the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan [4], as well as the Model System we are managing the risks that are applied when forming the list of objects of state audit and financial control for the rel-

evant year and conducting an internal state audit approved by the Minister of Finance of the Republic of Kazakhstan [6], with the formation of risk criteria and their approval by the head of the state body - in the central state bodies, as well as akims of the districts, city of national status, the capital - in the local executive bodies of the districts, city of national status, the capital [3].

In general, the Risk Management System is a tool that ensures the effectiveness of the activities of internal audit bodies, the optimal allocation of resources in the most priority areas of public audit, which includes a comprehensive analysis of the set of available risks, their identification and assessment, development and implementation of response measures, monitoring the effectiveness of the results of measures taken.

The current normative base used by the state audit bodies at various levels provides for the development, implementation and application of various types of Risk Management Systems, including the Risk Management System for the formation of the List of State Audit Objects, State Audit, Risk Management System for Audit of Financial Statements, Management System risks of internal processes (business processes), etc. respectively, for the bodies of external state audit and internal state audit.

This Risk Management System is developed for internal audit services of central state bodies and local executive bodies, taking into account the slant to their functions and the direction of the activity of internal audit services of local executive bodies.

When developing the Risk management system for internal audit services, the main priority was to maximize the simplicity and practicality of the application, as well as the focus on maximiz-

ing the involvement of all structures and employees of internal audit services, with a focus on taking full responsibility in conducting risk assessment.

In addition, the Risk Management System also applies the requirements and norms of the Standard Risk Management System, which is used to formulate the list of objects of state audit and financial control for the relevant year and conduct an external state audit approved by the regulatory decision of the Accounts Committee for Control over the Execution of the Republican Budget, as well as international standards of the scope of audit.

INTERNAL AUDIT RISK MANAGEMENT SYSTEM

The risk management system (hereinafter referred to as "RMS") is used to form the List of State Audit Objects for the relevant year and to conduct state internal audit and financial control.

The main goal of the RMS is to increase the effectiveness of the formation of the List of State Audit Objects for the relevant year, conduct of state audit and other activities of the Internal Audit Service (hereinafter - IAS) of the Akim's office, Turkestan district (hereinafter - Turkestan district Akim's office).

RISK MANAGEMENT PROCESS

RMS includes the following stages:

1) collection of information on the activities of audit Objects from financial, budgetary, accounting reports and other official sources received from them for the formation of a database on objects and subjects of state audit for the purpose of risk assessment;

2) identification of risks by identifying causes by conducting expert risk assessments and establishing key parameters for risk management, deter-

mining the scope, source of risks and types of violations;

3) risk analysis with the definition of levels of consequences and the likelihood of occurrence and classification of risks by severity (risk): high, medium, minimal;

4) risk assessment on the basis of quantitative and (or) qualitative methods according to criteria criteria according to the established register of risk criteria, the results of which form the output forms in terms of state audit Objects, risk criteria, risk scores, risk groups and response measures;

5) response measures applied according to the results of risk assessment, ensuring the prevention, minimization and elimination of risks;

6) monitoring of risks, conducted on a periodic basis, in order to determine the effectiveness and relevance of certain risks or changes in the degree of risks (identification of residual risk).

Identification of risks is carried out by analyzing the study of objects and subjects of state audit, in order to identify risks and their criteria, by identifying potential and implemented threats and the dangers of the reasons for their occurrence in the following priority areas for IAS:

1) risks in the area of realization of budget;

2) risks in the sphere of public procurement procedures and performance of contractual obligations;

3) risks for subjects of the quasi-public sector (subordinate state enterprises, joint-stock companies and partnerships);

4) risks in achieving the objectives of the Development Program of the Turkestan region;

5) risks of rendering services by objects of internal state audit.

Based on the results of risk identification, a register of risk criteria is formed, according to the following form (1).

Form 1				
Register of risk criteria				
No	Criteria	Indicators of criteria (causes of risks)	Probability of occurrence (risk group)	Source of information
1 Risks of impact (damage) in the area of realization of budget:				
1	Presence of accounts payable of previous years	presence of arrears of past years not repaid in the current year	high	Information from state audit objects
		Presence of arrears repaid in the current year in part (not in full)	middle	
2	Presence of accounts receivable of previous years (without taking into account the current debt for communal services)	presence of arrears of past years not repaid (recovered) in the current year	high	Information from state audit objects
		presence of debts of past years repaid (recovered) in the current year in part (not in full)	middle	

3	Presence of unfinished construction with the completion schedule next year	performance of contract works is not more than 50%	high	Information from state audit objects
		performance of contract works at least 70%	middle	
		performance of contract works at least 95%	minimum	
4	Presence of uncompensated amounts in the budget to the accounts of individuals and legal entities on the basis of the audit of control bodies	presence of reimbursement amounts available at the beginning of the previous financial year not reimbursed in the current year	high	Information from state audit objects
		presence of amounts of reimbursement formed in the current financial year	middle	
5	Presence of facts of transfer of materials to law enforcement and authorized bodies following the results of control measures with the initiation of criminal or administrative cases for the last 2 years	presence of facts of transfer to law enforcement agencies and initiation of criminal cases	high	Information from the departments of the Office of the Akim of the Turkestan district, objects of state administration and other sources
		presence of facts of transfer to authorized bodies and application of administrative penalties	middle	
6	Absence of the head of financial service	more than 5 months	high	Information from the departments of the Office of the Akim of the Turkestan district, objects of state administration and other sources
		more than 3 months	middle	
		less than 1 month	minimum	
7	Later, the implementation of public procurement	presence of facts of carrying out of procedures of the state purchases by way of competition and auction for December, 1st of current year	high	Information from the state administration objects, the GZ web portal
		presence of the facts of the procurement procedures in the manner of requesting price proposals as of December 1 of the current year	middle	
2	Risks of influence (damage) in the sphere of public procurement procedures and performance of contractual obligations:			
8	Volume of procurement by tender and auction	presence of tenders and auctions in the amount of more than 50% of the total amount of the GZ Plan	high	Information from the state administration objects, the GZ web portal
		presence of tenders and auctions in the amount of not more than 50% of the total amount of the GZ Plan	middle	
		presence of tenders and auctions in the amount of less than 20% of the total amount of the GZ Plan	minimum	
9	Volume of purchases from a single source	presence of purchases from a single source in the amount of more than 50% of the total volume of purchases	high	Information from the state administration objects, the GZ web portal
		presence of purchases from a single source in a volume of no more than 30% of the total volume of purchases	middle	
		presence of purchases from a single source in the amount of less than 20% of the total volume of purchases	minimum	

10	Conducting purchases among domestic producers and suppliers of works and services, as well as among small businesses	lack of procurement in both categories	middle	Information from the state administration objects, the GZ web portal
		Presence of purchases only among domestic producers and suppliers of works and services or only among small business entities	middle	
11	Conducting the control actions by control bodies	lack of control over all purchases made during the last 2 years or Presence of control only for individual purchases carried out	high	Information from state audit objects
		lack of control over all conducted purchases over the past year or the presence of control only for individual purchases conducted	middle	
		presence of control measures	minimum	
12	Presence of facts of evasion from concluding contracts or failure to fulfill obligations taken by suppliers under concluded contracts	presence of more than 5 facts	high	Information from state audit objects
		the presence of more than 3 facts	middle	
		the presence of more than 2 facts	minimum	
13	Qualification of employees on procedures for conducting PP	The lack of training (advanced training) activities for the person responsible for conducting the GZ for 2 years	high	Information from state audit objects
3	Risks of impact (damage) in the quasi-public sector of Turkestan district (subordinate enterprises and joint-stock companies, partnerships):			
14	Decrease in income	decrease in the organization's income for the last 2 consecutive years with an intensity of more than 5% per year	high	Information from state audit objects
		decrease in the organization's income for the last year more than 5% compared to the previous year	middle	
15	Loss of organization	unprofitable organization in the last 2 years	high	Information from state audit objects
		unprofitable organization for the last year	middle	
16	Presence of a branch network	presence of at least 2 branches	middle	Information from state audit objects
		no more than 2 branches	minimum	
17	The share of administrative expenses from total expenditures, in%	volume is more than 60%	high	Information from state audit objects
		the volume is not more than 60%	middle	
		volume is less than 50%	minimum	
18	The presence in the organization of approved limits of administrative costs and natural mileage norms, petroleum products, household goods, stationery and others.	absence of limits and norms	high	
4	Risks of impact (damage) in achieving the objectives of the Development Program of the Turkestan district:			
19	The presence of the points of the Development Program of the Turkestan district on the object of audit, for which it is the executor	presence of more than 5 points	high	Information from the Department of Economics and Finance and State objects
		Presence no more than 5 points	middle	
		less than 2 points	minimum	

20	Percentage of outstanding activities from total, in%	presence of unsuccessful activities more than 30%	high	Information from the Department of Economics and Finance and State Audit objects
		presence of unsuccessful activities is less than 30%	middle	
		presence of unsuccessful activities is less than 10%	minimum	
21	Development of the budget for the relevant period	less than 90%	high	Information from the Department of Economics and Finance and State Audit objects
		mastering less than 95%	middle	
		mastering at least 98%	minimum	
22	Terms for achieving quantitative and qualitative indicators of the Development Program of Turkestan district	Presence of indicators with a deadline of achievement during the year	high	The program of development of Turkestan district, information from the Department of Economics and Finance and objects of the State Administration
		Presence of indicators with a deadline of 2 years	middle	
		Presence of indicators with a maturity of more than 2 years	minimum	
23	The presence in the Development Program of Turkestan district indicators for the delivery of Objects (construction of buildings, centers, hospitals and others.	Presence of indicators for the delivery of objects during the next financial year	high	The program of development of Turkestan district
		Presence of indicators for the delivery of objects in the next 2 years	middle	
		lack of indicators for the delivery of objects	minimum	
5	Risks of impact (damage) in the provision of public services by state audit Objects:			
24	Turnover of staff from the total number of employees, in%	more than 20% of the total number of employees	high	Information from state audit objects
		up to 20% of the total number of employees	middle	
		less than 10%	minimum	
25	Presence of complaints on rendering state services	presence of more than 5 facts of complaints	high	Information from the Personnel Management and State Audit Service
		presence of less than 5 facts of complaints	middle	
		presence of no more than 2 facts of complaints	minimum	
26	Presence of facts of corruption offenses in the provision of public services	presence of the facts of corruption offenses in the last 2 years	high	
		presence of facts of corruption offenses	middle	
27	The presence of facts of application of disciplinary, administrative penalties	there are facts of the presence in 1 year on average of more than 2 administrative offenses or the facts of dismissal from the position of the main activity of employees	high	Information from the Personnel Management and State Audit Service
		there are facts of applying more than 5 disciplinary penalties in the form of "severe reprimand" in 1 year	middle	
		there are facts of application of less than 5 disciplinary sanctions in 1 year	minimum	
28	Automated provision of services	the service is not fully automated	high	Information from state audit objects
		the service is partially automated	middle	

29	The volume of refusals and refunds in the provision of public services	the volume of refusals or refunds of more than 5% of the total accepted applications of the beneficiaries	high	Information from state audit objects
		the volume of refusals or refunds is not more than 5% of the total accepted applications of the beneficiaries	middle	
		the volume of refusals or refusals of less than 2% of the total accepted applications of the beneficiaries	minimum	
30	Carrying out of control actions by control bodies	lack of control over state services for the past 2 years, or Presence of control only for individual state services	high	Information from state audit objects
		lack of control over state services for the past year or Presence of control only for certain state services	middle	
		presence of control measures	minimum	

The IAS periodically monitors the register of risk criteria, which results in the adoption of new criteria or archives those that lost relevance at the time, with changes and additions to the register of risk criteria.

When performing an analysis of IAS risks, a calculation is made, the indicators most at risk are identified, the subject of the audit and control are assigned to the relevant risk group, as well as those that are stable and less exposed to risk.

IAS, through an appropriate analysis, periodically implement measures to improve the effectiveness of the response measures applied.

Risk assessment is carried out in three stages:

1) at the initial stage, settlement operations are performed to calculate the necessary values and data in the form of quantitative and qualitative measurements, shares, dynamics in percent;

2) at the second stage, analytical activities are carried out, comparison and com-

parison of values and data on risk criteria;
3) at the third stage, the distribution of objects of state audit by groups of risks.

Ranking of objects of state audit within the risk group is carried out depending on the sum of the values obtained for the group to which it is assigned. The first place in the group with a high degree of risk is placed on the object that has collected the maximum amount of values for this risk group.

The overall management of the RMS process at all stages is carried out by the NEA head.

CALCULATION OF RISK INDICATORS AND OBTAINING RESULTS

For each criterion for determining the priority of response measures, there are indicators (causes of risks), with a definition of the degree of risk. Based on the significance of the existing or existing shortcomings, as well as the significance of the impact of the

defect, damage, priority of its elimination or minimization, the indicator refers to one of three degrees of risk:

- 1) high degree of risk;
- 2) average degree of risk;
- 3) minimum degree of risk.

By criteria with a high level of significance, their values, which are high risk, are assigned 5 or 4 points (on priority of the importance of the indicator and the expert conclusion of an IAS worker), the average degree of risk is 3 or 2 points (on priority of importance of the indicator and expert conclusion of an IAS worker) and a minimum risk of -1 point.

The risk assessment for the objects of state audit is carried out on the basis of the register of risk criteria in six areas (blocks), based on the calculation of the risk criteria according to Form (2) by the responsible SVA staff for each state audit object separately, with an expert opinion on the object of state audit to the relevant state risk group and response measures.

Form 2					
Calculation of risk criteria for the facility _____ (full name of the facility)					
No	Criteria	Indicators of criteria (causes of risks)	Probability of occurrence (risk group)	Points	The ratio of the object to the risk group
1	TOTAL scores in the direction - Risks of impact (damage) in the area of realization of budget:				
1	Presence of accounts payable of previous years	Presence of arrears of past years not repaid in the current year	high	5-4	
		Presence of arrears repaid in the current year in part (not in full)	middle	3-2	
		presence of facts conducting procurement procedures in the manner of requesting price proposals as of December 1 of the current year	middle	3-2	
2
etc. according to the Register of Risk Criteria Form 1					
2	TOTAL points in the direction - Risks of impact (damage) in the sphere of public procurement procedures and performance of contractual obligations:				

8	The volume of procurement by tender and auction	Presence of tenders and auctions in the amount of more than 50% of the total amount of the GZ Plan	high	5-4	
		Presence of tenders and auctions in the amount of not more than 50% of the total amount of the GZ Plan	middle	3-2	
		Presence of tenders and auctions in the amount of less than 20% of the total amount of the GZ Plan	minimum	1	
9
etc. according to the Register of Risk Criteria Form 1					
3	TOTAL scores in the direction - Risks of impact (damage) in the quasi-public sector of Turkestan district (subordinate enterprises and joint-stock companies, partnerships):				
14	Decrease in income	decrease in the organization's income for the last 2 consecutive years with an intensity of more than 5% per year	high	5-4	
		decrease in the organization's income for the last year more than 5% compared to the previous year	middle	3-2	
15
etc. according to the Register of Risk Criteria Form 1					
4	TOTAL points in the direction - Risks of impact (damage) in achieving the objectives of the Development Program of the Turkestan district:				
19	The presence of the points of the Development Program of the Turkestan district on the object of audit, for which it is the executor	presence of more than 5 points	high	5-4	
		presence no more than 5 points	middle	3-2	
		less than 2 points	minimum	1	
		Presence of indicators for the delivery of objects in the next 2 years	middle	3-2	
		lack of indicators for the delivery of objects	minimum	1	
20
etc. according to the Register of Risk Criteria Form 1					
5	TOTAL points in the direction - Risks of impact (damage) in the provision of public services by state audit Objects:				
24	The turnover of staff from the total number of employees, in%	more than 20% of the total number of employees	high	5-4	
		up to 20% of the total number of employees	middle	3-2	
		less than 10%	minimum	1	
		the volume of refusals or refunds is not more than 5% of the total accepted applications of the beneficiaries	middle	3-2	
		the volume of refusals or refusals of less than 2% of the total accepted applications of the beneficiaries	minimum	1	
25
etc. according to the Register of Risk Criteria Form 1					
TOTAL points on risk areas			Total points	Relation to risk group: High 25-35 Medium 15-25 Minimal 10-15	
1	Risks of impact (damage) in the area of realization of budget:				
2	Risks of influence (damage) in the sphere of public procurement procedures and performance of contractual obligations:				
3	Risks of impact (damage) in the quasi-public sector of Turkestan district (subordinate enterprises and joint-stock companies, partnerships):				
4	Risks of impact (damage) in achieving the objectives of the Development Program of the Turkestan district:				
5	Risks of impact (damage) in the provision of public services by state audit Objects:				
Total in all directions					

Expert opinion:

Position_____

Full name_____

Signature_____

Based on the results of the established scoring indexes for each criterion of the corresponding risk direction, for each control object their attitude to the risk group is analyzed.

Based on the results of applying these calculations, all objects of state audit are classified into 3 risk groups, determined for each criterion of the corresponding risk direction:

having a total factor of 18 or more, are classified as high risk groups;

having a total coefficient of 12 to 17 points inclusive, are classified as an average risk group;

having a total coefficient of up to 11 points inclusive, are classified as a minimum risk group.

In order to determine the degree of risk of public audit Objects, the share of the state audit risk is determined (the total risk values obtained are compared with the possible maximum risk value).

The calculation is made in the context of each criterion and each degree of risk by summing the values of the risk groups of each criterion.

As a result of the calculation by the responsible employees, the signed calculations of the risk criteria for each state audit object are provided to the head of the IAS to form the Consolidated calculation of the risk criteria according to Form (3)

Form 3				
Summary calculation of risk criteria				
№	Name of Objects of state audit	Total score in all directions	Definition of inclusion in the List	Response measure
1	2	3	4	5

Based on the results of the combined calculation of the risk criteria, the final scores for each risk direction

(block) are summarized and the need for their further inclusion in the List of State Audit Objects under Form (4) or

in the List of Objects, Objects to Monitoring Form (5) is determined.

Form 4				
List of objects of state audit for ___ year				
№ п/п	Object name	Type of state audit	Period of audit	Information on performers
1	2	3	4	5

Form 5		
List of objects for monitoring for ___ year		
№ п/п	Object name	Responsible employee for monitoring
1	2	3

Object of state audit, which has a total score for all risk areas (blocks) over 65 or more points, is included in the List of objects of state audit with the definition of the type of audit.

Object of state audit, which has a total score for all risk areas (blocks) from 45 to 64 inclusive, is included in the List of objects subject to monitoring.

State audit Objects that are classified as a high risk group in the relevant risk area (block), regardless of the available total score for all risk areas, are included in the List of State Audit Objects.

In relation to the state audit object to a high risk group by the criterion "The presence of control measures by the control bodies", regardless of the total score in all areas of risk, the object is included in the List of State Audit Objects as decided by the head of the NEA.

In the course of the year, if there are high-risk facts on the criteria "Direct Protocol Order of the Akim of the Region", and also "Results of the Analysis of the Goals and Objectives of the Development Program for the Territories of the Turkestan Region," the proposal is included in the List of State Audit Objects by Making Change

FORMATION OF THE LIST OF OBJECTS OF STATE AUDIT OR MONITORING FOR THE RELEVANT YEAR AND THE ADOPTION OF RESPONSE MEASURES USING RSM

Formation of the List of objects of state audit or monitoring is carried out on the basis of selected objects of state audit, identified by criteria with high / average risk values and having

high and medium risk groups according to the Consolidated calculation of risk criteria.

The list of objects and objects of state audit includes objects of state audit in all priority areas of risk.

For public audit Objects that are part of a high-risk group, IAS take response measures in the form of state audit at the location of the facility.

For public audit Objects that are part of the average risk group of IAS, response measures are taken in the form of ongoing monitoring of risk and surveillance with a view to timely detecting the increase in the risk level and taking appropriate measures (or another as decided by the head of IAS).

The list of objects of state audit for the corresponding year is approved by the district akim on the basis of the proposal of the head of the IAS. The list of objects subject to monitoring

for the relevant year is approved by the head of the IAS.

The list of objects of state audit and the List of objects subject to monitoring may be changed based on the results of monitoring and analysis during the year.

Assessment, analysis and implementation of measures to minimize risks within the scope of their competence is carried out by a responsible IAS officer.

Risk monitoring and observation of the state audit Objects included in the medium / minimum risk group included in the List of sites to be monitored for the timely detection of risk increase and appropriate measures are taken by collecting relevant information to verify the reliability of the risk and is carried out every half year, and also by the decision of the head of the IAS.

Monitoring is carried out on the basis of information provided by the objects of state audit in accordance with the forms and requirements formulated in advance by the IAS, aimed at providing them with information on the Register of Risk Criteria.

FORMATION AND APPROVAL OF THE ANNUAL IAS WORK PLAN FOR NORTHEAST ASIA ON THE BASIS OF RSM

Based on the results of the monitoring, the responsible employee draws up a Conclusion (it is possible to develop an appropriate form), which provides information on the presence or absence of risks according to the relevant criteria, indicating relevant sources that confirm the risks and with suggestions and recommendations for response measures. The conclusion is signed, given to the head of IAS for decision making.

The collection of information to verify the reliability of the risk according to the relevant criteria and Objects falling within the average and minimum risk groups according to the List of sites to be monitored is carried out by the responsible (responsible) employee (s) of the IAS through appropriate electronic systems (public procurement portal and others), as well as directions to objects and management of Turkestan district, akimats and other subordinate organizations via e-mail (other types of communication) and letters with pre-designed tables for Information on the Register of Risk Criteria.

In the event that the risk is confirmed, the responsible NEA officer decides on the response measures for the presence of risks in the relevant priority areas:

- conducting state audit;*
- sending a response letter to the relevant object of the state audit;*
- sending information about risks to other bodies;*
- other measures to address the head of IAS.*

In the event that the risk is not confirmed, the relevant unit or authorized employee of the IAS specifies the specific reasons and reasons for not confirming the risk. Based on the results of the risk assessment, in case of no confirmation of risk or complete elimination of risk, if there is a sufficient basis, the object of state audit may be excluded from the List of objects subject to monitoring on the basis of an expert opinion of the responsible employee.

The results of the assessment of the risks of the objects of audit and control with the high risk score in the relevant areas are also used by IAS in the planning and conduct of the audit, as well as the preparation of analytical, information and other documents in the areas of IAS.

Risk assessment for state audit objects is developed separately for each type of audit.

FORMATION AND APPROVAL OF THE ANNUAL IAS WORK PLAN FOR NORTHEAST ASIA ON THE BASIS OF RSM

IAS on the basis of risk assessment, taking into account the available resources and additional information, at the set time, develops an NEA plan for the year, as well as an IAS training plan.

When drawing up plans, the following risk criteria are taken into account:

- staff and actual number of IAS employees;
- the volume of objects of the state internal audit and the list of NEA Objects for the corresponding year;
- number of working days per month, quarter and year;
- the output of employees in the annual work holiday;
- training of employees, duration of training, place of training, number of employees for training;
- leaving the employee on leave to care for the child;
- qualifications and experience of employees and others.

The draft IAS draft of the IAS work plan for the relevant period is submitted to the Akim in due time for approval.

References:

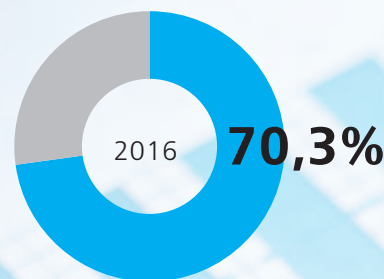
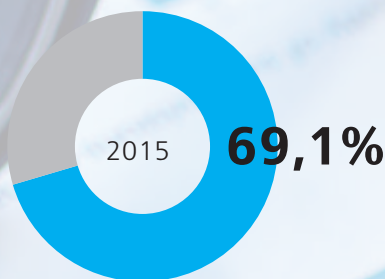
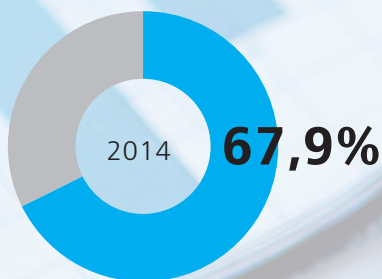
1. Decree of the President of the Republic of Kazakhstan of September 3, 2013 No. 634 "On approval of the Concept for the introduction of state audit in the Republic of Kazakhstan", approved
2. Law of the Republic of Kazakhstan dated 12 November 2015 No. 392-V ZRK "On State Audit and Financial Control."
3. Order of the Minister of Finance of the Republic of Kazakhstan dated 19 March 2018 No. 392 "On Approval of the Rules for Conducting Internal State Audit and Financial Control", approved
4. Joint regulatory decision of the Accounts Committee for Control over the Execution of the Republican Budget of November 28, 2015 No. 10-HK and Order No. 590 of the Minister of Finance of the Republic of Kazakhstan of November 27, 2015 "On Approving Unified Principles and Approaches to the Risk Management System Applied by State Bodies audit and financial control".
5. Normative Decision of the Accounts Committee for Control over the Execution of the Republican Budget of November 28, 2015 No. 13-NK "On Approval of the Standard Risk Management System, which is used to form the list of objects of state audit and financial control for the relevant year and conduct an external state audit."
6. Order of the Minister of Finance of the Republic of Kazakhstan of November 30, 2015, No. 597 "On approval of a standard risk management system that is used to formulate the list of objects of state audit and financial control for the relevant year and conduct an internal state audit."

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІНІҢ ЖЕКЕЛЕГЕН БЮДЖЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ІСКЕ АСЫРЫЛУЫНА, СОНДАЙ-АҚ ОНЫҢ ҰЙЫМДАРЫ АКТИВТЕРІНІҢ БАСҚАРЫЛУЫНА ЖҮРГІЗІЛГЕН МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТТІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

ИТОГИ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА РЕАЛИЗАЦИИ ОТДЕЛЬНЫХ БЮДЖЕТНЫХ ПРОГРАММ, А ТАКЖЕ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ ОРГАНИЗАЦИЙ МИНИСТЕРСТВА КУЛЬТУРЫ И СПОРТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Әлеуметтік зерттеулердің деректері бойынша халықтың мәдениет саласындағы қызметтердің сапасына қанағаттану деңгейі

По данным социологических исследований, уровень удовлетворенности населения качеством услуг в сфере культуры составил в

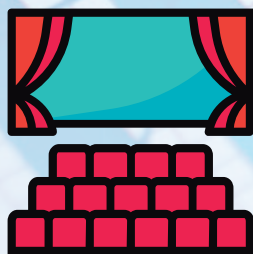
Спорттық-бұқаралық және дене шынықтыру-сауықтыру іс-шараларының саны ұлғайған.

Увеличилось количество спортивно-массовых и физкультурно-оздоровительных мероприятий. Активное развитие получили национальные виды

Ұлттық спорт түрлері белсенді түрде дамуда:

7 мамандандырылған клуб және **9** спорт мектебі жұмыс істейді.

спорта: функционируют **7** специализированных клубов и **9** спортивных школ.

Мәдениет ұйымдары соңғы үш жылда

Организациями культуры за последние три года поставлено и организовано более

37

мыңнан астам спектакль қойылды поставлено тысяч спектаклей

16

мыңнан астам концерт ұйымдастырған организовано свыше тысяч концертов

22

мың көрме өткізген проведено тысячи выставок

Отырыс барысында мамандандырылған спорт мекемелері үшін білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарының жетілдірілмегені де атап өтілді. Атап айтқанда, күн сайын екі мәрте оқу-жаттығу сабақтары өтетін олимпиада резервінің **5** мектеп-интернаты мен колледждерде, сондай-ақ спорттағы дарынды балаларға арналған **12** мектеп-интернатта «Дене шынықтыру» пәні енгізілген. Осыған байланысты, Есеп комитеті қаражаттың тиімсіз пайдаланылуына жол бермеу мақсатында мәдениет және спорт, білім және ғылым министрліктеріне көрсетілген мекемелердің оқу бағдарламасынан аталған пәнді алып тастаудың орындылығын қарауды тапсырды.

В ходе заседания также отмечено несовершенство государственных общеобязательных стандартов образования для специализированных спортивных учреждений. В частности, в **5** школах-интернатах олимпийского резерва и колледжах, а также **12** школах-интернатах для одаренных в спорте детей, в которых проводятся ежедневные двухразовые учебно-тренировочные занятия, введен предмет «Физическая культура». В этой связи, Счетным комитетом в целях недопущения неэффективного использования средств, министерствам культуры и спорта, образования и науки поручено рассмотреть целесообразность исключения данного предмета из учебной программы указанных учреждений.

Сонымен қатар мемлекеттік аудиттің қорытындылары бойынша жалпы сомасы **27,1 млрд. теңгеге** қаржылық бұзушылықтар анықталды, оның ішінде аудит барысында бухгалтерлік есеп бойынша және жұмыстарды орындау арқылы **25,3 млрд. теңге** немесе **93,3%-ы** қалпына келтірілді, республикалық бюджет кірісіне **122 млн. теңге** өтелді.

Наряду с этим по итогам государственного аудита выявлены финансовые нарушения на общую сумму **27,1 млрд. тенге**, из них входе аудита восстановлено по бухгалтерскому учету и посредством выполнения работ **25,3 млрд. тенге**, или **93,3%**, в доход республиканского бюджета возмещено **122 млн. тенге**.

ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ДАМЫТУДЫҢ 2015 - 2019 ЖЫЛДАРҒА АРНАЛҒАН «НҰРЛЫ ЖОЛ» МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫ

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПРОГРАММА ИНФРАСТРУКТУРНОГО РАЗВИТИЯ «НҰРЛЫ ЖОЛ» НА 2015-2019 ГОДЫ

ТҚШ саласы объектілерін жаңарту және жаңғырту мақсатында

В целях обновления и модернизации объектов сферы ЖКХ реконструировано

2690 км жылу-сумен жабдықтау және су бұру желісі сетей тепло-водоснабжения и водоотведения

24 қазандық котельных **70** сорғы станциясы, кәріз және су тазарту құрылғылары реконструкцияланды насосных станций, канализационно- и водоочистных сооружений

Үш ауысыммен оқыту және апаттық жағдайдағы мектептерді пайдалану проблемаларын шешу үшін

Для решения проблем трехсменного обучения и эксплуатации аварийных школ построено

108

мектеп салынды школ

Мектепке дейінгі мекемелерде орын тапшылығын қысқарту мақсатында

В целях сокращения дефицита мест в дошкольных учреждениях сдано

19

балабақша берілді детских садов

Ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін

АӨК-тің **81** субъектісінің кредиттік және лизингтік міндеттемелері бойынша пайыздық

мөлшерлемені **5,8 млрд. теңгеге** субсидиялау, **644** бірлік ауыл шаруашылығы техникасының лизингі бойынша сыйақы мөлшерлемесін өтеу жүзеге асы-

рылды, сондай-ақ асыл тұқымды мал шаруашылығын дамыту аясында **4,2 мың** ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушіге қаржылай қолдау көрсетілді.

Для повышения конкурентоспособности сельскохозяйственных товаропроизводителей осуществлялось субсидирование процентной ставки по кредитным и лизинговым обязательствам

81 субъекта АПК на сумму **5,8 млрд. тенге**, возмещение ставки

вознаграждения по лизингу **644** единиц сельхозтехники, а также оказана финансовая

поддержка **4,2 тыс.** сельхозтоваропроизводителей в рамках развития племенного животноводства.

«Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын жаңғырту мен дамытудың қазақстандық орталығы» акционерлік қоғамының кредит беру бойынша теріс қорытындысын алған

96 түпкілікті қарыз алушыға жалпы сомасы

159,5 млрд. теңге кредит берілген. Осыған орай Инвестициялар және даму министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетіне аталған тетікті жетілдіру бойынша жұмыс жүргізу тапсырылды.

96 конечным заемщикам, получившим отрицательные заключения АО «КазЦентр ЖКХ» выданы кредиты на общую сумму

159,5 млрд. тенге.

Ввиду этого Комитету по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства по инвестициям и развитию поручено провести работу по совершенствованию данного механизма.

Мемлекеттік аудит кезінде сомасы **5,7 млрд. теңгеге** қаржылық бұзушылықтар

анықталды, оның **5,3 млрд. теңгесі** бухгалтерлік есеп жүргізу тәртібімен

байланысты. Бұл ретте аудит барысында бухгалтерлік есеп бойынша **4,2 млрд. теңге**

қалпына келтірілді, республикалық бюджет кірісіне **192,4 млн. теңге** өтелді.

Государственным аудитом установлены финансовые нарушения на сумму

5,7 млрд. тенге, из которых **5,3 млрд. тенге**

связаны с порядком ведения бухгалтерского учета. При этом в ходе аудита по

бухгалтерскому учету восстановлено **4,2 млрд. тенге**, в доход

республиканского бюджета возмещено **191,4 млн. тенге**

ШЕТЕЛДІК АВТОРЛАРДЫҢ ЖАРИАЛАНЫМДАРЫ ПУБЛИКАЦИИ ЗАРУБЕЖНЫХ АВТОРОВ

Курдюмов А.В.

Уральский государственный экономический университет,
г. Екатеринбург, Российская Федерация

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ В БАНКОВСКОЙ СФЕРЕ

Аннотация. В статье рассматривается процесс управления рисками в банковской сфере. Проведен анализ действующего законодательства в области управления рисками. Дана характеристика инструментам и методам, применяемым в банках, имеющих влияние на систему управления рисками. Даны рекомендации по совершенствованию системы управления банковскими рисками.

Ключевые слова: управление рисками, банковская сфера, законодательное регулирование.

Аңдатпа: Мақалада банк секторындағы тәуекелдерді басқару процесі қарастырылады. Тәуекелдерді басқару саласында қолданыстағы заңнаманы талдау жүргізілуде. Тәуекелдерді басқару жүйесіне ықпал ететін банктерде қолданылатын құралдар мен әдістердің сипаттамалары келтірілген. Банк тәуекелдерін басқару жүйесін жетілдіру бойынша ұсынымдар берілді.

Түйін сөздер: тәуекелдерді басқару, банк, заңнамалық реттеу.

Abstract: The article examines the process of risk management in the banking sector. The analysis of the current legislation in the field of risk management is carried out. Characteristics of the instruments and methods used in banks that have an impact on the risk management system are given. Recommendations are given on the improvement of the banking risk management system.

Keywords: risk management, banking, legislative regulation.

Формирование гибкой и динамичной системы управления банковскими рисками является одним из главнейших условий стабильного и прибыльного функционирования банков в конкурентной среде.

Функционирование в условиях постоянно нестабильной внутренней и внешней экономической и политической среды требует от кредитной организации принятия превентивных мер антикризисного управления, осуществления риск-менеджмента. Соответственно банки должны на постоянной основе осуществлять мероприятия по противодействию различным риск-последствиям, по внутреннему контролю.

Главным акцентом в сфере управления банковскими рисками можно назвать работу в самом банке [6]. Для определенного банка комплекс действий, которые связаны с управлением рисками, разрабатывается, исключительно учитывая его индивидуальные особенности, всего спектра рисков.

Проанализировав действующее законодательство в области управления рисками можно прийти к выводу, что оно фрагментарно, неполно

и построено по отраслевому принципу. Максимально законодателем урегулированы вопросы страхования, так как оно является максимально доступным и часто применяемым методом снижения рисков.

Так, в ст. 9 Федерального закона «Об организации страхового дела в РФ» на законодательном уровне закреплена определение страхового риска, согласно которому «страховым риском является предполагаемое событие, на случай наступления, которого проводится страхование. Событие, рассматриваемое в качестве страхового риска, должно обладать признаками вероятности и случайности его наступления».

Помимо управления социальными рисками, осуществляемого Правительством РФ, важную роль в экономике всей страны играет управление банковскими рисками, поскольку вероятность возникновения рисков в банковской сфере выше, нежели в других.

Процесс управления рисками в банке включает в себя: предвидение рисков, определение их вероятных размеров и последствий, разработку и реализацию мероприятий по пре-

дотвращению или минимизации связанных с ними потерь. Цели и задачи стратегии управления рисками в большой степени определяются постоянно изменяющейся внешней экономической средой, в которой приходится работать банку.

В рекомендациях XIX Международного банковского конгресса «Банки: жизнь после кризиса» также отмечается необходимость дальнейшего развития системы внутреннего контроля и управления рисками с учетом международной практики, для обеспечения:

1. Повышенного внимания к концентрации рисков.
2. Применения профессионального суждения в оценке рисков.
3. Применения для такой цели современных подходов к оценке рисков.
4. Формирования баз данных, созданных для оценки рисков с применением современных подходов [1].

В международной банковской практике процесс управления рисками можно рассматривать как основное направление финансового менеджмента. Проблема управления рисками, по своей значимости актуальности, можно назвать одной

из основных в банковском менеджменте при разработке стратегии развития банка.

Мировые финансовые институты и международные организации, в число которых входит Банк международных расчетов, Всемирный банк, Базельский комитет по контролю за банковской деятельностью, уделяют не мало внимания решению вопросов по управлению и контролю за банковскими рисками.

Выделим несколько инструментов и методов, применяемых в банках, имеющих влияние на систему управления рисками. Показатели: рентабельность капитала с учетом риска (RAROC); ключевые индикаторы риска. Наиболее распространены применение методов стресс-тестирования; самооценка; внедрение риск-культуры.

Все эти показатели или методы являются современным способом оценки и влияния на систему управления рисками. Банки сами принимают решение, какие из данных инструментов применять в своей работе. Одной из поставленных задач в рамках исследования является определение тех инструментов, которым необходимо усовершенствование, в рамках такой задачи, предложении разработан интегральный показатель [2]. На данный момент эти критерии не могут в полной мере охватить все свойства инструментов, имеющих прямое влияние на систему управления рисками.

Одним из самых популярных показателей в зарубежном и в российском банковском бизнесе, является рентабельность капитала с учетом риска (Risk Adjusted Return Capital, RAROC). Этот показатель может применяться банками в области системы управления эффективностью деятельности с учетом риска.

Для расчета RAROC бухгалтерские показатели, используемые при расчете ROE и связанные с уровнем риска, – расходы на резервы на возможные потери собственные средства (капитал) – заменяются на экономические показатели, более объективно отражающие принимаемые риски: ожидаемые потери (EL) и экономический капитал (EКап, ЭК). Расчет и анализ данного показателя создает предпосылки для более эффективного использования капитала банка через его перераспределение на бизнес-единицы, приносящие наибольшую доходность с учетом риска.

На практике эффективное использование индикаторов подразумевает одновременное применение исторических и опережающих индикаторов. Чем более они специфичны и чем точнее отражают профиль риска, тем большую значимость имеет работа с индикаторами.

Стресс-тестирование как инструмент помогает провести анализ влияния особо крупных потерь на деятельность банка, возможность возникновения которых находится за пределами доверительного интервала, на котором банк планирует свой экономический капитал [3]. Данный инструмент позволяет провести оценку влияния пессимистических сценариев на главные показатели работы банка, такие как достаточность капитала, финансовый результат и рентабельность, нормативы ликвидности и др.

Самооценка рисков и контролей является процессом определения, описания и оценки потенциальных рисков, контроль, который связан с ними. Процесс самооценки нацелен на идентификацию и оценку предполагаемых, а не текущих рисков и инцидентов [5].

В процессе самооценки определяется эффективность контрольных процедур. Совместно с общей оценкой воздействия риска оценка эффективности контрольных процедур определяет рейтинг данного риска.

Для всех инструментов выведен интегральный показатель, который определяет, насколько этот инструмент может быть эффективен и в первую очередь применяется для оценки, а также улучшения системы банковского риск-менеджмента.

Исходя из проведенного исследования, основной вывод заключается в том, что такой инструмент, как риск-культура, наименее развит и, вследствие этого, наиболее востребован на сегодняшний день на российском банковском рынке. На данный момент сильно доминируют формальные процедуры управления рисками, а не формальным уделяется только поверхностное внимание. Это можно объяснить тем, что неформальные инструменты сложно параметризовать и применять какие-либо информационные технологии.

Одним из главных и перспективных эффектов от развития банковской риск-культуры является совершенствование системы управления операционными рисками, т.к. именно такой вид риска, где проявляются особенности человеческих взглядов и ценностей как с положительной, так и с отрицательной стороны, можно минимизировать за счет развития инструментов той же природы воздействия.

Для построения эффективной системы управления банковскими рисками необходимо:

- обозначить во внутрибанковских документах стратегию управления, исходящих из основных принципов риск-менеджмента;

- определить принципы постановки оценки и диагностики риска, как основных, при выработке приори-

тетных стратегий, а также обеспечить правильную защиту интересов каждого лица, имеющего отношение к банку;

- применять установленные принципы, как базу для создания важнейших процедур управленческого контроля;

- разработать процедуру обеспечения ответственности, самооценки и оценки результатов работы, применять эти процедуры в качестве факторов усовершенствования процесса управления;

- определить процедуру мониторинга обратной связи для обеспечения высокого уровня качества процедур, оценки и проверки их соблюдения.

Основными направлениями модернизации системы управления банковскими рисками должны стать:

1. Усовершенствование содержания и структуры элементов системы.

2. Контроль и аудит качества управления рисками.

3. Формирование эффективных финансово-экономических механизмов совершенствования и развития системы управления банковскими рисками [4].

Таким образом, развитие риск-менеджмента в банках должно быть преимущественно направлено на обеспечение финансовой устойчивости, безопасности надежности банка, что можно достичь посредством эффективного финансового механизма, в котором трансакционные издержки на защиту от рисков не превышают выгоду от результатов проведенных результатов.

Список использованных источников:

1. Дятлов С.А. Глобальная инновационная гиперконкуренция как фактор трансформации мировой экономики // Философия хозяйства. – 2016. № 4. С. 131.

2. Зима А.С., Куц Е.Н. Управление финансовыми рисками в банковской сфере // Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования. 2016. №1, С. 394.

3. Логинов М.П. Экономические механизмы: сущность, классификация, кибернетический подход // Проблемы теории и практики управления. 2015. №9, С. 258.

4. Минаков В.Ф., Лобанов О.С., Остроумов А.А. Развертывание облачной инфраструктуры в региональном информационном пространстве // Научное обозрение. – 2014. – №11-1, С. 206.

5. Новиков Ю.И. Система управления рыночными рисками в коммерческом банке // Банковские услуги. 2014. №12, С. 314.

6. Сазыкин Б.В. Управление операционным риском в коммерческом банке. – М. Вершина, 2017, С. 272.

Алиева Б.Б.

ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан.

Организация и методика внутреннего контроля и внутреннего аудита в Республике Казахстан

Аннотация: В эру глубоких и стремительных изменений: технологических, экономических и социальных - происходит коренное изменение организации государственного внутреннего контроля, связанное с регулированием этой сферы деятельности в Республике Казахстан. Автором в данной статье раскрывается понятие внутреннего контроля и внутреннего аудита, представлен обзор последних изменений и дополнений, недостатков системы государственного внутреннего аудита Республики Казахстан.

Ключевые слова: Аудит, государственный аудит, внутренний аудит.

Аңдатпа: Бүгінгі технологиялық, экономикалық және әлеуметтік салалардағы терең және қарқынды өзгерістер дәуірінде осы қызмет саласын реттеуге байланысты Қазақстан Республикасында мемлекеттік ішкі бақылаудың ұйымдастырылуы түбегейлі өзгеріске ұшырайды. Автор осы мақалада ішкі бақылау және ішкі аудит ұғымын ашып көрсетіп, ҚР мемлекеттік ішкі аудит жүйесінің соңғы өзгерістері мен толықтыруларына, кемшіліктеріне шолу жасаған.

Түйінді сөздер: Аудит, мемлекеттік аудит, ішкі аудит.

Abstract: In an era of profound and rapid changes: technological, economic and social, there is a radical change in the organization of public internal control related to the regulation of this field of activity in the Republic of Kazakhstan. The author in this article discloses the concept of internal control and internal audit, provides an overview of the latest changes and additions, shortcomings of the system of public internal audit of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: Audit, public audit, internal audit.

В Казахстане какое на законодательном уровне осуществлено разграничение в Законе Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» и делегированием соответствующих

бюджетных полномочий распорядителям средств республиканского бюджета. [2]

Цель развития системы государственного внутреннего аудита обусловлена наличием ряда недо-

статков, ограничений и нерешённых проблем в управлении государственными финансами. В качестве наиболее значимых недостатков можно выделить представленные на рисунке 1:

Недостатки	Характеристика
неудовлетворительная оценка	✓ эффективность системы государственного контроля, недостаточность ориентации на оценку эффективности бюджетных расходов;
отсутствие	✓ эффективности расходования бюджетных средств и качества управления государственными финансами применяются редко;
наличием внутренних противоречий	✓ современной системы внутреннего финансового аудита;
	✓ сложившаяся нормативно-правовая база и методическое обеспечение внутреннего аудита и внутреннего контроля характеризуются наличием внутренних противоречий и пробелов, а практика применения может значительно отклоняться от установленных нормативными правовыми актами и методическими документами принципов и правил.
Источник – Авторская разработка	

Рисунок 1 – Недостатки системы государственного внутреннего аудита РК

Необходимость повышения качества внутреннего аудита обуславливает выполнение следующих мероприятий:

- разработка проектов новых и совершенствование действующих нормативных правовых актов и методического обеспечения внутреннего финансового аудита;
- внедрение риск-ориентированного подхода в планировании внутреннего финансового аудита;
- анализ и учёт международных стандартов внутреннего аудита и передовой зарубежной практики.

Сложившиеся объективные предпосылки трансформации государственного внутреннего контроля в относительно обособленные концепции внутреннего аудита и внутреннего контроля в государственном секторе требуют адаптации передовой зарубежной практики, а также разработки принципиально новых подходов к методическому инструментарию внутреннего аудита.

Важнейшим условием обеспечения эффективности управления государственными финансами является формирование полноценной системы внутреннего аудита в государственном секторе Республики Казахстан.

Значительные размеры выявляемых финансовый нарушений и низкий процент их устранения позволяют предположить, что существующая сегодня доктрина государственного внутреннего контроля и внутреннего аудита не в состоянии обеспечить уверенность в законности, результативности и эффективности расходования бюджетных средств.

Кроме того, ретроспективность большинства видов контрольных мероприятий хотя и направлена на выявление незаконных и неэффективных операций с бюджетными средствами, но не способствует возмещению излишне потраченных средств и носит скорее сигнальную функцию, чем позволяет обеспечить эффективное расходование бюджетных средств. Немаловажным фактором, усиливающим риск низкого возмещения ущерба, является причастность к организации нарушений менеджмента учреждений, наделённых полномочиями распоряжаться денежными и материальными активами. В международной практике это носит название «недобросовестные действия» или «мошенничество менеджмента».

Недобросовестные действия администрации можно минимизировать повышением организационной независимости подразделений вну-

треннего аудита, оснащением внутренних аудиторов необходимым методическим инструментарием, направленным на минимизацию вероятности выведения активов из государственной собственности в результате реализации коррупционных рисков.

Насущная потребность создания концепции внутреннего аудита, охватывающей все направления деятельности государственных органов, осуществление разработки нового и совершенствование действующего методического и нормативно-правового обеспечения внутреннего аудита с учётом международных стандартов внутреннего аудита и передовой зарубежной практики и обуславливает актуальность исследования.

Процесс изменений нормативно-правового поля формирует риски ухудшения качества контроля в переходном периоде. Переход на международную понятийную базу, регулиующую вопросы организации и осуществления государственного внутреннего контроля, обуславливает не только необходимость внедрения новых правил и практик, но и потребность сохранения отечественного опыта и знаний, накопленного отечественными учёными и практиками.

Анализ международного опыта внедрения новых подходов к организации государственного внутреннего контроля позволяет сделать вывод о предпочтительности такого способа имплементации, как трансформация. В процессе трансформации международные стандарты при перенесении их в национальное законодательство перерабатываются с учётом особенностей отечественного законодательства. Осуществление методического обеспечения трансформации научным сообществом позволит минимизировать риски, присущие процессу изменений.

Немаловажно сформировать доказательную базу адаптации лучших практик и новые разработки проведения аудиторских проверок, основанных на риск-ориентированном подходе к оценке процессов и внесению рекомендаций по совершенствованию государственного управления.

Организация и методика осуществления внутреннего аудита в Республике Казахстан, с учётом специфики государственного сектора, является сравнительно новым объектом исследования. Достаточно широкое раскрытие внутренних аудит государственного сектора полу-

чил в международных руководствах, концепциях методического характера. Анализ эволюции нормативных-правовых актов, регламентирующих осуществление внутреннего аудита в государственном секторе, обуславливает адаптацию государственного внутреннего контроля к новому облику внутреннего аудита в государственном секторе РК. Учитывая важность не только применения передовой зарубежной практики, но и трансформации лучших отечественных практик, изучены труды учёных и практиков, освещающие вопросы организации и методики осуществления внешнего аудита, внутреннего аудита, контроля.

Изучению контроля и аудита в научном сообществе уделяется существенное внимание, что привело к достаточно широкому раскрытию проблем организации и методологии контроля, ревизии, аудита в научной литературе. В процессе исследования рассматривались труды отечественных и зарубежных учёных А.К. Андроновой, П.П. Андреева, А.С. Антонова, Б.А. Алибековой, Н.Д. Бровкиной, У.Б. Баймуратова, Р.П. Бульги, С.М. Бычковой, А.Б. Зейнелгабдина, В.Т. Чае, С.Д. Юшковой.

Изучив работы учёных-экономистов-аудиторов можно констатировать глубину раскрытия организации и методики контроля и аудита на примере предприятий негосударственной формы собственности. В некоторых работах раскрываются особенности контроля и аудита в государственном секторе, но в то же время, организация и методика осуществления внутреннего аудита главными распорядителями средств республиканского бюджета на основе риск-ориентированного подхода требуют дополнительного изучения.

Повышение эффективности и результативности использования средств бюджетов всех уровней декларируется в качестве стратегической цели бюджетной политики РК в различных программных документах. Одним из основных направлений для достижения этой цели указывается необходимость развития нормативного правового регулирования и методического обеспечения процесса управления финансовыми и иными ресурсами, предоставляемыми организациям государственного сектора для исполнения ими конкретных полномочий, оказания установленного набора государственных услуг. Финансовый менеджмент, в классическом понимании является неотъемлемой частью об-

щей системы управления любой организации, в том числе и организации государственного сектора. При этом в действующем бюджетном законодательстве определение финансового менеджмента отсутствует. Из определения мониторинга качества финансового менеджмента понимается совокупность процессов и процедур, обеспечивающих эффективность использования бюджетных средств и охватывающих все элементы бюджетного процесса. Из этого определения следует, что финансовый менеджмент в организации государственного сектора должен обеспечивать повышение эффективности бюджетных расходов в рамках бюджетного процесса.

Управление финансами, как и любой административный процесс, не может быть объективно реализован без осуществления контроля принятия и исполнения решений. В этой связи одним из инструментов финансового менеджмента в организации государственного сектора является внутренний контроль, отнесенный действующей редакцией Бюджетного кодекса к полномочиям главных администраторов бюджетных программ концепции бюджетной политики РК и направленный на соблюдение бюджетных процедур, установленных в соответствии с законодательством РК. [1] Однако в этом значении осуществление внутреннего контроля главными администраторами бюджетных программ РК предусматривается в отношении себя самих и в отношении квазигосударственного сектора. При этом за рамками внутреннего контроля на сегодняшний день остаются бюджетные и автономные учреждения, поскольку они не являются участниками бюджетного процесса и, соответственно, на них не распространяется бюджетное законодательство. Таким образом, направления финансово-хозяйственной деятельности большинства

организаций государственного сектора, находящиеся вне бюджетного процесса, в частности организация и осуществление государственных закупок для деятельности организации, управление государственным имуществом, остаются за рамками внутреннего контроля. Осуществление организацией государственного сектора внутреннего контроля в рамках реализации своих бюджетных полномочий, направленного на соблюдение бюджетных процедур, обеспечивается в настоящее время в виде проведения аудита соблюдения бюджетного законодательства и иных нормативных правовых актов, регулирующих бюджетные отношения. Для проведения данных проверок созданы и активно функционируют соответствующие подразделения, а в некоторых случаях специализированные региональные органы, которые не занимаются организацией внутреннего аудита в самой организации, тем самым не способствуют повышению эффективности и результативности бюджетных расходов, а реализуют исторически сложившийся подход к аудиту в отношении региональных органов. При этом указанные структурные подразделения используют виды, способы и методы контроля, применяемые многочисленными органами внешнего и внутреннего государственного аудита, которые осуществляют аналогичную деятельность по отношению к организации государственного сектора, а кроме того, проводят анализ и оценку эффективности осуществления внутреннего контроля.

В то же время в отличие от давно сложившейся, хорошо отработанной, нормативно и методологически обеспеченной деятельности по проверке соблюдения требований бюджетного законодательства единой, официальной методологии осуществления внутреннего аудита, а также методологии анализа, оценки каче-

ства и эффективности его осуществления как элемента менеджмента финансовыми и иными доходами в настоящее время не существует.

Необходимость трансформации существующей концепции внутреннего контроля в организациях государственного сектора РК направлено на устранение недостатков существующей системы, а именно:

- бюджетное законодательство не предусматривает осуществление внутреннего контроля в государственном секторе, являющихся участниками бюджетного процесса в качестве получателей бюджетных средств;
- отсутствует правовая норма, определяющая, что внутренний контроль, осуществляемый получателей бюджетных средств, не должен дублировать деятельность органов внешнего и внутреннего государственного контроля;
- отсутствует единая официальная методология анализа, оценки качества и эффективности осуществления внутреннего контроля.

Современные тенденции в области менеджмента общественными финансами, сформировавшиеся в последние годы, в первую очередь, внедрение программно-целевых методов управления, направлены на переориентацию доктрины государственного управления от выполнения процедур на достижение эффективности. В этой связи в сферу действия финансового менеджмента попадает все больше операций и процедур из других элементов управления организацией государственного менеджмента.

В международной практике процесс внедрения и развития концепции внутреннего контроля в организациях государственного сектора, несмотря на различия в подходах к реализации, обобщенно представляется в виде двух этапов - смотри рисунок 1.

Этапы	Характеристика
На первом этапе	внутренний контроль проводится в отношении финансовых процессов и процедур в части соблюдения нормативно-правовых требований к составляющим их операциям.
На втором (современном) этапе	происходит расширение сферы внутреннего контроля с финансового менеджмента до менеджмента эффективности деятельности организации. При этом происходит смещение акцента на достижение стратегических целей организации.
Источник – авторская разработка	

Рисунок 2 – Развитие концепции внутреннего контроля в организациях РК

Во многих странах система внутреннего контроля является основным элементом не только финансового менеджмента, но и всей системы управления организации государственного сектора. И одно из ключевых мест в этой системе занимает процесс управления рисками, который предполагает переориентацию контрольной деятельности с выявления нарушений на их предупреждение. Такой подход зарекомендовал себя с лучшей стороны и поэтому применяется в большинстве стран. Он позволяет обеспечить выявление потенциальных наруше-

ний на ранних стадиях и своевременно выработать рекомендации по их устранению и недопущению в будущем.

Согласно международным стандартам система внутреннего контроля в организации государственного сектора — непрерывный процесс, осуществляемый администраторами и персоналом организации, направленный на минимизацию рисков и обеспечение разумной уверенности в достижении результатов, отражающих интересы общества и соответствующих миссии организации. Также, в международ-

ной практике внутренний контроль представляет собой не деятельность специализированных внутренних подразделений организации, а непрерывный процесс, осуществляемый каждым сотрудником и менеджером организации, направленный на самостоятельное выявление потенциальных нарушений с принятием мер по их предотвращению. Далее приведем общие черты, характерные для международного подхода к организации внутреннего контроля в государственном секторе. Смотри рисунок 3:

Определение	
Внутренний контроль	> это непрерывный процесс, подразумевающий не только выявление нарушений в прошедших периодах, но и оперативный контроль в управленческих процессах;
	> это процесс, который осуществляется сотрудниками и руководителями всех уровней организации в рамках своих должностных обязанностей;
	> целью внутреннего контроля является обеспечение достижения целей организации;
	> внутренний контроль осуществляется во всех организациях государственного сектора;
	> основное внимание уделяется процессу управления рисками.
Источник – разработано на основе изученных материалов	

Рисунок 3 – Организация внутреннего контроля в государственном секторе

Это позволяет, как эффективно управлять ресурсами, используемыми для выполнения контрольных функций, так и эффективно планировать деятельность организации, что напрямую влияет на достижение результатов, соответствующих общественным интересам и предназначению (целям создания) организации (на практике это результаты, установленные, в частности, в государственных заданиях и государственных (программах).

Курс на сближение, представляется целесообразным в процессе трансформации внутреннего контроля в организациях государственного сектора РК максимально сблизить методологию осуществления внутреннего контроля с методологией осуществления остальных направлений внутреннего контроля, основанной на международных стандартах. Основными направлениями такого сближения должны стать:

- переориентация внутреннего контроля от выявления нарушений на основе планирования контрольных действий на выявление, оценку и минимизацию рисков, сопутствующих процессам и процедурам, выполняемым в рамках финансового менеджмента;
- максимальное использование при организации внутреннего

контроля лучших международных практик, международных стандартов внутреннего контроля;

- формирование у менеджеров всех уровней и у сотрудников организаций сектора государственного управления понимания близости подходов к осуществлению контроля в рамках финансового менеджмента и при осуществлении процедур в рамках операционной деятельности;

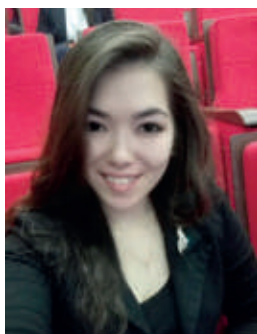
- выработка сходных регламентов осуществления контроля и стандартов раскрытия методологии осуществления контроля и информации о результатах контроля в рамках финансового менеджмента и операционной деятельности.

Для развития нормативного правового регулирования и методологического обеспечения финансового менеджмента и внутреннего контроля в организациях государственного сектора Министерству финансов РК необходимо организовать системные исследовательские и практические работы по подготовке проекта концепции системы управления рисками, внутреннего контроля и внутреннего аудита в секторе государственного менеджмента. Также, формирование методических рекомендаций по вопросам реализации указанной концепции для органов

исполнительной власти субъектов РК и органов местного самоуправления, а также проекта системы оценки качества организации финансового менеджмента главных администраторов средств республиканского бюджета.

Список использованных источников:

1. Бюджетный кодекс Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 09.01.2018 г.) https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30364477
2. Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле»- Әділет - Закон adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000392
3. Информация службы внутреннего аудита [Электронный ресурс]. — Режим доступа: ksrk.gov.kz/rus/audit/
4. Кожушко Е. В. Оценка состояния внутреннего аудита бюджетного учреждения / О. В. Кожушко, Д. В. Калинин // Проблемы экономики. — 2014. — № 3. — С. 234-239.
5. Guidelines for Internal Control Standards for the Public Sector, 2004, INTOSAI.
6. Internal Control – Integrated Framework, 2013, COSO.

Сарсембаева Д.Е.

АГУ при Президенте Республики Казахстан, Астана, Казахстан

Особенности управления обязательствами государства в Республике Казахстан

Аннотация: В данной статье автором представлено видение особенностей управления обязательствами государства в Республике Казахстан.

Проведен анализ текущего состояния, а также изучен мировой опыт долговой политики в развитых и развивающихся странах, даны предложения по совершенствованию системы управления обязательствами Республики Казахстан.

Ключевые слова: долг, обязательства, государственный долг, долг Правительства, гарантированный государством долг.

Аңдатпа: Бұл мақалада автор Қазақстан Республикасында мемлекеттің міндеттемелерін басқарудың ерекшеліктерін бейнелейді.

Қазіргі жағдайды талдау жүргізілді, сондай-ақ дамыған және дамушы елдердегі борыштық саясаттың әлемдік тәжірибесі зерделенді және Қазақстан Республикасының міндеттемелерін басқару жүйесін жетілдіру бойынша ұсыныстар жасалды.

Түйінді сөздер: борыш, міндеттемелер, мемлекеттік қарыз, мемлекеттік қарыз, ашық кепілдік берілетін қарыз.

Abstract: In this article the author presents a vision of the features of the state's obligations management in the Republic of Kazakhstan.

The analysis of the current situation was carried out, as well as the world experience of debt policy in developed and developing countries was studied, and suggestions were made to improve the obligations of management system of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: duty, obligations, public debt, government debt, guaranteed public debt.

В последнее время в глобальной экономике, ввиду последних событий и кризисных явлений на мировых финансовых рынках и рынках биржевых товаров все большую озабоченность среди стран мира вызывают проблемы стабилизации финансовых систем внутри страны.

Казахстан эти вызовы также не обошли стороной. Кроме того, все большую актуальность среди стран мира приобретает протекционистская модель экономического развития, что впоследствии может негативно сказаться на производственных мощностях развивающихся стран, и в дальнейшем, а далее в связи с ограниченностью капитала может привести и к чрезмерному накоплению государственного долга.

Согласно данным Министерства финансов РК государственный долг на 1 января 2018 года составил 14 342,7 млрд. тенге (45,1 млрд. долл. США) [1] или 27,6% к ВВП [2], в том числе долг Правительства – 10 019,0

млрд. тенге (31,5 млрд. долл. США) или 19,3% к ВВП, долг Национального Банка – 4 186,4 млрд. тенге (13,1 млрд. долл. США) или 8,1 % к ВВП, долг МИО – 137,4 млрд. тенге (0,4 млрд. долл. США) или 0,3 % к ВВП.

Гарантированный государством долг составил 428,5 млрд. тенге, увеличившись по сравнению с 2013 годом в 5,2 раза, с 82,9 млрд. тенге до 428,5 млрд. тенге.

Увеличение государственного долга по сравнению с 2013 годом произошло 3,2 раза с 4 417,2 млрд. тенге до 14 342,8 млрд. тенге, в большей степени за счет увеличения внутреннего долга НБ на

4 182,9 млрд. тенге или в 1 162,9 раза, с 3,5 млрд. тенге до 4 186,4 млрд. тенге в связи с реализацией денежно-кредитной политики, путем выпуска нот НБ РК, а также освоением Правительством займов по действующим кредитным линиям, привлеченным от МФО и привлечением займов Правительства от МФО для финансирования дефици-

та республиканского бюджета.

При этом обязательства Правительства перед МФО (МБРР, ЕБРР, АБР, ИБР) составляют 47,1% от общего объема внешнего долга Правительства, другую большую часть внешнего долга Правительства составляют обязательства по еврооблигациям (47,5%) и перед другими Правительствами (3,9%).

В целях диверсификации казахстанской экономики, устойчивого и инклюзивного развития страны в мае 2014 года между Правительством РК и МФО (ВБ, ЕБРР, АБР и ИБР) были подписаны рамочные соглашения о партнерстве. В 2015 году аналогичное соглашение было подписано с Европейским инвестиционным банком.

Для эффективной реализации этих соглашений под председательством Премьер-Министра РК был создан Координационный совет, на котором рассматриваются новые и обсуждается ход реализации ранее одобренных проектов с МФО.[4]

На основании предложений специально созданных 8 рабочих групп был сформирован первый пул инвестиционных и институциональных проектов по таким приоритетным направлениям, как поддержка малого и среднего бизнеса (МСБ), строительство и реконструкция дорог, модернизация муниципальной инфраструктуры, развитие сельского хозяйства и зеленой экономики, социальная модернизация и другие. Так, приоритетные проекты с 2014 года решениями Координационного совета на регулярной основе включаются в Программу сотрудничества с МФО. Средняя ставка привлечения составляет Libor+2.5% со сроком 10-30 лет.

При этом, в связи с реализацией в период до 2022 года ряда проектов, предусмотренных программными документами, в том числе Госпрограммой «Нұрлы жол» и других стратегически важных проектов по модернизации муниципальной инфраструктуры, поддержке малого и среднего бизнеса, развитию сельского хозяйства, социальной модернизации и т.д. Министерством национальной экономики РК прогнозируется наращивание государственного, гарантированного государством, а также долга квазигосударственного сектора.

Таким образом, весьма явственно возросла необходимость контроля, удержания в приемлемых границах прямых и условных долговых обязательств Казахстана путем выявления, оценки и предупреждения рисков, связанных с имеющимся и с будущим государственным долгом, гарантированным государством долгом и долгом квазигосударственного сектора. Исходя из анализа опыта управлением государственным долгом зарубежных стран, можно констатировать, что в мире не существует единого стандарта формирования долговой политики. Каждая страна формирует долговую политику с учетом особенностей, сильных и слабых сторон национальной экономики.

Немаловажную роль здесь играет и формирование статистических данных о состоянии государственного и гарантированного государством долга.

Для различных целей отчетности могут использоваться различные определения государственного долга, например, определение государственного долга может зависеть от формы государственного устройства, от целей заимствования, принципов бухгалтерского учета на макроуровне и т.д. Различные страны также имеют разного рода прямые или условные обязательства государства. Формирование структуры государственного долга также мо-

жет зависеть от экономического, политического курса страны, особенностей формирования национальной экономики, степени интеграции в мировую экономическую систему и т.д.

В целом, согласно стандарту ИНТОСАИ 5421 «Руководство по раскрытию и определению государственного долга» источниками обязательств государства могут быть:

1. Ценные бумаги. К ним относятся традиционные заимствования у кредиторов, в том числе государственных, по официальным соглашениям, в которых обычно указывается сумма заимствования, требуемая процентная ставка или дисконт, обеспечиваемая безопасностью (если таковая имеется) и период, в течение которого будет произведена выплата. Для целей настоящего документа к ценным бумагам относятся те обязательства, которые выполняются на короткий, средний и долгосрочный период.

2. Банковские кредиты.

3. Кредиты иностранных правительств или МФО

4. Поступления от программ государственных сбережений. К ним относятся суммы на депозитах в сберегательных банках, которыми управляет правительство, и другие подобные программы.

5. Эмиссия национальной валюты, банкнот и монет. К ним относятся банкноты и монеты, выпущенные правительством или для правительства с целью обращения.

6. Кредиторская задолженность за товары и услуги.

7. Налоговые обязательства.

8. Обязательства по долгосрочным договорам аренды. Аренда, срок действия которой превышает один год, которая может быть предназначена для капитальных или операционных целей.

9. Пенсионные обязательства и пособия в области здравоохранения для государственных служащих.

10. Другие государственные пособия. К ним относятся социальные обязательства, предусматривающие прямые или косвенные обязательства правительства по выплате будущих претензий по различным программам. Такие обязательства трудно поддаются количественной оценке, однако они почти всегда имеют значительный удельный вес и поэтому должны также учитываться, при оценке задолженности государственного сектора.

11. Гарантии третьим лицам. При необходимости они могут включать в себя гарантии заимствования, как органов государственного сектора, так и органов частного или квазигосударственного сектора, а также иные гарантии, направленные, на-

пример, на финансирование экспорта и обменных курсов.

12. Компенсация (контрибуция).

13. Письма-подтверждения или другие формы юридически обязательных заверений правительства.

14. Программы страхования и перестрахования.

15. Другие обязательства. Это другие обязательства, вытекающие из действующих контрактов, соглашений, законодательных актов или правил, которые могут стать фактическими обязательствами государства при выполнении определенных условий.

Например, в Российской Федерации, Соединенных Штатах Америки, Великобритании и Китае государственные гарантии признаются государственным долгом, в то время как в казахстанском законодательстве гарантированный государством долг не является частью государственного долга.

В разрезе административно-территориальной организации государства долги могут подразделяться на обязательства:

- (а) центрального или федерального правительства в зависимости от типа политической организации в стране;

- (б) государственных, провинциальных, муниципальных, региональных и других местных органов власти;

- с) принадлежащих и контролируемых государственных корпораций и предприятий;

- (d) а также других субъектов, которые считаются государственными или квазигосударственными.[2]

Различия между федеративными и унитарными государствами в основном заключаются в степени ответственности и автономности в процессах привлечения заемных средств.

Таким образом, анализируя опыт зарубежных стран прежде всего необходимо рассматривать определение и структуру государственного долга определенной страны индивидуально.

Различной также может быть и модель управления долгом. В мире существует три основных модели – правительственная, банковская и агентская.

Правительственная подразумевает собой модель, при которой уполномоченным органом выступает Министерство финансов или Министерство экономики.

При агентской модели создается независимая организация при уполномоченном государственном органе.

Уполномоченным органом по управлению государственным долгом при банковской модели выступает Центральный банк.

Например, управление государственным долгом в Великобритании является неотъемлемой частью государственной экономической политики Великобритании. Особенностью долговой политики Великобритании является применение альтернативной (агентской) модели управления государственным долгом, которая характеризуется созданием независимого учреждения и передачи функции по управлению государственным и долгом и полномочий по осуществлению заимствований такому учреждению.

При Министерстве экономики и финансов Правительства Великобритании функционирует Департамент управления государственным долгом (Debt management office) (далее - Департамент).

Департамент по управлению долгом Великобритании (DMO) был создан 1 апреля 1998 года с целью принятия полномочий по осуществлению заимствований были передано от Банка Англии. Эта реорганизация последовала за передачей полномочий по установлению официальных процентных ставок в Великобритании от Казначейства Банку Англии в мае 1997 года.

Аналогичные агентства созданы и во многих других европейских странах таких, как Австрия, Германия и т.д.

В казахстанской практике применяется правительственная модель. Так, государственные функции по управлению государственным долгом страны рассредоточены по ряду государственных органов с учетом их действующих функциональных обязанностей.

Министерство национальной экономики РК определяет политику управления и координирует деятельность государственных органов по регулированию долга (как общего долга государственного и квазигосударственного секторов, включая внутренний, так и внешнего долга страны).

Министерство финансов РК обеспечивает выполнение государственной политики по регулированию долга сектора государственного управления и условных обязательств государства, ведет мониторинг состояния долга организаций, контролируемых государством.

Национальный Банк ведет мониторинг состояния внешнего долга организаций, контролируемых государством, и частного сектора, проводит оценку состояния внешнего долга.[5]

В соответствии с бюджетным законодательством РК[6] государственным долгом является сумма на определенную дату полученных (ос-

военных) и непогашенных государственных займов, а также долговых обязательств на определенную дату, отнесенных в соответствии с законодательными актами РК на долг Правительства РК, Национального Банка РК или решениями маслихатов на долг местных исполнительных органов, без учета взаимных требований.

Государственный долг включает в себя внутренний и внешний государственный долг.

Внутренний государственный долг является составной частью государственного долга по внутренним государственным займам и другим долговым обязательствам Правительства РК, Национального Банка РК и местных исполнительных органов перед резидентами Республики Казахстана.

Внешний государственный долг является составной частью государственного долга по внешним государственным займам и другим долговым обязательствам Правительства РК и Национального Банка РК перед нерезидентами Республики Казахстана.

При этом, как было отмечено ранее в структуру государственного долга не включается гарантированный государством долг.

Гарантированный государством долг - сумма на определенную дату полученных и непогашенных негосударственных займов, обеспеченных государственными гарантиями; гарантированный государством заем - негосударственный заем, обеспеченный государственной гарантией.

Государственные гарантии предоставляются заимодателям в качестве обеспечения исполнения резидентами Республики Казахстана обязательств по полученным ими негосударственным займам.

Исключительным правом предоставления государственных гарантий от имени Республики Казахстан по займам обладает Правительство РК.

Основные стратегические цели и направления по управлению государственным и гарантированным государством долгом отражены в Бюджетном кодексе РК, Концепции новой бюджетной политики РК[7] и Концепции формирования и использования средств Национального фонда РК [8].

Так, в целях удержания правительственного долга на безопасном для страны уровне ежегодно в рамках Закона о республиканском бюджете на соответствующий период устанавливаются верхние пределы правительственного долга и гарантированного государством долга, а также отдельным приказом Министерства национальной экономики РК

ежегодно утверждаются лимиты долга местных исполнительных органов.

Однако, согласно методологическим инструкциям по расчету указанных пределов, лимит правительственного долга и лимиты долга местных исполнительных органов рассчитываются на основе уже накопленного долга и планируемого объема заимствования для финансирования дефицита бюджета. Кроме того, данные лимиты, в случае изменения бюджетных параметров также подлежат корректировке.

Таким образом, в результате возможности проведения корректировки лимитов, превышение пределов, установленных законом почти нереально почти не возможно. В связи с чем, данная норма не совсем эффективна, так как не своей главной цели по удержанию действительно безопасных границ.

Также Концепцией новой бюджетной политики и Концепцией формирования и использования средств Национального фонда также установлены индикативные пределы безопасного уровня государственного долга и условных обязательств Правительства, согласно которым:

- государственный долг в 2020 году не должен превысить 27,0 % к ВВП, в том числе долг Правительства - не выше 25,0 % к ВВП.

- отношение внешнего долга к ВВП в среднесрочном периоде не должно превышать 100 %; а также верхний предел государственного долга и долга квазигосударственного сектора должен составлять в совокупности не более 60 % к ВВП.

- для управления совокупным долгом вводится дополнительное ограничение по объему долга Правительства (с учетом гарантированного государством долга) и внешнего долга квазигосударственного сектора, который не должен превышать размер валютных активов Национального фонда.

В этих целях, с определением лимитов правительственного долга и гарантированного государством долга будет устанавливаться ограничение по внешнему заимствованию квазигосударственного сектора через согласование их объемов с Правительством. Данное ограничение будет закреплено законодательно;

- расходы на обслуживание и погашение правительственного долга не должны превышать 15 % от доходов республиканского бюджета, включая трансферты из Национального фонда;

Так, основными индикаторами безопасного уровня государственного долга являются индикаторы - лимиты долга, отношение долга к ВВП, отношение долга к валютным

активам Национального фонда, отношение расходов на погашение и обслуживание долга правительства к доходам республиканского бюджета, с учетом трансфертов Национального фонда.

Необходимо отметить, что согласно бюджетному законодательству Министерство финансов РК совместно с Национальным Банком РК должно проводить ежегодную оценку состояния и прогноза на предстоящий плановый период государственного и гарантированного государством заимствования и долга, долга по поручительствам государства.

Однако последняя подобная оценка ежегодной оценки состояния и прогноза на предстоящий плановый период государственного и гарантированного государством заимствования и долга, долга по поручительствам государства была проведена еще лишь в 2014 году.

При этом, стоит отметить и некоторые займы, привлеченные Правительством РК за последние пару лет. Согласно официальным данным, размещенным на сайте Министерства финансов РК в период с 2015-2017 годы было привлечено внешних займов на сумму 2 615,3 млрд. тенге, из них только на финансирование институциональных займов в размере 375 млн. долл. США, инвестиционных проектов 240,3 млн. долл. США и 2 млрд. долл. США на поддержание финансовой устойчивости.

Особенностями займов, привлеченных на поддержание финансовой устойчивости от МФО является возможность последних влиять на формирование макроэкономической политики заемщика, что является главным условием привлечения такого рода займа.

Также нельзя обойти стороной и риски от институциональных займов, так как почти невозможно просчитать экономический эффект и получить физический результат от реализации институционального проекта, что в свою очередь, может привести к коррупционным явлениям и иждивенчеству.

В Китайской Народной Республике в соответствии с бюджетным законодательством займы привлекаются на финансирование самокупаемых проектов, в основе результате реализации которого образуется актив, который и служит источником погашения.

Индикатор «отношения расходов на погашение и обслуживание долга правительства к доходам республиканского бюджета, с учетом трансфертов Национального фонда» предполагает, что на обслуживание и погашение правительственного долга может пойти весь объем

республиканского бюджета.

Однако в соответствии с Концепцией формирования и использования средств Национального фонда, использование активов в качестве обеспечения исполнения обязательств запрещено. Поэтому в учитывать средства Национального фонда при расчете этого индикатора не совсем корректно. При этом, согласно ПСЭР на 2019 – 2023 годы [9] и Закону о республиканском бюджете на 2018-2020 годы отношение в 2018 году только обслуживания правительственного долга к доходам республиканского бюджета без учета трансфертов из Национального фонда составит около 10%.

Открытые данные по погашению правительственного долга отсутствуют. При этом, не учитываются расходы по капитализации государственных предприятий, привлекающих средства под гарантию государства.

Также необходимо отметить, что, несмотря на то, что стратегическими документами определены целевые индикаторы государственного, гарантированного государством долга и долга субъектов квазигосударственного сектора, отсутствуют открытые данные, на основе которых можно судить о реальной устойчивости прямых и условных долговых обязательств Казахстана.

Основная проблема по управлению обязательствами государства в Казахстане заключается в отсутствии четкого плана заимствования и критериев отбора проектов, финансирование которых предполагается путем правительственного заимствования.

Например, в Российской Федерации ежегодно утверждается Программа государственных внешних и внутренних заимствований Российской Федерации, которая представляет собой перечень всех внешних и внутренних заимствований Российской Федерации на очередной финансовый год и плановый период по видам заимствований с отражением разницы между объемом привлечения и объемом средств, направляемых на погашение основного долга по каждому виду долгового обязательства.

Цели, задачи и инструменты долговой политики отражаются в специально разрабатываемом стратегическом документе («Основные направления долговой политики на определенный период...»), который утверждается региональным Правительством. Документ актуализируется не реже одного раза в год.

Таким образом, в целях совершенствования долговой политики в Республике Казахстан необходимо:

- повысить прозрачность меха-

низмов привлечения прямых и условных обязательств государства.

- возобновить практику оценки и прогнозирования долговых обязательств Казахстана.

- определить четкие критерии отбора проектов, финансируемых за счет займов.

- сократить долю институциональных проектов в общем объеме правительственного долга.

- пересмотреть индикаторы безопасности государственного долга.

Список использованных источников:

1– Статистические данные сайта Министерства финансов Республики Казахстан по государственному и гарантированному государством долгу по состоянию на 1 января 2018 года - http://www.minfin.gov.kz/irj/portal/anonymous?NavigationTarget=ROLES://portal_content/mf/kz.ecc.roles/kz.ecc.anonymous/kz.ecc.anonymous/kz.ecc.anonymous_budgeting/budgeting/state_debt_fldr/statistics_fldr

2 Основные социально-экономические показатели Республики Казахстан Комитета по статистике Министерства национальной экономики республики Казахстан .

3 Стандарт ИНТОСАИ 5421 «Руководство по раскрытию и определению государственного долга»

4] – Постановление Правительства Республики Казахстан от 9 июня 2014 года № 632 «О создании Координационного Совета по реализации рамочных соглашений о партнерстве между Правительством Республики Казахстан и международными финансовыми организациями»

5 - Указ Президента Республики Казахстан от 26 июня 2013 года № 590 «Об утверждении Концепции новой бюджетной политики Республики Казахстан», раздел Поддержание государственного, квазигосударственного долга на безопасном уровне

6 - Бюджетный кодекс Республики Казахстан от 4 декабря 2008 года № 95-IV

7 - Указ Президента Республики Казахстан от 26 июня 2013 года № 590 «Об утверждении Концепции новой бюджетной политики Республики Казахстан»

[8 - Указ Президента Республики Казахстан от 8 декабря 2016 года

№ 385 «О Концепции формирования и использования средств Национального фонда Республики Казахстан»

9 - Прогноз социально-экономического развития Республики Казахстан

на 2019 – 2023 годы МНЭ РК - <http://economy.gov.kz/ru/kategorii/deyatelnost-5>

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ

Абдрахманова А.У.

АО «Финансовая Академия»,
к.э.н., доцент, Астана, Казахстан

Хуаныш Л.Х.

АО «Финансовая Академия»
м.э.н., Астана, Казахстан

Существенность в аудите: теоретические аспекты

Аннотация: В данной статье рассмотрены основные категории аудита, в частности, дается теоретическая характеристика понятия «существенность». Уровень существенности в аудите – это предельно допустимый уровень ошибки в бухгалтерской отчетности. Превышение данного уровня может с высокой долей привести к тому, что на основании данной отчетности нельзя будет делать правильные выводы и принимать соответствующие экономические решения. В статье акцентируется внимание на взаимосвязи риска и существенности, рассмотрены типы аудиторского заключения в зависимости от уровня существенности.

Ключевые слова: аудит, категории аудита, существенность, уровень существенности, аудиторский риск, сальдо счетов, класс операций.

Аңдатпа: Бұл мақалада негізгі аудит категориялары, атап айтқанда теориялық “байыптылық” түсініктің сипаттамасы берілген. Аудиттегі байыптылық деңгейі – бұл бухгалтерлік есепте қателердің мүмкін болатын ең шеткі мәні. Егер қателердің сомасы бұл деңгейден асып қалса онда берілген бухгалтерлік есептеме мен дұрыс қорытындылар мен қабылдауға тиісті экономикалық шешімдер болмайды. Мақалада өзара байланысты тәуекел мен байыптылыққа аса назар бөлінген, байыптылық деңгейге қарай аудиторлық тұжырымдамалары қарастырылған.

Түйін сөздер: аудит, аудиттің категориялары, байыптылық, байыптылық деңгейі, аудиторлық тәуекел, шоттар сальдосы, операциялар класстары.

Abstract: This article describes the main categories of audit, in particular, the theoretical characteristic of the concept of “materiality”. The level of materiality in the audit is the maximum permissible level of mistakes in the financial statements. Exceedence of this level can lead with a high proportion to the fact that on the basis of these reports it will be impossible to draw the correct conclusions and make the appropriate economic decisions. The article focuses on the connectivity of risk and materiality, the types of audit opinion depending on the level of materiality.

Keywords: audit, audit categories, materiality, materiality level, audit risk, account balance, class of operations.

В современной экономике роль аудита настолько важна, что без него практически невозможно принять правильные решения, которые позволят в будущем эффективно осуществлять хозяйственную деятельность. Своевременно проведенная аудиторская проверка позволит объективно оценить деятельность предприятия и принять необходимые решения для его дальнейшего успешного развития.

В соответствии с Посланием Президента Республики Казахстан народу Казахстана от 14 декабря 2012 года «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» разработана Концепция внедрения государственного аудита в Республике Казахстан. В Концепции отмечалось,

что необходимо «создать комплексную систему государственного аудита на основе самого передового мирового опыта» [1,2].

С развитием казахстанского общества перед государственным аппаратом возникают обязательства нового формата, которые требуют функционирования мощной системы государственного управления.

Для этого необходимо внедрение такого института, который даст оценку существующей системе управления и определит направления по ее дальнейшему эффективному развитию. В международной практике такую роль выполняет государственный аудит [2].

Государственный аудит – это целостная и независимая оценка эффективности деятельности объ-

ектов аудита, охватывающая не только финансовые вопросы, но и все направления их деятельности с представлением действенных рекомендаций на основе выявленных недостатков и предложений по управлению рисками [3].

Аудит использует определенные категории, которые позволяют раскрыть существенные характеристики, связи и отношения, присущие области знаний. Использование тех или иных категорий аудита формируют теорию аудита и методику его проведения. Основные категории аудита тесно связаны между собой, например, существенность, аудиторский риск и аудиторская выборка; аудиторские процедуры и аудиторские доказательства.

К наиболее важным категориям аудита относятся: существенность, аудиторский риск, аудиторская выборка, аудиторские процедуры, аудиторские доказательства и мнение аудитора. Из перечисленных категорий аудита «существенность» занимает центральное место.

Данная категория характерна не только аудиту, но и бухгалтерскому учету. И в аудите, и в бухгалтерском учете применяется принцип существенности.

В аудите принцип существенности применяется аудитором как при планировании, так и при выполнении «аудита и оценке влияния идентифицированных искажений на аудит и неисправленных искажений, если таковые имеются, на финансовую отчетность» [4]. Принцип существенности аудитор использует как основу:

- при планировании аудита для определения важных, нетипичных и содержащих ошибки статей и счетов, групп операций;
- в оценке собранных аудиторских доказательств;
- для принятия решений о сохранении и виде выражения мнения аудитора о достоверности финансовой отчетности [5].

Понятие «существенность» является ключевым, поскольку уровень существенности определяет размер допустимой ошибки, объем аудита и форму аудиторского заключения. При этом уровень существенности — это вероятность того, что применяемые аудиторские процедуры позволяют определить наличие ошибки в отчетности экономического субъекта и оценить их влияние на принятие соответствующих решений ее пользователями.

По мнению Дюсембаева К.Ш., под существенностью понимается наличие такой информации, которая может повлиять на выражение мнения аудитора относительно достоверности финансовой отчетности, а отсутствие или ее искажение — на экономические решения пользователей, основанные на этой отчетности [5].

Концептуально уровень существенности оказывает непосредственное воздействие на выражение мнения аудитора относительно достоверности финансовой отчетности по всем существенным аспектам, то есть тип аудиторского мнения. Уровень существенности можно разделить на три группы, и каждой группе соответствует определенный тип аудиторского мнения. Так, 1) при незначительном уровне

существенности выражается мнение без оговорок; 2) при значительном уровне существенности выражается мнение с оговорками; 3) при наивысшем уровне существенности аудитор отказывается от выражения мнения или выражает отрицательное мнение.

Проведение аудита финансовых отчетов позволяет аудитору выразить мнение относительно того, были ли они подготовлены, во всех существенных отношениях, «в соответствии с применяемой концепцией подготовки финансовой отчетности» [4]. Однако, оценка того, что существенно, является вопросом профессионального суждения для аудитора.

«Информация существенна, если ее упущение или искажение могли бы повлиять на экономическое решение пользователей, взятых на основе финансовой отчетности. Существенность зависит от размера единицы или ошибки, оцененной при специфических обстоятельствах ее упущения или искажения. Таким образом, существенность является началом или точкой отсечения, нежели первичной качественной особенностью, которую должна иметь информация, если она необходима» [4].

Согласно ISSAI 1320 «Существенность при планировании и выполнении аудита» необходимо, чтобы аудиторы рассмотрели существенность и связь между существенностью и аудиторским риском, планируя и при проведении аудита [6]. На стадии планирования уровень существенности за финансовые отчеты поможет определить степень и природу процедур оценки риска; выявить и оценить риски существенного искажения и определить характер, расчет и степень дальнейших аудиторских процедур.

Определяя начальный уровень существенности, обычно аудитор рассмотрит: «финансовые результаты предшествующих периодов и финансовые положения, период до настоящего времени финансовые результаты и финансовые положения, и бюджеты или прогнозы в течение текущего периода, принимая во внимание существенные изменения при обстоятельствах организации и соответствующие изменения условий, в которой работает организация» [6].

Как только начальный уровень существенности был установлен, аудитор может, наконец, начать планировать определенные аудиторские процедуры, которые

будут выполнены, чтобы собрать достаточное соответствующее аудиторское доказательство о том, что финансовые отчеты не имеют существенного искажения.

В отличие от ревизии или судебно-бухгалтерской экспертизы аудиторы при проведении аудита не обязаны проверять бухгалтерскую (финансовую) отчетность в полном объеме и оценивать нарушения с абсолютной степенью точности. С целью получения аудиторских доказательств достаточно проверить некоторый объем документов и хозяйственных операций за отчетный период, позволяющий выразить аудиторское мнение о достоверности отчетности во всех ее существенных аспектах. При этом во внимание следует принимать две стороны существенности: качественную и количественную [7].

Под качественными характеристиками понимаются недостаточное или несоответствующее описание учетной политики, приводящее в заблуждение пользователей финансовой отчетности и т.п..

При определении количественной стороны существенности аудитора следует оценить, превосходят ли по отдельности и в сумме обнаруженные и вероятные искажения показателей бухгалтерской отчетности, установленный для этой отчетности уровень существенности.

Следует помнить, что выявленные отклонения показателей бухгалтерской отчетности могут быть несущественными в количественном значении, но при этом по качественным признакам способны оказать серьезное влияние на решения, принимаемые пользователями этой отчетности.

При определении уровня существенности аудитор должен использовать наиболее важные показатели бухгалтерской (финансовой) отчетности, характеризующие финансово-хозяйственную деятельность аудируемых объектов, которые называются базовыми показателями.

Уровень существенности должен определяться в тех денежных единицах, в которых ведется бухгалтерский учет и составляется отчетность, подлежащая аудиту. Аудитор рассматривает существенность на уровне:

- финансовой отчетности;
- отдельных сальдо счетов;
- классов операций.

В качестве базы для расчета уровня существенности может быть выбрана каждая из трех групп показателей, могут быть взя-

ты две или сразу все три группы. В каждом конкретном случае выбор тех или иных счетов, статей и показателей зависит от качественных и количественных характеристик бухгалтерской информации. При этом могут использоваться, как итоговые, так и усредненные показатели текущего года, а также значения финансовых показателей предшествующих лет, но с учетом динамики их изменения.

При определении количественного значения уровня существенности можно использовать абсолютные и относительные величины.

Абсолютная величина определяется как размер допустимой ошибки в установленной сумме, которая по мнению аудитора может считаться существенной вне зависимости от других обстоятельств. Относительная величина устанавливается в процентном отношении к соответствующей принятой базовой величине.

На этапе планирования допустимые ошибки в бухгалтерской отчетности могут быть оценены в долях или процентах от установленного базового показателя или группы показателей. В процессе проведения аудита относительная величина существенности должна трансформироваться в абсолютную в результате подсчета и сравнения суммы допустимых и неисправленных искажений (ошибок) в отчетности.

Расчет уровня существенности по среднему значению показателей, определяемых установленным процентом от базовых величин, называемых критическими компонентами бухгалтерской (финансовой) отчетности, используется наиболее часто. В основу данного метода положен стандартный подход, при котором считаются несущественными суммарные искажения, содержащиеся в бухгалтерской отчетности, если они составляют:

- 2% валюты баланса,
- 10% чистых активов / капитала,
- 2% общих расходов.

Следует добавить, что МСА не устанавливают конкретные критерии существенности, но на практике в результате обобщения опыта, обычно применяются вышеперечисленные значения.

На заключительном этапе аудита существенность учитывается при оценке влияния, оказываемого обнаруженными искажениями на достоверность финансовой отчетности.

Аудиторская оценка существенности, связанная с конкретным

сальдо счетов и классами операций, способствует принятию аудитором решения относительно таких вопросов, как, например, какие статьи проверить, а также использовать выборку или аналитические процедуры. Это позволяет аудитору выбрать аудиторские процедуры, которые в сочетании друг с другом позволят уменьшить аудиторский риск до минимально приемлемого уровня [8].

Между существенностью и аудиторским риском существует обратная взаимосвязь. Чем выше уровень существенности, тем ниже аудиторский риск, и наоборот. Это учитывается аудитором при определении характера, сроков и объемов аудиторских процедур.

Аудитор вправе сделать вывод о достоверности бухгалтерской (финансовой) отчетности аудируемого объекта, если одновременно выполняются два условия:

1. выявленные в ходе аудита и вероятные ошибки и искажения данных бухгалтерской отчетности в сумме должны быть много меньше уровня существенности;
2. качественные отклонения порядка ведения финансово-хозяйственных операций от требований законодательства не должны быть существенными.

Если выявленные в ходе аудита и вероятные ошибки и искажения составляют величину, которая в суммовом выражении намного больше уровня существенности, а качественные отклонения порядка ведения финансово-хозяйственных операций от требований законодательства существенны, рекомендуется делать вывод о том, что бухгалтерская отчетность аудируемого объекта не может быть признана достоверной.

Уровень существенности не следует рассматривать как строгую величину, с которой сравниваются найденные ошибки. Рекомендуется использовать следующие подходы для подготовки и выражения аудиторского мнения:

- если найденные и вероятные ошибки в два – три и более раз меньше установленного уровня существенности и нет серьезных нарушений законодательства, аудиторское мнение о достоверности отчетности может быть безусловно положительным;

- если обнаружены серьезные нарушения законодательства или допущенные в отчетности ошибки в два – три и более раз превышают установленный уровень

существенности, аудитору следует признать отчетность недостоверной. Если при этом у аудируемого объекта имеется возможность внести изменения в учет и отчетность, аудитор должен выразить мнение об исправленной отчетности;

- если выявленные искажения данных бухгалтерской отчетности по отдельности либо в сумме близки по величине к установленному уровню существенности, аудитор должен определить, надо ли делать вывод о существенных искажениях бухгалтерской отчетности или же отчетность можно признать достоверной.

Действия по определению уровня существенности, его распределению по счетам бухгалтерского учета и сопоставлению с выявленными ошибками, необходимо отражать в рабочей документации аудитора.

Список использованных источников:

1. Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства. Послание Президента Республики Казахстан Лидера нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана.- Астана, 2012, 14 декабря –35с.-[ЭР]. Режим доступа: <http://adilet.zan.kz>.

2. Указ Президента Республики Казахстан от 3 сентября 2013 года.№634 «Об утверждении Концепции внедрения государственного аудита в Республике Казахстан».-[ЭР]. Режим доступа: <http://adilet.zan.kz>.

3. Закон Республики Казахстан от 12 ноября 2015г.№392-V»О государственном аудите и финансовом контроле».-[ЭР]. Режим доступа: <http://adilet.zan.kz>.

4. Сборник МСА и контроля качества; пер. с англ.-Алматы, 2015.-984с.

5. Дюсембаев К.Ш. Теория и эволюция аудита: Монография, -Алматы: Экономика, 2012.-722с.

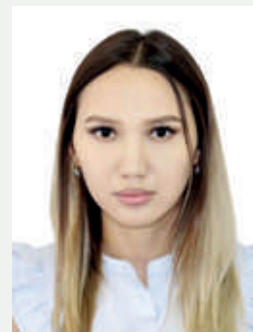
6. Акатаева И.А., Байрамова Г.Ш., Болдурукова Л.Ж., Салимова М.К. Аудит финансовой отчетности: Учебное пособие –Астана: АО «Финансовая академия», 2016 г.

7. Кошелева Т.П. Аудит: Учебное пособие, ТОО «Институт профессиональных бухгалтеров и аудиторов», 2017г. – 331с.

8. Нурсейитов Э.О. Аудит: краткое руководство, Алматы, ТОО «Издательство LEM». – 2010.-236с.

Камасова М.Д.

АГУ при Президенте Республики Казахстан,
Астана, Казахстан

Особенности проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан

Аннотация: В данной статье автором представлены видение проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан, а также недостатки в законодательной базе.

Проведен анализ текущего состояния, даны предложения по совершенствованию системы проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан.

Ключевые слова: аудит, аудит специального назначения, квазигосударственный сектор.

Аңдатпа: Бұл мақалада автор Қазақстан Республикасының квазимемлекеттік секторы субъектілеріне арнайы аудит жүргізудің ерекшеліктерін, сондай-ақ заңнамалық негіздегі кемшіліктерді ұсынады.

Ағымдағы жағдайды талдау жүргізілді, Қазақстан Республикасының квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнаулы аудитті жүргізу жүйесін жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізілді.

Түйінді сөздер: аудит, арнайы мақсаттағы аудит, квазимемлекеттік сектор.

Abstract: In this article, the author presents a vision of the specifics of conducting a special purpose audit of subjects of the quasi-public sector of the Republic of Kazakhstan, as well as shortcomings in the legislative framework.

The analysis of the current situation has been made, suggestions have been made to improve the special purpose audit system for subjects of the quasi-public sector of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: audit, special purpose audit, quasi-public sector.

В настоящее время в Казахстане, согласно данным Реестра государственного имущества, [1] количество субъектов квазигосударственного сектора составляет около 6 (шести) тысяч, в том числе 4105 государственных предприятий на праве оперативного управления, 1255 государственных предприятий на праве хозяйственного ведения, 8 дочерних государственных предприятий, 168 акционерных обществ, 385 товариществ с ограниченной ответственностью.

В соответствии с Законом Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» (далее – Закон о государственном аудите) [2] Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета (далее – Счетный комитет) проводит аудит использования бюджетных средств субъектами квазигосударственного сектора. Учитывая указанное количество объектов, ресурсов Счетного комитета недостаточно. Так, в целях решения данного вопроса, в июне 2015 года на заседании Национальной комиссии по модернизации

было предложено эти функции передать на аутсорсинг под контролем государства.

Таким образом, аудит использования бюджетных средств субъектами квазигосударственного сектора проводится частными аудиторскими компаниями или другими словами последние проводят аудит специального назначения. Аудит специального назначения субъектов квазигосударственного сектора (далее – Аудит специального назначения) – это аудит по вопросу использования субъектами квазигосударственного сектора бюджетных средств [3].

Согласно Закона Республики Казахстан «Об аудиторской деятельности» (далее – Закон об аудиторской деятельности) порядок проведения Аудита специального назначения и представления аудиторского заключения определяется Счетным комитетом по согласованию с уполномоченными органами по внутреннему государственному аудиту, по управлению государственным имуществом и центральным уполномоченным органом по государственному планированию. Аудиторское за-

ключение размещается в единой базе данных по государственному аудиту и финансовому контролю. Аудиторское заключение по Аудиту специального назначения подписывается аудитором-исполнителем с указанием номера и даты выдачи квалификационного свидетельства, заверяется его личной печатью, утверждается подписью руководителя аудиторской организации и заверяется печатью аудиторской организации [4].

В соответствии со статьей 18-3 Закона об аудиторской деятельности Счетный комитет утвердил Нормативное постановление «Об утверждении Правил проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора и представления аудиторского заключения по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора» (далее – Правила проведения аудита специального назначения) [3].

Согласно указанных Правил основанием для Аудита специального назначения является договор, заключенный между аудиторской

организацией и аудиторским субъектом квазигосударственного сектора. Объектами проверки выступают субъекты квазигосударственного сектора, использующие бюджетные средства и являющиеся конечным получателем бюджетных средств. Аудит специального назначения имеют право проводить аудиторские организации, имеющие лицензию на осуществление аудиторской деятельности, с учетом ограничений предусмотренных законодательствами об аудиторской деятельности и государственном аудите.

При использовании бюджетных средств субъектами квазигосударственного сектора, аудит специального назначения проводится ежегодно с отражением в аудиторском заключении движения бюджетных средств от администратора бюджетных программ до конечного получателя денег. Аудит должен

проводиться в соответствии с разработанной аудиторской организацией программой аудита, с соблюдением требований законодательства об аудиторской деятельности и государственном аудите, Стандартами государственного аудита и финансового контроля.

Кроме того, по мере проведения аудита аудиторские организации в обязательном порядке уведомляют Счетный комитет и уполномоченный орган, осуществляющий регулирование в области аудиторской деятельности о начале проверки за пять рабочих дней, в то время как субъекты квазигосударственного сектора уведомляют ежегодно до 1 ноября, предшествующего года.

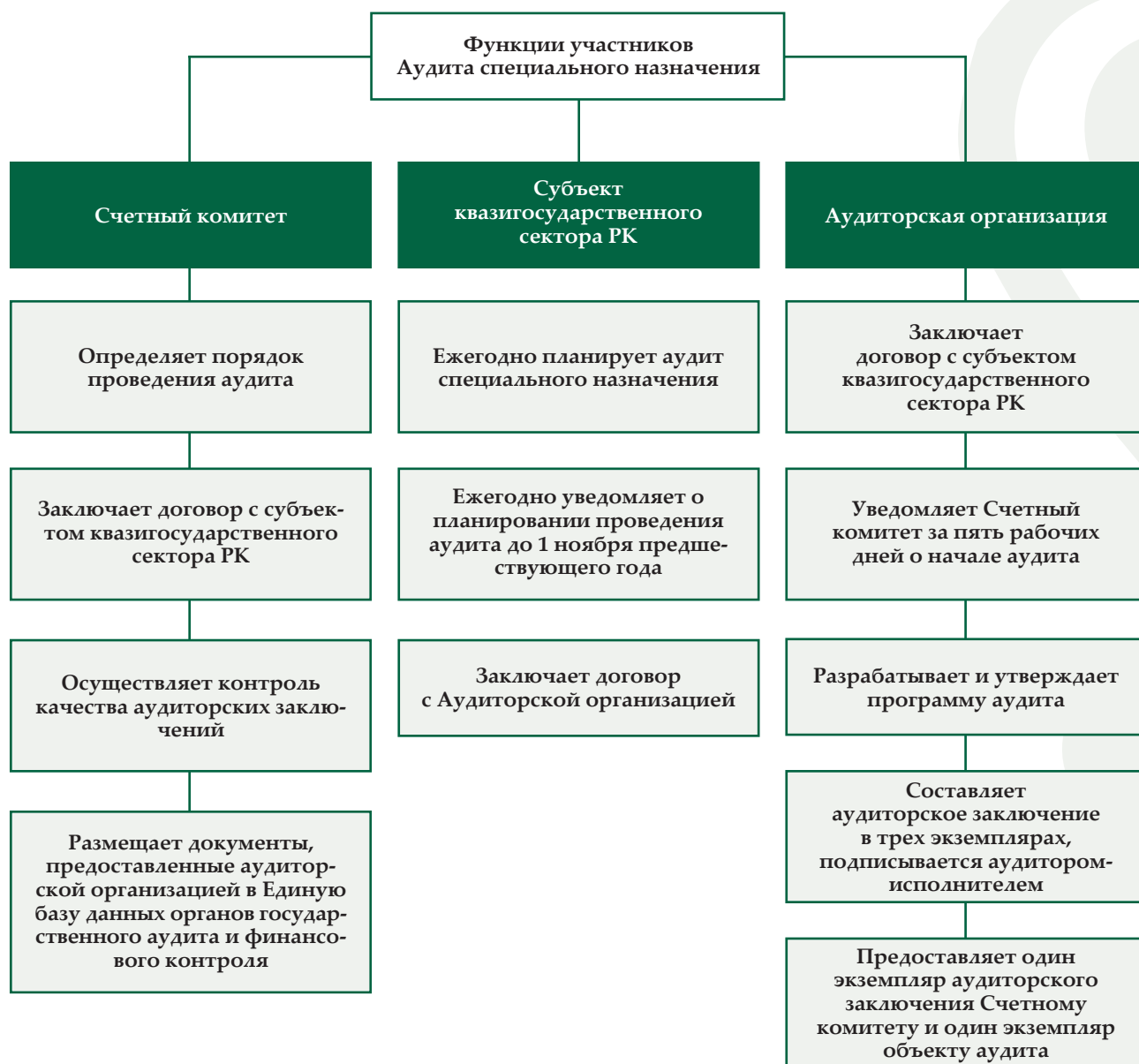
По итогам аудита составляется аудиторское заключение, в котором отражается информация о выявленных нарушениях законодательства Республики Казахстан при исполь-

зовании бюджетных средств и рекомендации по их устранению.

Проведение аудита специального назначения регламентировано Законами об аудиторской деятельности, о государственном аудите и финансовом контроле, Правилами Аудита специального назначения, Правилами проведения внешнего государственного аудита, стандартами государственного аудита и финансового контроля, а также Международными стандартами аудита 800 «Аудиторский отчет (заключение) по соглашениям на аудит специального назначения».

Ответственность за нарушение порядка проведения аудита и за составление недостоверного аудиторского отчета на аудитора в размере от 80 до 150 МРП, на аудиторскую организацию в размере от 180 до 250 МРП, с приостановлением аудиторской деятельности либо лишением лицензии [5].

Рисунок 1. Схема порядка проведения Аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан.

За 2017 год было запланировано проведение Аудита специального назначения на 195 объектах. Анализ итогов аудита свидетельствует, что значительную долю составляют нарушения процедурного характера в сфере бюджетного законодательства, законодательства о государственных закупках и правил ведения бухгалтерского учета.

Согласно пп. 5 п.4 ст.12 Закона о государственном аудите Счетным комитетом осуществляется контроль результатов Аудита специального назначения. Однако порядок проведения контроля качества не урегулирован ни процедурным стандартом, ни методикой или другим нормативным документом. В то время как по данным сайта Счетного комитета несоответствия результатов Аудита специального назначения действующим Правилам и Стандартам не установлены [6].

Вместе с тем, наблюдается слабое освещение вопросов, касающихся Аудита специального назначения. Так, например, поступает ряд обращений от физических и юридических лиц с просьбой разъяснения порядка проведения и ответственности аудиторских организации за подготовку недостоверного аудиторского заключения. Кроме того, в Законе о государственном аудите нет упоминаний об Аудите специального назначения, кроме слов «Государственный аудитор при аудите субъектов квазигосударственного сек-

тора вправе использовать, в том числе, информацию из отчета об исполнении планов развития, а также аудиторский отчет, аудиторское заключение по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора, составленные аудиторской организацией в соответствии с требованиями международных стандартов аудита и законодательством Республики Казахстан об аудиторской деятельности» [2].

Как было выше указано, основанием для проведения Аудита специального назначения является договор. В рамках последнего заключаются договорные обязательства между Заказчиком (субъектом квазигосударственного сектора РК) и поставщиком услуг (Аудиторская организация). Указанный факт препятствует стандарту Независимости, так как в соответствии с Общими стандартами аудиторы при выполнении своих полномочий и должностных обязанностей сохраняют независимость от объектов государственного аудита и финансового контроля, любого внешнего влияния, подрывающего их независимость [7].

Если резюмировать все изложенное, стоит акцентировать свое внимание на необходимости разработки методического документа по проведению контроля качества результатов Аудита специального назначения; совершенствовании законодательной и нормативной

базы, а именно, в части компетенции Счетного комитета по проведению контроля качества результатов Аудита специального назначения, формирования перечня объектов государственного аудита с учетом результатов Аудита специального назначения.

Список использованных источников:

1. <https://www.gosreestr.kz/ru/>.
2. Закон Республики Казахстан от 12 ноября 2015 года № 392-V ЗРК «О государственном аудите и финансовом контроле».
3. Нормативное постановление от 30 ноября 2015 года № 21-НҚ «Об утверждении Правил проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора и представления аудиторского заключения по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора».
4. Закон Республики Казахстан от 20 ноября 1998 года № 304 «Об аудиторской деятельности».
5. Кодекс Республики Казахстан от 5 июля 2014 года № 235-V ЗРК «Об административных правонарушениях».
6. <http://esep.kz/rus/showin/article/2854>.
7. Указ Президента Республики Казахстан от 11 января 2016 года № 167 «Об утверждении Общих стандартов государственного аудита и финансового контроля».

Г.Т. Байгелова

ҚР Президенті жанындағы МБА, Астана, Қазақстан

Бюджет шығыстарын басқару тетігінің әділеттілікке ықпалы

Аңдатпа: Мақалада бюджет шығыстарын басқару үшін шет елдерде қолданылып келген бюджеттік процестердің қысқаша тарихы және ондағы бюджеттік мониторингтің рөлі қарастырылған. Бюджеттік мониторингті нәтижелі пайдаланудың мүмкіндіктері және бюджет принциптерінің сақталуына әсері. Бүгінгі күні бюджеттік процестерді орындау барысындағы қалыптасқан проблемалар және олардың алдын-алу үшін бюджеттік мониторингті тиімді қолдану, сонымен қатар қолданыстағы бюджеттік мониторинг нұсқаулығына талдау жасалған. Бюджеттік мониторингпен қамтылған көрсеткіштердің сапалылығы және мониторинг нәтижесіндегі есептіліктердің бюджеттік процестердің үздіксіз орындалуына ықпалы. Мониторинг мүмкіндіктерін кеңейту жолдары, оның ішінде бюджеттің атқарылуынан бөлек бюджеттік жоспарлау процедураларының сапалылығына мониторинг жүргізу талқыланады.

Түйін сөздер: Бюджет, мемлекеттік қаражат, әлемдік тәжірибе, бюджеттік мониторинг.

Аннотация: В статье представлен краткий обзор бюджетных процессов, используемых в зарубежных странах для управления бюджетными расходами и роль мониторинга бюджета в них. Возможности для эффективного использования бюджетного мониторинга и воздействия на бюджетный процесс. Раскрыты существующие на сегодняшний день проблемы в осуществлении бюджетного процесса и эффективное использование бюджетного мониторинга для их предотвращения, а также анализ существующих руководящих принципов мониторинга бюджета. Эффективность показателей, охватываемых бюджетным мониторингом, и влияние отчетов о мониторинге на текущие бюджетные процессы. Обсужден потенциал мониторинга, включая мониторинг качества процедур бюджетного планирования, отличных от исполнения бюджета.

Ключевые слова: бюджет, бюджетные средства, мировая практика, бюджетный мониторинг, бюджетный процесс.

Abstract: The article provides a brief overview of the budget processes used in foreign countries to manage budget expenditures and the role of budget monitoring in it. Opportunities for effective use of budgetary monitoring and impact on budget principles. Today the existing problems in the implementation of the budget process are determined as well as effective use of budget monitoring to prevent them along with an analysis of existing guidelines for budget monitoring. The effectiveness of indicators covered by budget monitoring, and the impact of monitoring reports on current budgetary processes. The monitoring potential was discussed, including monitoring the quality of budget planning procedures separated from budget execution.

Keywords: budget, public funds, world practice, budget monitoring.

Экономикалық дамудың негізгі бағыттары мемлекеттің бюджет саясатында айқындалады. Оның ішінде инфрақұрылымдардың дамуы, өнімділік көлемінің артыру, жұмыссыздықты азайту, денсаулық, білім көрсеткіштерін көтеру және т.б. Бұл мақсаттарға қол жеткізу үшін жыл сайынғы тиісті салалық бюджеттік бағдарламалар анықталып, олар бойынша республикалық және жергілікті бюджеттерде шығыстар бекітіледі.

Түпкілікті нәтижеге бағдарланған бағдарламалық бюджеттеу шетелдік билік органдарында ХХ ғасырда пайда болып, көптеген мемлекеттерде тез танылды. Және бүгінгі күнге дейін тұрақты түрде бірнеше даму кезеңдерінен өтіп, халықаралық тәжірибелерде қолданудың түрлі әдістерімен танылып отыр.

Соның бірі мемлекеттік бюджет шығындарының тиімділігін талдау жүйесі 1960 жылдың аяғынан алғаш АҚШ-тың қорғаныс министрлігінде «Жоспарлау-бағдарламалау-бюджеттеу жүйелері» (Planning-Programming-Budgeting Systems, PPBS) атты арнайы бағдарлама жасалып, енгізуден бастау алған [1]. Алайда, бұл бағдарламаны кейін басқа ведомстволарда іске асыру қызмет түрлерінің әртүрлі болуына байланысты қиындықтар туғызған.

Сол себепті PPBS бағдарламасының сандық көрсеткіштерінің негізінде бағдарламаларды бағалау, сонымен қатар бағдарламалар нәтижелерінің аудиті Канада және Ұлыбритания елдерінде «ақшаға сапа алу» деп танылған жаңа аналитикалық әдістер енгізілген. Бұл әдістерді енгізу ба-

рысында мемлекеттік органдарда ұдайы мониторинг негізінде жиналған ақпараттардың жеткілікті болғанымен, олар өз қызметтерінің экономикалық нәтижелілігі туралы бейхабар екендігі анықталған. Сондықтан бағдарламаларды бағалау қол жеткізілген нәтижелерге сәйкес органдардың қызметтерін бағалау болып өзгертілген.

Сонымен қатар, АҚШ жұмсалған қаражаттарды нақтылы нәтижелермен байланыстыру арқылы бюджеттік процестерді дамыта түсті. Бұнда ел саясатының нәтижелі болуы үшін барлық мемлекеттік органдарды қызметтерін ортақ жетістіктерге жұмылдыруға арналған нысаналы бағдарламалар кешенін құру, тиімділікті аралық бағалау, жоспарлауға нәтижелермен негізделген бюджеттік өтінімдерді

қолдану секілді амалдар жасалған. Алайда бұл өзгерістер бюджет шығындарын дұрыс басқаруға толықтай мүмкіндік бермегендіктен басқа мемлекеттерде бюджеттік процедураларды одан әрі нығайтуға бағытталған бюджеттік реформалар жалғасын тапқан. Нидерланды мемлекетінде бағдарламалар бойынша жоспардың құрылымында мақсаттарға жетудің жолдарын құру, оларды орындаушы нысаналы топтарға жүктеу қарастырылды. Ұлыбританияда нәтиже көрсеткіштерін қалыптастыру, оларды бағалау, қадағалау жүйесін енгізу арқылы проблемаларды анықтау және болашақта тиімді жолдарды қарастыру сияқты қадамдар жасалған. Жаңа Зеландия елі коммерциялық салалардағы тәсілдерді қолданумен ерекшеленген, қаражат бөлуші және қаражат алушы, яғни бағдарлама бойынша нақты іс-шараларды жүзеге асырушы органдар үшін белгілі талаптарды орындауды көздейтін тәртіптер белгілен. Швецияда 3 жылға жоспарлау мен болжау жүргізу моделін қолдануды қолға алған.

Аталған өзгерістердің тәжірибесін талдай отырып, елімізде бюджеттік реформалар бірнеше кезеңдерді қамтыды. Нәтижелерге бағдарланған мемлекеттік жоспарлау жүйесі 2007 жылдан басшылыққа алынып, 2008 жылы жаңа Бюджеттік кодекс қабылданды. Бюджеттік қаражаттарды үш жылға жоспарлау жаңадан енгізілген бюджеттік моделдің негізі болып табылады. Бюджеттік жүйе жаңа моделдеу жүйесіне көшкенге дейін бюджеті жоспарлау, қарастыру, бекіту, нақтылау, түзету, қаржылық бақылау сияқты бюджеттік процедураларды қамтыса, енді ол бухгалтерлік, бюджеттік есеп және есептілік, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау, бюджеттік мониторинг және тиімділікті бағалау сияқты процедуралармен толықтырылды [2]. Оның ішінде бюджет шығыстарын басқарудағы маңызды құрал бюджеттік мониторинг.

Бюджеттік шығыстарының нәтижелілігіне мониторинг жүргізу мемлекеттің қаржысын басқару саласында жаңалық болып табымайды. Жалпы әкімшіліктердің қызметіне және бюджет шығындарына мониторинг жүргізу:

- атқарылып отырған жұмыстың нәтижелілігі мен тиімділігін қадағалау;
- жетістіктерді (кемшіліктерді) уақытылы анықтап, оны жетілдіру (түзету) іс-шараларын қабылдау;
- салыстырмалы талдау жасап, тенденцияларды барлау;
- алынған нәтижелер негізінде жоспарлау;
- ең тиімді шешімдерді таңдау;

- күтілетін нәтижелерді болжау және бағалау критерилерін анықтау үшін қажет.

Әртүрлі көрсеткіштерді пайдалану арқылы мониторинг жүргізуді бастаған мемлекеттердің бірі Жапония елі, олар 1940 жылдары қызметтердің бір түрін ұсынатын бірнеше компаниялардың ішінен тиімді тәжірибені таңдап алуды мониторинг жүргізу арқылы жүзеге асырған.

Мониторингті жүргізуді таратуға үлкен үлес қосқан елдердің ішінде Австралия мен Жаңа Зеландияны атауға болады. Одан әрі АҚШ, Канада, Ұлыбритания, Швеция, Нидерландыда дамытылып қолданыла бастаған. Бұл мемлекеттерде бастабында мониторинг білім мекемелері жүргізіліп, кейін басқа салаларға тараған. Мысалы, бүгінгі күні Ұлыбританияда денсаулық саласында қызмет сапасын арттыру және халықтың құқығын қорғау, реттеу үшін «NHS Foundation Trusts» тәуелсіз қорының «Monitor» корпорациясы құрылған. Бұл корпорацияның ішінде жыл сайын халық алдында есеп беретін совет құрылып, мониторинг жұмысының үздіксіз жүргізілуі үшін ақпараттандыру, аудит жүргізу секілді комитеттері құрылған. Жалпы мониторинг кез-келген мақсаттың орындалуын қамтамасыз ету үшін бекітілген көрсеткіштерді қадағалау, зерттеу, талдау құралы. Мониторингтің бірнеше түрін атап өтуге болады: нәтижелер мониторингі, стандарттардың сақталуының мониторингі, қаржылық мониторинг және т.б.

Бұл ретте, мониторинг және бағалау процестерін мемлекеттік органдардың қызметіне енгізуге қатысты Г.Хатридің «Performance measurement Getting Results» еңбегі ең танымал болып саналады. Оның айтуынша «Нәтижелілікті мониторингтен өткізу бағдарламалардың тиімділігін және олардың экономикаға әсерін өлшеу үшін нақтылы индикаторларды анықтауға және қолдануға мүмкіндік береді. Және мониторинг нәтижесінен алынған ақпарат бюджет шығындарын негіздемеі түрде қарастыруға, сонымен қатар қолда бар ресурстарды тиімді қолдану жолдарын қарастыруға пайдалы. Мониторинг процесінде бюджеттік бағдарламалар әкімшілері тиімділікке ықпал етуге, қоғам алдында шығындардың қажет екендігін дәлелдей алады, бұл өз кезегінде билікке деген сенімді арттырады».

Осыған ұқсас пікір М. Гараджаның еңбегінде баяндалған «Бюджет шығындары тиімділігінің мониторингі – мемлекеттік органдар қызметінің нәтижелігін анықтап,

бағдарламалардың нәтижелілігін арттыруға көмектесетін әдіс. Бюджет шығындарының тиімділігінің мониторингі жоспарлау және бақылау жүйесімен тікелей байланысты. Мониторинг жүйесінің негізінде қойылған мақсаттар бойынша нәтижелердің орындалуын қадағалауға мүмкіндік беретін көрсеткіштерді пайдалану болып табылады». Сонымен қатар, мониторинг пен бағалауға қатысты басқа экономистердің пікірлері бойынша «Мониторинг - индикаторлардың маңыздылығына қатысты мәліметер жиынтығының жүйесін анықтаушы үздіксіз қызмет. Мониторинг бекітілген мақсаттардың орындалуы барысындағы өзгерістің деңгейін сипаттайтын мәліметтермен басқарушыларды қамтамасыз ету мақсатында жүзеге асырылады. Бағалау - орындалған немесе орындалып жатқан бағдарламалардың жобасын, орындалуын және нәтижесін сипаттайтын жүйелі және объективті анықтама»[3].

Мониторингті енгізу негізінен бюджет принциптерге негізделіп келген. Сондай-ақ керісінше мониторинг бюджет принциптерінің сақталуын қамтамасыз етуге пайдаланылған. Мысалы, АҚШ пен Жаңа Зеландияда халыққа қызметтің көрсетілу деңгейіне, ал Ұлыбританияда халыққа бюджеттік шығыстардың қалай жұмсалғандығы туралы есептіліктердің берілуіне мониторинг жүргізу арқылы транспаренттілік принципі сақталуы қадағаланады. Ал бюджет принциптерінің сақталуы билік тарапынан әділ шешімдерді қабылдауға және қоғамды күмәнділіктен арылтуға ықпал етеді.

Қазіргі таңда елімізде бюджет принциптері айқындалып бюджеттік мониторинг процедураларын жүргізу үшін ақпараттық жүйе құрылып, тиісті бюджеттік мониторинг жүргізу нұсқаулығы [4] бекітілген. Бұл нұсқаулыққа сәйкес бюджеттік мониторинг бюджеттің атқарылу көрсеткіштерін тұрақты және жүйелі жинау, бақылап отыру және талдауға бағытталады. Нұсқаулықтың бюджет шығыстарына қатысты бөлімінде қабылданбаған қаржылық міндеттемелер және игерілмеген қаражат қалдықтарының себептері туралы талдамалық есептілікті ай сайын жасау қарастырылған. Демек, бюджет шығыстарының нәтижелілігіне қарағанда, қаражаттардың игерілуін жиі мониторингтен өткізуге басымдылық берілген. Бұл бюджеттік бағдарламалар бойынша қол жеткізілуге тиісті нәтижелердің орындалу барысын қадағалауға қарағанда, олар бойынша бекітілген қаржылық жоспардың орындалуы маңыздырақ екендігін көрсетеді.

Сәйкесінше басқа бюджеттік процедураларды, оның ішінде жоспарлау, қарау, бекіту, атқару, нақтылау және түзету, бағалауды орындау кезінде бюджеттік мониторингтің тиімді ақпаратпен қамтамасыз етуі төмендейді.

Бұл ретте, бюджет шығыстарына және бюджеттік бағдарламалардың іске асырылуына талдау жүргізу кезіндегі бюджет мониторингінің міндеттеріне толығырақ тоқталсақ. Мониторинг нәтижесінде қалыптасқан бюджет шығыстарының атқарылуы туралы талдамалық есептілік қаражаттың қозғалысы туралы ақпаратты ай сайын беру арқылы бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің қысқа мерзімді шешімдер қабылдауына ықпал етеді. Оның ішінде қаржыландыру жоспарындағы бір бағдарлама шеңберінде төлемдер түрін айқындайтын ерекшеліктер (спецификалар) арасында немесе қаржының игерілуі тиісті мерзімдерін (бір айдан екінші айға) жылжыту туралы қаржыландыру жоспарына ағымдық өзгерістер енгізу шешімдері қабылданады.

Басқаша айтқанда бұл өзгерістерді енгізу қаржыландыру жоспарының шегінде қаражатты жедел игеру амалдарының бірі. Бұндай түзетулер саны бір бюджеттік бағдарламалар әкімшісі бойынша жыл бойы 30-дан асуы мүмкін. Бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің бюджеттерін түзетуді жиілетуі, бекітілген нәтижелерге қаражаттарды тиісті нормадан артық жұмсалуды тәуекелін арттырады. Себебі қаражаттардың үздіксіз қозғалуы бюджеттік бағдарлама бойынша қарастырылмаған шығындарды тудырып қана қоймай көзделмеген нәтижелерді береді.

Бюджеттік бағдарламаларды әзірлеу және бекіту қағидасына [5] сәйкес республикалық, жергілікті бюджеттер нақтыланғанда немесе бюджеттерге өзгеріс енгізу туралы қаулылар қабылданған жағдайда бюджеттік бағдарлама көрсеткіштері қайта қаралады. Бұл ретте, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің ай сайынғы өз еркімен қаржыларды қозғауынан, яғни қаржыландыру жоспарына ағымдық өзгеріс енгізуінен алынған нәтижелері қағидаға сәйкес бағдарлама көрсеткіштерін өзгертуге жағдайды. Егер шығынның нәтиже көрсеткіштері белгіленбеген болса, бюджеттік мониторингінің зерттеу объектісі болмайды. Себебі мониторинг нақтылы белгіленген көрсеткіштерді қадағалап, талдап, олардың нәтижесі анықталған жағдайда шешім қабылдауға әсер етуші құрал.

Және бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің өз еріктерімен қабылдаған шешімі негізінде

қаражатты жылжыту үшін тиісті қарамағандағы мемлекеттік мекемелерден негіздемелі өтінімдер жиналуы тиіс. Алайда, бүгінгі күні бұндай өтінімдердің негіздемелері болуыда, болмауыда мүмкін. Өйткені мемлекеттік мекемелердің қаржыландыру жоспарын өзгертуге үйренгендігі соншалық, тіпті негіздеме қажет екені ескерусіз қалып жатады. Бұл ретте, жоспарлауға деген жауаптылықтың төмендегенін, және оған ықпал етуші бюджеттік мониторингтің толық ақпарат бермейтіндігін көруге болады. Сол себепті бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің қаржыландыру жоспарлары және өзгеріс енгізу анықтамаларының негіздемелі болуының өзі бүгінгі күні ұдайы мониторингтен өткізу үшін арнайы көрсеткіштер қарастыруды талап етеді. Қаржыландыру жоспарлары мен өтінімдердің сапасын мониторингтен өткізу арқылы толымдылық принципін сақталуын қадағалауға болады.

Сонымен қатар, қаржыландыру жоспарына енгізілетін өзгерістердің қаражатты толық жұмсауға жол ашатындықтан бюджеттік мониторинг нәтижесінде жыл соңында қалыптасқан есептіліктер көбіне бағдарламалар бойынша қаражаттардың толық игерілігенін көрсетеді. Сол себепті келесі жылға бюджетті жоспарлау кезінде, бюджеттік бағдарлама бойынша өткен жылғы қаржы көлемінің сомаларын инфляция деңгейіне көбейту арқылы жаңа бюджеттік өтінімдер жасалады. Бірақ өткен қаржы жылындағы игерілген қаржы көлемі емес, оны игеру кезіндегі мемлекеттік органдардың қаржыландыру жоспарына енгізген ағымдық жылжытудың нәтижелілігі туралы ақпарат ескерусіз қалады. Егер әрбір бюджеттік бағдарламалар әкімшілердің қызметі қол жеткізген нәтижелермен бағаланатын болса, онда нәтижелерге жетуде қандай шешімдер қабылданғанында ескерілуі қажет. Бюджеттік қаражаттарды жұмсау барысында үнемделіп отыратын сомаларды қаржыландыру жоспарын өзгерту арқылы қосымша пайдаға асыру туралы шешімнің нәтижелілігі қаншалықты. Алайда, бюджеттің атқарылуы туралы мониторинг есептілігі қаржыландыру жоспарындағы жасалған өзгерістер туралы ақпаратты қамтымайды. Сондықтан, қаржыландыру жоспарына енгізілген ағымдық өзгерістердің нәтижелілігін бюджет мониторингінің жаңа объектісі ретінде қарастыруға болады. Бұл өз кезегінде қаражаттарды жоспарлау кезінде жауапкершілік, нәтижелілік секілді принциптердің ұсталуына ден қоюға мүмкіндік береді.

Жоғарыда аталған нұсқаулықтың сәйкес тағы бір қалыптастырылатын есептілік бюджеттік бағдарламалар нәтижелерінің орындалуы туралы жасалады. Әрбір бюджеттік бағдарлама бойынша жыл соңында бір рет жоспарлы және қол жеткізілген нәтижелерге салыстырмалы талдау жасалып, кейін бұл есептілік ашық бюджеттер интернет порталына жарияланады. Бұнда есептілік қоғам талқысына салынып, оң (теріс) жақтарына қатысты ұсыныстар беріледі. Алайда, жасалған есептіліктің ақпараттандыру дәрежесінің төмендігіне байланысты бұл шаралар тізбегі дұрыс орындалмай келеді. Бұл есептілік көп жағдайда бағдарламалар бойынша қол жеткізген түпкілікті нәтижеге қарағанда тікелей нәтижелерден көбірек ақпарат етеді.

Тікелей нәтиже деп көбіне атқарылған жұмыстың немесе қызметтің санына қатысты ақпаратты айтамыз, айталық салынған жолдың ұзындығы, ашылған балабақша саны, оқытылғандар саны және т.с.с. Түпкілікті нәтиже сапалылықты айқындайтын ақпарат, яғни қоғамның атқарылған жұмыстан алған пайдасын көрсетеді. Барлық бюджеттік бағдарламалар халықтың әл-ауахатын көтеру, қызмет көрсетуді жақсарту мақсатында жүргізілетіндіктен қоғамның ой-пікірін білу маңызды. Мысалы, салынған жолдың ұзындығы емес кептеліс мәселесі қаншалықты шешілді, ашылған балабақшаның саны емес оны пайдаланушылардың саны және т.б. Кейбір аймақта халық саны аз болғандықтан мектеп оқушылары 100 баладан аспайды, алайда ондай жерге 300 орынды спорттық кешеннің салынып жатады. Бұндай жағдайда бюджеттік бағдарлама бойынша тікелей нәтижеге артық шығынмен қол жеткізіліп, ал түпкілікті нәтиже көрсеткішінің қате белгіленгенін көруге болады. Бюджеттік бағдарламаның нәтижелі болуы үшін алдын-ала жергілікті халықтың пікірін біліп, түпкілікті нәтиженің көрсеткішін шынайы етіп бекіту маңызды. Бюджеттік мониторингтің түпкі мақсаты шешім қабылдауға сапалы ақпарат беру болса, оның туындауы бюджеттік бағдарлама бойынша дұрыс бекітілген нәтиже көрсеткішінде жатады. Егер түпкілікті нәтиже көрсеткіштері бағдарламадан халыққа тиетін пайданы зерттеу арқылы жоспарланып, кейін мониторингтен өткізіліп кемшіліктері түзетілсе, нәтиже сапасы арта түсетіні анық. Көрсеткіштер шынайы белгіленгенде ғана мониторингті зерттеу құралы ретінде толық пайдалануға мүмкіндік аламыз. Және игерілген

қаражаттар тек тікелей нәтиже беретін болса, түпкілікті нәтиже мониторингтен өткізілмесе онда бюджеттік қаражаттардың тиімді немесе тиімсіздігі күмән туғызады. Бұл ретте, бүгінгі күні бюджеттік бағдарламалардың берген нәтижесіне емес, олар бойынша әр бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің қол жеткізу үшін белгілеген көрсеткіштерінің өзін бюджеттік мониторингтен өткізіп, талдау жасау қажет. Егер бастапқы жоспарған көрсеткіштер реалистікке сәйкес келмесе, онда бюджеттік мониторингті сол принциптің сақталуына әкелетін құрал ретінде пайдалануға болады. Мониторинг нәтижесінде барлық нәтижелер туралы толық ақпарат алынбауы мүмкін. Бірақ көпке танымал әдістің бірі халық арасында сауалнама жүргізіліп, және оны талдау арқылы бағдарламаның түпкілікті көрсеткіштерін дұрыс белгілеуге болады.

Сондықтан мониторинг тікелей нәтижелерді талдаумен бірге түпкілікті нәтижеге бағытталуы тиіс. Бұл үшін тұрақты түрде ақпарат жиналып, оның нәтижелері жоспарлы көрсеткіштерді бекітуге және қол жеткізу жөнінде дұрыс шешім қабылдауға ықпал етуі қажет. Және мониторинг сапалы болған жағдайда келесідей сұрақтарға жауап беруі керек:

1) Қандай нәтижелерге қол жеткізілді? (тікелей және түпкілікті нәтиже, мерзімі)

2) Нәтижеге жету үшін қанша көлемде қаражат жұмсалды?

3) Атқарылған жұмыстан халыққа қандай пайда тиді (тиеді)?

4) Қандай мәселелер шешіледі?

5) Қандай артықшылықтар (кемшіліктер) анықталды?

Бұл сұрақтарға жауап алынған жағдайда, бюджеттік мониторинг жүргізуді негізгі 3 кезең бөліп қарастыруға болады: бірінші тиісті қол жетімді нәтижелер қарастыруды қадағалау; екінші алынған нәтижелерді жоспармен салыстыру; үшінші шешім қабылдайтын тұлғаларға есептілік беру.

Мониторинг нәтижелерін қолданудың тағы бір бағыттарының бірі бюджетті жоспарлау кезінде негіздемелі бюджеттік өтінімдер қалыптастыру болып табылады. Жоғарыда бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің қаржыландыру жоспарына ағымдық өзгеріс енгізу және көрсеткіштерге қатысты айтылса, ары қарай республикалық және жергілікті бюджеттердің жоспарлануы, нақтылануы, түзетілуінің бюджеттік мониторингпен байланысы қарастырылады. Мекемелер келесі жылға қаражат жоспарлау кезінде бюджеттік бағдарламалар

бойынша неғұрлым үлкен көлемде қаржы қарастыруды әдетке айналдырған. Ал өткен жылғы нәтижелер туралы ақпараттың, яғни мониторинг есептіктері негізінде қаражатты тиімді жұмсаудың жолдарын қарастыру шет қалып жа тады. Өйткені жоғарыда аталып өткендей мемлекеттік органдардың бюджеттік мониторинг жүргізу нәтижесінде қалыптастыратын ай сайынғы есептіктері игерілмеген қаражаттарды, ал жыл соңында жасалатын есептік басым жағдайда тікелей нәтижелер туралы түсіндірме береді. Сол себепті мониторинг нәтижесінде жиналған ақпаратты одан әрі бюджеттік процедуралар тізбегін жалғау үшін пайдаланудың деңгейі төмендейді. Салдарынан бюджеттен қажетті көлемнен артық қаражат қарастырылып орынсыз шығындар жұмсалыуы мүмкін. Бұл ретте, қалыптастырылып отырған бюджеттік өтінімдер немесе шығынның негізділігін дәлелдейтін есептемелер сапалылығының өзін мониторинг объектісі ретінде қарастырып, негізділік принципінің сақталуын қадағалауға алуға болады.

Бүгінгі күні бюджеттік өтінімдерді қалыптастыру және ұсыну тәртіптерінің өзі қайта қарауды талап етеді. Алайда, бұндай өзгерістерді жасау үшін мониторингті дәлелдемелер жинаушы құрал ретінде қарастыруға болады. Жалпы бюджеттің атқарылуынан бөлек бюджеттің жоспарлану бөлігін жеке бюджеттік мониторингтен өткізу тәртібін қарастыруға болады. Оның мақсаты жоспарлану процедурасының сапасын арттыруға тікелей бағыттау. Әрбір бюджеттік бағдарлама әкімшісі бюджетінің жоспарлануы кезіндегі объективті немесе субъективті қателіктері, одан туындаған түзетулер көлемі, және оның нәтижелерге әсері секілді көрсеткіштерді мониторингпен қамту арқылы аталған процедураны ретке келтіру. Жоспарлау процесінің оң және теріс тұстарын анықтау және дәлелдемелер алу. Кез-келген өзгерістің жасалуы дәлелдеу арқылы жасалатындықтан, бюджеттік мониторингті пайдалану аса маңызды.

Бюджет мониторингі экономиканы басқаруда әртүрлі жолдармен пайдаланылуы мүмкін механизм. Мемлекеттік шығындарды басқарудағы қиындықтардың бірі - нысаналы бағдарламаларды мониторинг жүргізуде және бағалауда көптеген методологиялық процедуралардың қабылдануы болып табылады. Бұл бюджеттің атқарылуына қатысушы тараптардың жасайтын әрекеттерінің қайшылықтарын жою барысында туындайды. Әрбір

мемлекеттік мекеменің атқаратын қызметінің шегінде алынатын нәтижелердің жалпы мемлекеттің қажеттілігіне сай болуы үшін мониторинг процедуралары өзгеріске ұшырап отырады. Нәтижелерге қол жеткізу барысында қандайда бір көрсеткіштердің ауытқуы байқалған жағдайда, оның себептерін зерттеу үшін жаңа көрсеткіштер бекітіліп мониторинг жүргізіліп отырылады. Реттеуші іс-шараларды жүзеге асыру үшін тағыда жаңа нәтиже көрсеткіштерін бекіту қажет болса олда әдістемені өзгертуге әкеп соғады. Нәтижесінде бағдарламаны іске асырудан шешілген немесе шешілмеген мәселерді бағалау жүргізіліп, одан арғы жоспарлау немесе түзету жөніндегі шешімдер қабылданады. Бұл ретте, бюджеттік мониторингті бюджеттік процестер тізбегінің үздіксіз орындалуын қамтамасыз етуші құрал депте атауға болады.

Қорыта келгенде, бүгінгі күні мониторингтің қамтып отырған бюджет бөліктерінде көрсеткіштердің дұрыс бекітілуі толық ақпарат алуға мүмкіндікті азайтып, мониторинг өзгерістерге икемсіз жүргізіліп отырылуында. Бюджеттік процестердің өзі мониторингтен өткізілген жағдайда, бюджеттік бағдарламалардың нәтижелілігі одан әрі арта түседі. Және бюджеттік бағдарламалардың түпкілікті нәтижелері шынайы түрде белгіленіп, сапалы талдамалық есептіліктің ұсынылуы әділ шешімдердің айғағы болары анық.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі:

1) Хатри Г.П. Мониторинг результативности в общественном секторе – М.: Фонд «Институт экономики города», 2005. – с. 276.

2) Қазақстан Республикасы Бюджет кодексі, 2008 жылғы 4 желтоқсан № 95-IV.

3) Гарадж М.Ю. Мониторинг результативности бюджетных расходов: основные этапы внедрения на местном уровне. – М.: Фонд «Институт экономики города», 2002. – с. 95.

4) Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2016 жылғы 30 қарашадағы № 629 бұйрығымен бекітілген Бюджеттік мониторингті жүргізу нұсқаулығы;

5) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 195 бұйрығымен бекітілген Бюджеттік бағдарламаларды (кіші бағдарламаларды) әзірлеу және бекіту (қайта бекіту) қағидаларын және олардың мазмұнына қойылатын талаптары.

Журналдың редакциялық кеңесі:

Наталья Николаевна Годунова

Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің Төрайымы, з.ғ.к.,
Редакциялық кеңес төрайымы

Серік Нөгербеклы Нөгербеков

Есеп комитетінің мүшесі, з.ғ.д.

Гүлжан Жанпейісқызы Қарақұсова

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, Қаржы және бюджет комитетінің Төрайымы,
з.ғ.д., профессор

Омархан Нұртайұлы Өксікбаев

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, з.ғ.д.

Ерқара Балқараұлы Аймағамбетов

Қазтұтыну одағы Қарағанды экономикалық университетінің ректоры,
ЖМ ХҒА мүше-корреспонденті, Еуразия ХЭА академигі,
з.ғ.д., профессор

Аманжол Қошанұлы Қошанов

Қазақстан Республикасы ҰҒА академигі, з.ғ.д., профессор

Алданыш Арыстанғалиұлы Нұрымов

Еуразия ХЭА академигі және ҚҰЖҒА академигі, Салық қызметінің екінші дәрежелі Мемлекеттік кеңесшісі,
з.ғ.д., профессор

Кенжеғали Әбенұлы Сағадиев

Қазақстан Республикасы ҰҒА академигі, з.ғ.д., профессор

Рахман Алшанұлы Алшанов

«Туран» университетінің ректоры,
з.ғ.д., профессор

Алтай Болтайханұлы Зейнелғабдин

з.ғ.д., профессор

Сергей Всеволодович Шкодинский

Ғылыми-зерттеу қаржы институты, РФ ҚМ,
з.ғ.д., профессор

Сапар Хайсаханұлы Көшкімбаев

«Қазақстан Республикасы аудиторлар палатасы» ҚАҰ президенті, з.ғ.к.

Зинаида Петровна Загоскина

Қазақстан Республикасы Аудиторлары коллегиясының және Қазақстанның ішкі Аудиторлар Институты басқарма кеңесінің мүшесі, Ішкі аудитор дипломының иесі, Қазақстан Республикасының аудитору, з.ғ.к.

Алмат Зарлықұлы Мурзин

«ҚБЗО» РМК директоры
Бас редактор

Редакционный совет журнала:

Годунова Наталья Николаевна

Председатель Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, к.э.н.,
Председатель редакционного совета

Нугербеков Серик Нугербекович

Член Счетного комитета, д.э.н.

Карагусова Гүлжан Джанпейсовна

Депутат Мәжілісі Парламенті Республикасы Қазақстан,
Председатель Комитета по финансам и бюджету,
д.э.н., профессор

Оксикбаев Омархан Нуртаевич

Депутат Мәжілісі Парламенті Республикасы Қазақстан, д.э.н.

Аймағамбетов Ерқара Балқараевич

Ректор Карагандинского экономического университета
Казпотребсоюза, член-корреспондент МАН ВШ, академик МЭА
Евразии, д.э.н., профессор

Қошанов Аманжол Қошанович

Академик НАН Республики Казахстан, д.э.н., профессор

Нурумов Алданыш Арыстанғалиевич

Академик МЭА Евразии, академик КНАЕН,
Государственный советник налоговой службы второго ранга,
д.э.н., профессор

Сағадиев Кенжеғали Әбенович

Академик НАН Республики Казахстан, д.э.н., профессор

Алшанов Рахман Алшанович

Ректор университета «Туран»,
д.э.н., профессор

Зейнелғабдин Алтай Болтайханович

д.э.н., профессор

Шкодинский Сергей Всеволодович

Научно-исследовательский финансовый институт, МФ РФ,
д.э.н., профессор

Қошкімбаев Сапар Хайсаханович

Президент ПАО «Палата аудиторов Республики Казахстан», к.э.н.

Загоскина Зинаида Петровна

Аудитор Республики Казахстан,
Член совета Института внутреннего аудита и Коллегии аудиторов
Республики Казахстан, к.э.н.

Мурзин Алмат Зарлықович

Директор РГП «ЦИФН», к.э.н.,
Главный редактор

Editorial board of the journal:

Natalya Godunova

Chairman of the Account Committee for Control over Execution of the Republican Budget, Candidate of Economics, Chairman of the Editorial Board

Serik Nugerbekov

Member of the Accounts Committee, D.Sc. Economics

Gulzhan Karagusova

The Parliament's Mazhilis Deputy of the Republic of Kazakhstan, Chairman of the Committee on Finance and Budget, D.Sc. Economics, Professor

Omarkhan Oxikbayev

The Parliament's Mazhilis Deputy of the Republic of Kazakhstan, D.Sc. Economics

Erkara Aimagambetov

President of the Karaganda Economical University of Kazakh Consumers Unions, Corresponding Member of the IAS of HE, Academician of the IAS in Eurasia, D.Sc. Economics, Professor

Amanzhol Koshanov

Academician NAS of the Republic of Kazakhstan, D.Sc. Economics, Professor

Aldanysh Nurumov

Academician of the IEA of Eurasia, Academician of the KNA of NS, second rank National Tax Counselor, D.Sc. Economics, Professor

Kenzhegali Sagadiyev

Academician NAS of the Republic of Kazakhstan, D.Sc. Economics, Professor

Rakhman Alshanov

President of the «Turan» University, D.Sc. Economics, Professor

Altai Zeynelgabdin

D.Sc. Economics, Professor

Sergey Shkodinsky

Financial research institute of the MF RF, D.Sc. Economics, Professor

Sapar Koshkimbayev

President of the PJSC «Chamber of Auditors of the Republic of Kazakhstan», Candidate of Economics

Zinaida Zagoskina

Auditor of the Republic of Kazakhstan, Certified Internal Auditor, Board Member of Internal Audit Institute and Member of Auditors Council of the Republic of Kazakhstan, Candidate of Economics

Almat Murzin

Director of the RSE «CFVR», Candidate of Economics, Editor in chief

«Мемлекеттік аудит – Государственный аудит»
қаржы-экономикалық журнал

Меншік иесі: Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің «Қаржылық бзушылықтарды зерттеу жөніндегі орталық» РМК

Бас редактор: А.З. Мурзин

Шығарушы редактор: Ә. Зияева

Қазақ тіліндегі н сқасы: А.Ә. Қауымбаева

Ағылшын тіліндегі н сқасы: ТОО «Gentle Translation Group»,

Корректорлар: Н.К. Әшірова, Ә.А. Кәрібаев.

Журнал 2017 жылғы 1 маусымда Қазақстан Республикасы байланыс және ақпарат министрлігінде қайта тіркеліп, №16559-Ж куәләгі берілген. Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі №9582-Ж 15.10.2008ж.

Тоқсанына 1 рет шығады.

Қазастан Республикасында және ТМД аумақтарына тарайды.

Материалдарды қайта басу кезінде журналға сілтеме жасалуы шарт. Редакция пікірі мақала авторының пікірімен сәйкес келмеуі мүмкін.

Редакцияның мекен-жайы: 010000, Қазақстан Республикасы,

Астана қаласы, Мәңгілік-Ел көшесі, 8,

«Министрліктер үйі», тел.:+7 (717) 2742196.

Тел: +7 (717) 2742196, 2741690, 2741733, <http://www.cifn.kz>.

Дизайн, беттеу, баспахана: КФ «Буланды»

Таралымы: 250 дана.

Жазылу индексі: «Казпочта» АҚ каталогы бойынша – 74167.

Финансово-экономический журнал

«Мемлекеттік аудит – Государственный аудит»

Собственник: РГП «Центр по исследованию финансовых нарушений» Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета

Главный редактор: Мурзин А.З.

Выпускающий редактор: Зияева А.

Казахский вариант: Каумбаева А.А.

Английский вариант: ТОО «Gentle Translation Group»,

Корректоры: Аширова Н.К., Карыбаев А.А.

Журнал перерегистрирован Министерством связи и информации Республики Казахстан 01.06.2017 года, свидетельство №16559-Ж. Номер и дата первичной постановки на учет №9582-Ж от 15.10.2008г.

Выходит 1 раз в квартал.

Распространяется на территории Республики Казахстан и СНГ.

При распечатке материалов ссылка на журнал обязательна.

Мнение редакции может не совпадать с точкой зрения авторов статей.

Адрес редакции: 010000, Республика Казахстан, город Астана, ул. Мангилик-Ел, 8, «Дом министерств», тел.:+7 (717) 2742196.

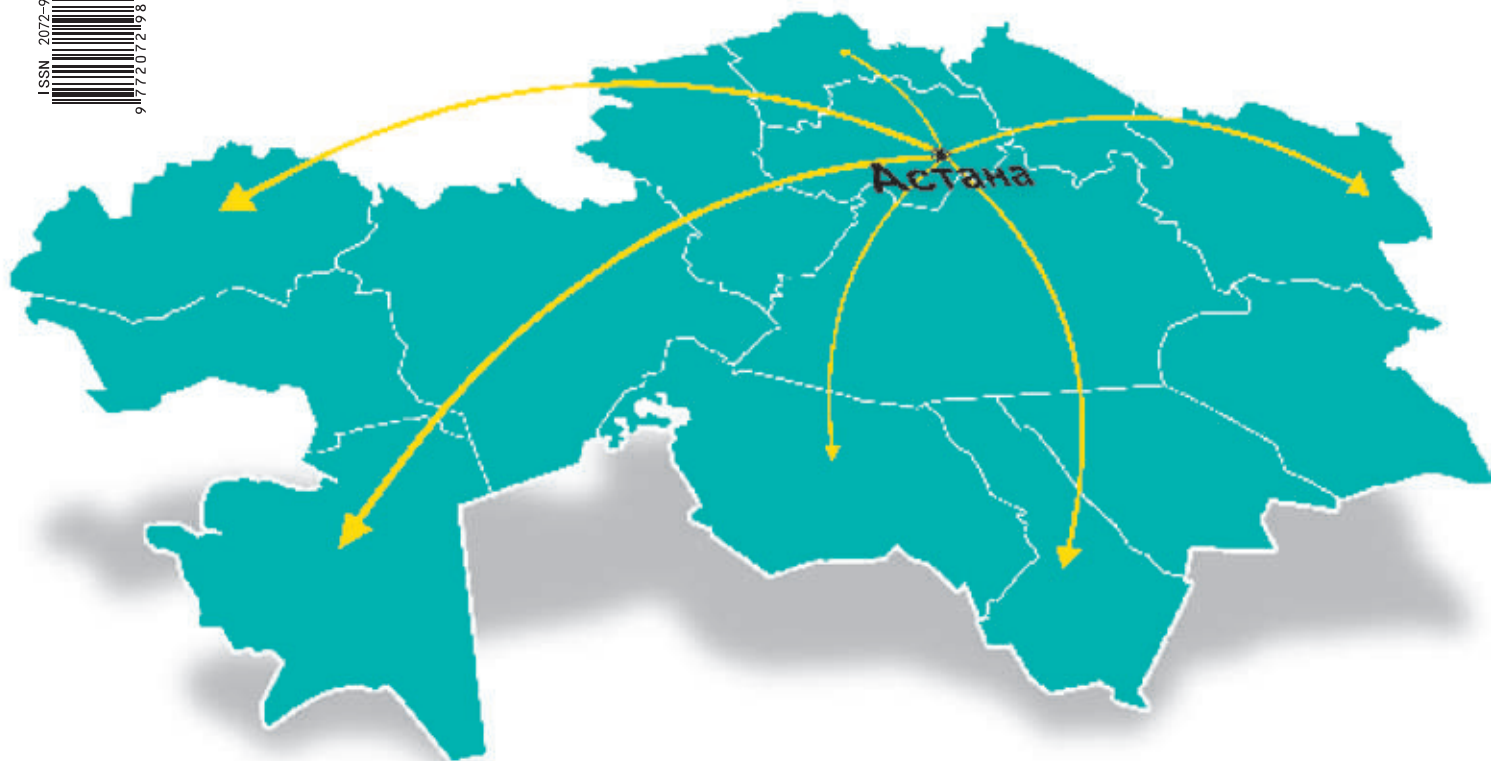
Тел: +7 (717) 2742196, 2741690, 2741733, <http://www.cifn.kz>.

Дизайн, верстка, отпечатано: КФ «Буланды»

Тираж: 250 экземпляров.

Подписной индекс: по каталогу АО «Казпочта» -74167.

ISSN 2072-9847
9 772072 984007

ВО ВСЕХ ГОРОДАХ КАЗАХСТАНА

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕМАЛЕКЕТТИК
Аудит

Финансово-экономический журнал по вопросам социально-экономического развития
управления государственными финансами, государственного финансового контроля и аудита

ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ ЕЖЕКВАРТАЛЬНО

**Подписку на печатную версию журнала
вы можете оформить**

через отделение АО "Казпочта"
подписной индекс **74167**

Приглашаем к сотрудничеству!

Тел.: 8 (7172) 74 17 33, 74 22 58

факс 8 (7172) 74 19 31

www.cifn.kz

© 2018